

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2015

Pavel Dvořák

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Centrum školského managementu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Specifické podmínky rozvoje regionálního školství v hlavním městě Praze
a ve Středočeském kraji

Specific conditions for the development of regional education in the City
of Prague and in the Central Bohemia Region

Pavel Dvořák

Vedoucí práce: PhDr. Václav Trojan, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Management vzdělávání

Rok odevzdání: 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Specifické podmínky rozvoje regionálního školství v hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

Rád bych touto cestou poděkoval jmenovitě PhDr. Václavu Trojanovi, Ph.D. a rovněž všem pracovníkům katedry Centra školského managementu Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy za podnětné prostředí, které mi dopomohlo získat nové zkušenosti a znalosti z oblasti managementu vzdělávání a školství. Také bych rád touto cestou poděkoval všem kolegyním a kolegům z kruhu MGR 2013, se kterými bylo možné probírat a diskutovat mnohá témata a problémy regionálního školství v České republice.

ABSTRAKT

Předkládaná závěrečná práce je zaměřena na popis současných specifických podmínek rozvoje regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji. A to zejména ve vztahu k aplikaci a tvorbě základních koncepčních dokumentů (Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji) a dalších koncepčních materiálů vytvořených pro specifické oblasti regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji. Cílem práce je popis současných zásadních specifických podmínek rozvoje regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji, a také popis provázaných existujících specifických podmínek hl. m. Prahy a Středočeského kraje. Závěrečná práce rovněž popisuje současné fungování regionálního školství z pohledu financování, legislativy a některých rozhodovacích kompetencí územně samosprávných celků – obcí a krajů. Cílem této závěrečné práce je také nalezení společných potřeb a doporučení společného postupu při řešení problémů v regionálním školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regionální školství, předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání, financování školství, dlouhodobý záměr vzdělávání, specifické podmínky školství, Strategie 2020, hlavní město Praha, Středočeský kraj.

ABSTRACT

This final thesis is focused on the description of the specific conditions of the current development of regional education in Prague and the Central Bohemia Region. This is particularly true in relation to the use and creation of basic conceptual documents (long-term Plan for Education and the Educational System in the City of Prague and Central Bohemia Region) and other policy materials created for specific regional education in the City of Prague and Central Bohemia Region. The aim of this final thesis is to describe the specific fundamental conditions for the development of regional education in each region, the specific shared conditions of City of Prague and Central Bohemia Region. The final thesis also describes the current functioning of regional education in terms of financing, legislation and some decision-making responsibilities of local governments – municipalities and regions. The aim of this thesis is also to find common requirements and recommendations of a shared approach to solving problems in regional education in the City of Prague and Central Bohemia Region.

KEYWORDS

Regional education, preschool education, elementary education, secondary education, education funding long-term plan for education, specific conditions of education, Strategy 2020, City of Prague, Central Bohemia Region.

Obsah

1	Úvod	11
2	Základní pojmy a vývoj regionálního školství	14
2.1	Pojem „regionální školství“	14
2.2	Vzdělávací soustava	14
2.3	Zřizovatel škol a školských zařízení.....	15
2.4	Regionální školství po roce 1989 v ČR	16
2.4.1	Kompetence obcí a krajů ve školské legislativě.....	18
2.5	Základní koncepční a strategické dokumenty rozvoje školství.....	20
2.5.1	Dlouhodobý záměr vzdělávání	20
2.5.2	Výroční zpráva	22
2.5.3	Strategie vzdělávací politiky 2020	23
2.5.4	Další koncepční a strategické dokumenty.....	25
2.6	Shrnutí kapitoly 1. – Základní pojmy a vývoj regionálního školství	26
3	Obecná specifika hl. m. Prahy a Středočeského kraje.....	28
3.1	Specifika hl. m. Prahy.....	28
3.2	Specifika Středočeského kraje	30
3.3	Rozdíly a společné znaky hl. m. Prahy a Středočeského kraje důležité pro rozvoj regionálního školství	31
3.3.1	Hlavní město Praha v porovnání se Středočeským krajem v oblasti regionálního školství	31
3.3.2	Vzdělanostní struktura hl. m. Prahy a Středočeského kraje.....	33
3.4	Shrnutí kapitoly 2. – Obecná specifika hl. m. Prahy a Středočeského kraje	34
4	Financování regionálního školství	36
4.1	Normativní způsob financování regionálního školství.....	37

4.1.1	Porovnání metodiky stanovení normativního rozpisu hl. m. Prahy a Středočeského kraje.....	41
4.2	Veřejné rozpočty územně samosprávných celků pro financování regionálního školství	43
4.3	Financování regionálního školství prostřednictvím rozvojových programů a grantů 44	
4.3.1	Rozvojové programy MŠMT pro regionální školství.....	44
4.3.2	Granty a projekty financované z prostředků EU	46
4.4	Připravované změny v systému financování regionálního školství	49
4.5	Shrnutí kapitoly 3. – Financování regionálního školství	50
5	Základní aspekty, se kterými je nutné pracovat při zpracování koncepce rozvoje regionálního školství.....	51
5.1	Demografický vývoj	51
5.2	Předpověď kvalifikačních potřeb a rozložení výrobních a nevýrobních sektorů v kraji v návaznosti na budoucí zaměstnanost absolventů škol a trh práce.....	54
5.3	Závěry a doporučení k predikci trhu práce z Dlouhodobého záměru vzdělávání ČR na roky 2015 až 2020	57
5.4	Shrnutí kapitoly 4. – Základní aspekty, se kterými se musí pracovat při přípravě koncepčních dokumentů	58
6	Segmenty regionálního školství a jeho vybraná specifika ve vztahu k ÚSC (krajům) z pohledu dlouhodobých záměrů vzdělávání, školské legislativy a Strategie 2020	60
6.1	Předškolní vzdělávání	60
6.1.1	Předškolní vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR.....	61
6.1.2	Předškolní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Prahy	62
6.1.3	Předškolní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje	63
6.1.4	Specifické podmínky předškolního vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji – popis, statistické ukazatele, rozdíly a společné znaky	64

6.1.5	Závěry a doporučení k rozvoji předškolního vzdělávání v novém Dlouhodobém záměru ČR 2015 až 2020 a Strategii 2020 ve vztahu k veřejným zřizovatelům.....	65
6.1.6	Závěry podkapitoly z oblasti předškolního vzdělávání	67
6.2	Základní vzdělávání.....	68
6.2.1	Základní vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR.....	69
6.2.2	Základní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Prahy	70
6.2.3	Základní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje.....	70
6.2.4	Specifické podmínky základního vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji – popis, statistické ukazatele, rozdíly a společné znaky.....	71
6.2.5	Způsoby stanovení školského obvodu základní školy – rozdíly a specifika v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji	73
6.2.6	Stanovení školských obvodů spádových škol v hl. m. Praze	75
6.2.7	Připravované změny v novele školského zákona z roku 2014 v kompetenci určení školských obvodů krajským úřadem	76
6.2.8	Závěry a doporučení k rozvoji základního vzdělávání v novém Dlouhodobém záměru ČR 2015 až 2020 a Strategii 2020 ve vztahu k veřejným zřizovatelům	77
6.2.9	Závěry podkapitoly z oblasti základního vzdělávání.....	79
6.3	Střední vzdělávání	80
6.3.1	Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR	81
6.3.2	Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru Prahy	84
6.3.3	Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje	86
6.3.4	Specifické podmínky středního vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji – popis, statistické ukazatele, rozdíly a společné znaky.....	88
6.3.5	Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR 2015 – 2020 a Strategii 2020	
	91	
6.3.6	Závěry podkapitoly z oblasti středního vzdělávání	94

6.4	Vybrané specifické podmínky a jejich stručný popis	96
7	Závěr.....	98
8	Seznam použitých informačních zdrojů	103
9	Seznam příloh	108

1 Úvod

Předkládaná závěrečná práce se zabývá specifickými podmínkami rozvoje regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji a to z pohledu koncepčního řízení regionálního školství hl. m. Prahou a Středočeským krajem, jakožto zpracovatelů koncepčních materiálů určených k rozvoji krajského vzdělávání a krajské vzdělávací soustavy – tj. hlavně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy.

Vzhledem k širokému okruhu pojmů, které jsou obsaženy v úsluví specifické podmínky rozvoje regionálního školství, je tato závěrečná práce zaměřena pouze na primární typy stupňů vzdělávání, tj. od předškolního, přes základní až po střední vzdělávání, přičemž analyzuje základní dokumenty zaměřené na rozvoj regionálního školství a vzdělávací soustavy v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji.

Cílem závěrečné práce je popis současných specifických podmínek rozvoje regionálního školství v provázanosti na oba zvolené regiony. Rovněž je cílem této závěrečné práce nalezení společných potřeb, respektive společného postupu při řešení problémů v oblasti regionálního školství v hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji.

Pro dosažení cílů práce bylo potřebné se zabývat základními pojmy a informacemi z oblasti regionálního školství, obecnými charakteristikami hl. m. Prahy a Středočeského kraje a také způsobem financování regionálního školství. V neposlední řadě bylo nutné sledovat další aspekty, které mají dopomoci správně optimalizovat a zefektivnit fungování regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji.

Kapitola *Základní pojmy a vývoj regionálního školství* obsahuje základní pojmy a popis vývoje regionálního školství po roce 1989. Kapitola obsahuje také výčet základních koncepčních dokumentů, se kterými tato závěrečná práce pracuje.

V následující kapitole jsou čtenáři představena obecná specifika hl. m. Prahy a Středočeského kraje. Tato kapitola slouží k dokreslení představy o fungování regionálního školství a jeho dalšího směřování v oblasti rozvoje. Na základě obecných specifík krajů je totiž položena podstata regionálního školství – a to od počtu jednotlivých škol až po zaměření vzdělávacích programů jednotlivých škol.

Čtvrtá kapitola uvádí principy financování regionálního školství. Způsob financování regionálního školství je zásadním specifikem pro další rozvoj v každé jeho oblasti.

Pátá kapitola se zabývá zejména termíny *demografický vývoj* a *predikce trhu práce*. Aspekt demografického vývoje je velmi zásadním nástrojem pro utváření regionálního školství a jeho přirozený rozvoj. Na tento aspekt se váže nejen kapacita celé školské sítě, ale také způsob financování školství. V případě aspektu predikce trhu práce nebo také predikce kvalifikačních potřeb trhu práce je tento zaměřen na optimální nastavení středního a vyššího odborného vzdělávání v každém kraji. Predikce trhu práce se stává nutnou podmínkou pro utváření koncepcí v oblasti středního vzdělávání.

V druhé polovině této závěrečné práce, tj. od kapitoly šesté, je provedena analýza všech základních koncepčních dokumentů, které jsou platné v roce 2015 s provázáním aktuálních dat ze statistik školství s výhledem rozvoje regionálního školství do roku 2020. Dokumenty byly analyzovány z pohledu dělení vzdělávací soustavy na předškolní, základní a střední vzdělávání, přičemž z těchto dokumentů byly sledovány pouze ty části, které se týkají zřizovatelských kompetencí na úrovni územně samosprávných celků – tj. obec a kraj. Znamená to, že tato závěrečná práce se nezabývá specifickými podmínkami v obsahu vzdělávání a to proto, že obsah vzdělávání spíše spadá do řízení školského managementu, kdežto tato závěrečná práce spadá do oblasti managementu vzdělávání – tedy řízení školské soustavy na úrovni vyšší než řízení školy.

Postup je odůvodněn následovně: v každém kraji funguje regionální školství na základě platných republikových, krajských a případně i obecních koncepčních dokumentů, schválených usnesení Rad a Zastupitelstev obcí, resp. krajů a v neposlední řadě platné legislativy – nelze tedy domýšlet jiné varianty fungování regionálního školství a je potřebné popsat specifické podmínky z oficiálních dokumentů. Vše ostatní by bylo na úrovni spekulace či neuváženého konstruktu skutečné situace.

Tato závěrečná práce vychází pouze z existujících podmínek. Podmínky pro rozvoj regionálního školství z velké části tvoří volené orgány zastupitelstev obcí a krajů a také úředníci obecních i krajských úřadů. Vzhledem k relativně velké fluktuaci volených orgánů, a také úředníků v každém volebním období, je velmi složité udržet setrvalý stav v koncepci regionálního školství – zejména na úrovni krajů. Tento text může velmi

napomoci odpovědným osobám z řad volených orgánů, ale i úředníků, kteří přišli do oblasti vzdělávání na různých úrovních, přičemž nemají dostatečné povědomí o některých základních pojmech a cílech rozvoje regionálního školství. Tato zkušenost s volenými orgány i úředníky vychází ze skutečného poznání autora této práce, který se velmi často setkává s novými starosty, členy rad a zastupitelstev městských částí i zastupitelstva hl. m. Prahy a také s úředníky, kteří ačkoliv mají zájem pracovat v oblasti regionálního školství a toto řídit (v jim svěřených kompetencích), nemají například povědomí o fungování financování regionálního školství a zejména pak také o smyslu koncepčních dokumentů a strategií v oblasti rozvoje regionálního školství. Proto stále platí následující úryvky z odborné literatury: „Rok 2000 skončil a s ním i hlavní legislativní a organizační příprava předpokládaných změn ve státoprávním uspořádání. Nově vzniklé regiony mají přiblížit státní správu běžnému občanovi a zároveň mu dát možnost více se podílet na správě věcí obecných. S těmito změnami dojde k přesunu některých řídicích pravomocí ve školství na obce jako zřizovatele mateřských a základních škol, zejména na tzv. pověřené obce. Pro předpokládané změny bude nutné postupně vytvořit mimo jiné jisté personální předpoklady. Půjde zejména o zvýšení způsobilosti pracovníků obecních a městských úřadů. Školství je natolik důležitý subsystém společenského řízení, že si nemůžeme dovolit nekompetentní zásahy.“¹ Druhým dechem lze dodat pohled Milana Pola (2007), který ve vztahu škol k vnějšímu prostředí tvrdí, že „...jsou školy součástí větších uskupení – místních, regionálních či státních vzdělávacích systémů. A přes posílenou autonomii v nemalé míře podléhají pravidlům a požadavkům vznikajícím v těchto uskupeních. Zejména na místní úrovni je ve hře řada rozmanitých subjektů – někteří jejich představitelé bývají běžnou součástí systému správy škol.“²

Tato závěrečná práce nemá ambice změnit systém tvorby koncepčních dokumentů na úrovni krajů, nýbrž upozornit na možná doplnění koncepčních dokumentů, respektive vydat konkrétní doporučení v případě vybraných specifických podmínek rozvoje regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji.

---

¹VITURKA, M., 2001, s. 79

² POL, M., 2007, s. 19

2 Základní pojmy a vývoj regionálního školství

2.1 Pojem „regionální školství“

Pojem „regionální školství“ definuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v předkládací zprávě Vládě České republiky jako: „...souhrn právnických osob poskytujících dětem, žákům a studentům vzdělávání a školské služby ve smyslu zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů s výjimkou škol a školských zařízení zřizovaných ministerstvy obrany, vnitra, spravedlnosti a zahraničních věcí.“³

Z pohledu školské legislativy je regionální školství zajišťováno zřizovateli škol a školských zařízení: tj. územním samosprávným celkem – obcí, dobrovolným svazkem obcí a krajem, ale rovněž samotným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). V menším rozsahu, avšak dosti významném, jsou zřizovateli v oblasti regionálního školství také fyzické a právnické osoby a v neposlední řadě registrované církve a náboženské společnosti.

Téměř celé regionální školství je financováno ze státního rozpočtu, konkrétně z kapitoly 333, další prostředky jsou do regionálního školství poskytovány z rozpočtu územně samosprávných celků a v případě neveřejných škol i z prostředků jejich zřizovatelů.

Pro potřeby této závěrečné práce se s pojmem „regionální školství“, v literatuře a v dokumentech MŠMT označovaným zkratkou „RgŠ“, bude často pracovat. V rámci tohoto textu bude regionální školství obsahovat výše uvedené vymezení a také obecné označení části vzdělávací soustavy.

2.2 Vzdělávací soustava

Vzdělávací soustava⁴ je primárně tvořena dosažitelnými jednotlivými stupni vzdělání, které lze získat výhradně ve školách. Vzdělávací soustava se v rámci formálního vzdělávání v posledních 15 letech zásadně neproměňuje. „Ve své podstatě se školství

---

³ MŠMT: Analýza současného systému financování školství: Předkládací zpráva Vládě ČR, 2010 [online]

⁴ Názorné zobrazení vzdělávací soustavy ČR je vyobrazeno v příloze č. 1.

strukturně nezměnilo, je stále členěno na jednotlivé stupně škol, resp. úrovně vzdělávání – na předškolní výchovu; základní vzdělávání; střední a vyšší vzdělávání; vysokoškolské vzdělávání – jak to podrobněji vymezuje Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání ISCED...“⁵

Mezinárodní norma ISCED je pravidelně revidována, revize ovšem nepřináší žádné strukturní změny vzdělávací soustavy. Z hlediska klasifikace ISCED, bude tato závěrečná práce pracovat v rozsahu ISCED 0 (pre-primární vzdělávání) až ISCED 4 (post-sekundární vzdělávání). V rámci vzdělávací soustavy to znamená, že se tento text bude zabývat hlavně předškolním až středním vzděláváním ve všech jeho typech.

2.3 Zřizovatel škol a školských zařízení

Právní postavení škol a školských zařízení upravuje § 8 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), (dále jen „školský zákon“). Školský zákon v tomto ustanovení vyjmenovává, jaký subjekt může být zřizovatelem školy nebo školského zařízení.

Toto ustanovení vyjmenovává konkrétní typy zřizovatelů: v prvním odstavci jmenuje kraj, obec a dobrovolný svazek obcí – tito zřizovatelé mohou zřizovat školy a školská zařízení jako školské právnické osoby⁶ nebo příspěvkové organizace⁷ a to podle zvláštního právního předpisu⁸. Ve druhém odstavci zákon uvádí jako zřizovatele MŠMT, které může zřizovat školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo státní příspěvkové organizace. Ve třetím odstavci zákon uvádí jako zřizovatele Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo práce a sociálních věcí, která mohou zřizovat školy a školská zařízení jako organizační složky státu nebo jejich součástí. Čtvrtý odstavec zmiňuje Ministerstvo zahraničních věcí, které může zřizovat školy při diplomatické misi či konzulárním úřadu ČR jako jejich součástí. Významnými zřizovateli v oblasti regionálního školství jsou pak fyzické osoby, právnické

---

⁵ PRŮCHA, J. 2001, s. 11

⁶ Školská právnická osoba je právnickou osobou zřízenou podle školského zákona, jejíž hlavní činností je poskytování vzdělávání podle vzdělávacích programů uvedených ve školském zákoně a školských služeb.

⁷ Příspěvková organizace je právnickou osobou zřízenou k plnění úkolů ve veřejném zájmu.

⁸ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona.

osoby, registrované církve a náboženské společnosti. Zákon jejich postavení uvádí v odstavci šest příslušného paragrafu. Fyzické a právnické osoby zřizují školy a školská zařízení jako školské právnické osoby nebo jako právnické osoby podle zvláštních právních předpisů. Církve a náboženské společnosti mají přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy.

2.4 Regionální školství po roce 1989 v ČR

Regionální školství v podobě, jak funguje v současné době, vzniklo z hlediska kompetencí v oblasti řízení až po roce 2000. Tento stav způsobila změna ve fungování státní správy, které přešlo z centrálního řízení směrem k jeho decentralizaci na územně samosprávnou úroveň. Povaha regionálního školství z hlediska vzdělávací soustavy však nebyla dotčena – i před touto změnou byla linie vzdělávací soustavy v oblasti regionálního školství ukotvena v podobě: od předškolního vzdělávání, přes základní a střední vzdělávání až po vyšší odborné vzdělávání⁹.

Změny v charakteru regionálního školství přinesly změny v tzv. územní správě, respektive v místní správě. „Organizace územní správy (s všeobecnou působností) je v našich současných podmínkách představována jednak místní úrovní organizace veřejné správy (obce) a dále tzv. „územní“ správou na krajské úrovni (územní samospráva ve smyslu tzv. vyšších územních samosprávných celků).“¹⁰

„...Česká republika se vydala po roce 1989 na složitou cestu transformace, a to ještě jako součást České a Slovenské federativní republiky, která přestala existovat posledním dnem roku 1992. Vzdělávací politika byla ovlivňována vnitřními transformačními procesy. Mezi ně patřila obnova pluralitního demokratického systému, restituční a privatizační akty a proces utváření tržního hospodářství. Ovlivněna tím byla transformace organizace i struktury školství a také transformace cílů obsahu a procesů vzdělávání ve školách.“¹¹ Procesy změn v řízení regionálního školství trvaly po celá 90. léta 20. století a směřovaly

---

⁹ Vyšší odborné školy vznikly (VOŠ) v polovině 90. let 20. století jako nový typ školy post-sekundárního studia. Nejprve fungovaly tři roky jako experimentální typ školy – celkem tři roky a od školního roku 1996/1997 začaly VOŠ přijímat běžné studenty.

¹⁰ DOČKAL, V. (ED.), 2006, s. 12

¹¹ GREGER, D., JEŽKOVÁ, V. (ED.), 2007, s. 79

od řízení a přímého financování regionálního školství státem na řízení školství a jeho spolufinancování v působnosti územních samosprávných celků. Pro tento proces byly vytvořeny základní legislativní kroky, které umožnily přesun kompetencí na nově vzniklé územní útvary a také na obce. „Reforma územně samosprávného členění, nastartovaná v roce 2000 celým souborem zákonů, přinesla opětovný vznik krajů a spolu s ním i rozsáhlý přesun zřizovatelských pravomocí z centra na regionální samosprávy. Po necelých deseti letech trvání zanikly školské úřady a s nimi faktické přímé řízení škol a školských zařízení z centra.“¹² Základními zákony pro tyto procesy se staly v případě krajů: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) a v případě hl. m. Prahy vznikl nový zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Dalšími důležitými zákony pro přesun kompetencí ze státu na územně samosprávné celky byly: zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze a zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů.

Výše uvedené zákony umožnily přesun kompetencí a velké části agendy odvětvového řízení regionálního školství z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a dalších ministerstev na kraje resp. hl. m. Prahu. Samotné odvětvové školství bylo zrušeno zákonem č. 284/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. V souvislosti se změnami kompetencí a řízení školství byl přesunut do vlastnictví krajů a hl. m. Prahy rozsáhlý státní majetek.

Nově nabyté kompetence kraje příznačně popisuje Výroční zpráva o stavu koncepce a rozvoje sítě a o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy Středočeského kraje za školní rok 2000/2001: „Z úrovně okresů také zároveň došlo k převodu rozsáhlé organizačně správní agendy škol, předškolních a školských zařízení zřizovaných obcemi. Spolu s těmito kompetencemi dostaly kraje řadu kompetencí týkajících se i škol, předškolních a školských zařízení dalších zřizovatelů. Všechny pravomoci, které kraje získaly, lze jednoduše charakterizovat v podstatě jako kompletní agendu regionálního

---

¹² KALOUS, J., VESELÝ, A. (ED.), 2006, s. 67

školství v přenesené působnosti (výkon státní správy) a v samostatné působnosti (výkon samosprávy)¹³

2.4.1 Kompetence obcí a krajů ve školské legislativě

„Až do roku 2004 upravoval oblast základního a středního školství (tzv. regionálního školství) školský zákon z roku 1984 (zákon č. 29/1984 Sb.) a zákon o školských zařízeních (zákon č. 76/1978 Sb.). Školský zákon byl v porevolučním období zhruba 15krát novelizován.“¹⁴

V roce 2004 vznikl nový školský zákon¹⁵, který ve svých ustanoveních definuje kompetence obce a kraje (platí i pro hl. m. Prahu).

Obec podle ustanovení § 178 odstavce 1 školského zákona je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, které se v souladu se zvláštním právním předpisem nevzdělávají ve školách při těchto zařízeních. Obec zřizuje a zrušuje základní školu, nebo zajišťuje plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

Ve druhém odstavci § 178 je obci přiznána kompetence vymezení školského obvodu spádové školy. To se z pohledu školského zákona děje takto:

- a) je-li v obci jedna základní škola zřízená obcí, tvoří školský obvod území obce,
- b) je-li v obci více základních škol zřizovaných obcí, stanoví obec školské obvody obecně závaznou vyhláškou,
- c) je-li na území svazku obcí jedna základní škola nebo více základních škol zřízených svazkem obcí nebo dojde-li k dohodě několika obcí o vytvoření společného školského obvodu jedné nebo více základních škol zřizovaných některou z těchto obcí, stanoví každá z dotčených obcí obecně závaznou vyhláškou příslušnou část školského obvodu.

---

¹³ Výroční zpráva o stavu koncepce a rozvoje sítě a o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy Středočeského kraje, 2002, s. 4

¹⁴ MŠMT: Zpráva o vývoji českého školství po listopadu 1989, 2009, s. 5

¹⁵ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Pokud obec z jakéhokoliv důvodu nestanoví školský obvod a je v místě ohroženo plnění povinné školní docházky žáků uvedených podle odstavce 1 § 178, musí o školském obvodu spádové školy rozhodnout krajský úřad v přenesené působnosti.

Výše uvedené odstavce § 178 jsou základními kompetencemi svěřené obci v rámci školského zákona.

Podle ustanovení § 181 v odstavci 1 je kraj povinen zajistit podmínky pro uskutečňování středního a vyššího odborného vzdělávání, vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, dále jazykového, základního uměleckého a zájmového vzdělávání a pro výkon ústavní výchovy. Za tímto účelem kraj zřizuje a zrušuje

- a) střední školy,
- b) vyšší odborné školy,
- c) mateřské, základní, střední školy a školská zařízení pro děti a žáky se zdravotním postižením,
- d) základní školy speciální,
- e) školy při zdravotnických zařízeních,
- f) školská výchovná a ubytovací zařízení a zařízení školního stravování pro děti, žáky a studenty škol, které zřizuje,
- g) střední školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14 školského zákona,
- h) jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky,
- i) základní umělecké školy,
- j) školská zařízení pro zájmové vzdělávání a
- k) dětské domovy.

V odstavci druhém dále ustanovení § 181 školského zákona je uvedeno, že kraj dále může zřizovat a zrušovat:

- a) mateřské a základní školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny za podmínek stanovených v § 14 školského zákona,
- b) školská zařízení podle § 115 až § 120 školského zákona,
- c) školy a školská zařízení, které jinak zřizuje obec nebo ministerstvo, pokud kraj prokáže potřebné finanční, materiálové a personální zabezpečení této školy nebo školského zařízení.

Školský zákon jednoznačně určuje, které územně samosprávné celky primárně zřizují konkrétní typy škol a školských zařízení. Školský zákon tak definitivně vymezil hranice mezi veřejnými zřizovateli. Tento právní stav tak určuje, kdo a jakým způsobem může dále rozvíjet regionální školství ve veřejném sektoru.

2.5 Základní koncepční a strategické dokumenty rozvoje školství

České regionální školství se kromě veškeré školské legislativy a dalších zvláštních zákonů, které mají vliv jakoukoliv svou povahou na rozvoj, řízení, financování a fungování školství u nás, řídí také několika zásadními koncepčními dokumenty. Ty jsou pro rozvoj českého regionálního školství závazné a zásadní. Podle povahy důležitosti jsou zde uvedeny koncepční dokumenty, které mají přímý vliv na rozvoj regionálního školství nejen pro veřejné zřizovatele.

2.5.1 Dlouhodobý záměr vzdělávání

Základními dokumenty, kterými se rozvíjí regionální školství, jsou takzvané Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy. Školský zákon¹⁶ zná dva druhy dlouhodobých záměrů vzdělávání; Jeden, který vydává MŠMT – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen „Dlouhodobý záměr ČR“). Druhý, který vydávají kraje a hl. m. Praha – v případě zde uváděných regionů se jedná o: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hlavního města Prahy (dále jen „Dlouhodobý záměr Prahy“) a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji (dále jen „Dlouhodobý záměr Středočeského kraje“).

---

¹⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, řeší problematiku Dlouhodobých záměrů v ustanovení § 9, odst. 1) až odst. 4).

MŠMT komplexně zpracovává Dlouhodobý záměr ČR, jeho návrh pak projednává s dalšími aktéry, kteří mají vazbu na vývoj školství a vzdělávání v České republice. Obecně lze zařadit tyto aktéry jako tvůrce a účastníky školské politiky v ČR. Školský zákon obecně udává, se kterými aktéry musí MŠMT Dlouhodobý záměr ČR projednat: s ústředními odborovými orgány, dále pak s příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a v neposlední řadě se všemi kraji. Po zapracování případných připomínek jednotlivých aktérů školské politiky je Dlouhodobý záměr ČR předložen Vládě ČR ke schválení. Vláda po svém schválení předkládá Dlouhodobý záměr ČR k projednání oběma komorám Parlamentu České republiky, tj. Poslanecké sněmovně a Senátu.

Dlouhodobý záměr ČR je vydáván vždy na určité období – současná právní úprava požaduje vydání nového záměru jednou za čtyři roky.

Krajské dlouhodobé záměry vychází z platného Dlouhodobého záměru ČR. Zpracování krajského dlouhodobého záměru má na starosti krajský úřad – v Praze Magistrát hl. m. Prahy (MHMP). Dlouhodobý záměr Prahy a Dlouhodobý záměr Středočeského kraje je zpracováván v souladu s Dlouhodobým záměrem ČR. Zpracované dlouhodobé záměry předkládají krajské úřady k vyjádření MŠMT. Školský zákon požaduje, aby část dlouhodobého záměru, která se týká vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajem, byla předložena radou kraje zastupitelstvu ke schválení.

Krajské dlouhodobé záměry jsou oproti republikovému záměru obsažnější v konkrétních opatřeních, která jsou důležitá pro rozvoj vzdělávání a vzdělávací soustavy v regionu. Školský zákon přímo udává, podle jakých analýz a obsahů musí být krajský dlouhodobý záměr zpracováván, za prvé: obsahuje analýzu vzdělávací soustavy kraje, za druhé: záměr obsahuje konkrétní úkoly, které jsou stanovovány na základě demografického vývoje a vývoje pracovního trhu. Pro tyto úkoly záměr pak musí obsahovat konkrétní cíle a úkoly určené pro každou oblast vzdělávání. Neméně důležitými a povinnými prvky krajských dlouhodobých záměrů je popis struktury vzdělávací nabídky a struktury oborů vzdělání. Ve vztahu k určení struktury jsou také záměry doplněny o přehled druhů a typů škol a školských zařízení s jejich kapacitou. Samostatnou kapitolou záměrů je také způsob financování vzdělávání a školských služeb.

Krajské dlouhodobé záměry jsou vydávány stejně jako Dlouhodobý záměr ČR na čtyři roky.

Současný a platný Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR je platný na roky 2011 – 2015, vydán byl v roce 2011. „Základním principem a určujícím motivem Dlouhodobého záměru ČR 2011 pro následující období je zvýšit kvalitu a efektivitu ve vzdělávání a tím také konkurenceschopnost naší republiky v mezinárodním porovnání,“¹⁷ udává Dlouhodobý záměr ČR v úvodní kapitole „Strategie rozvoje regionálního školství“.

2.5.2 Výroční zpráva

Výroční zprávu o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy vydávají každoročně v jednotlivých krajích krajské úřady, respektive MHMP, za celou Českou republiku pak MŠMT. Výroční zpráva je na všech výše uvedených úrovních vydávána povinně a to na základě ustanovení § 10 školského zákona.

Povinnost vydávat výroční zprávu mají také ředitelé základních, středních a vyšších odborných škol, kteří zpracovávají každoročně výroční zprávu o činnosti školy za jeden školní rok. Tyto výroční zprávy ředitelé zasílají svému zřizovateli.

Výroční zprávy z jednotlivých škol se stávají jedním z důležitých podkladů pro vypracování Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v krajích.

Výroční zprávu vydanou krajským úřadem lze považovat za koncepční dokument, a to i přes to, že popisuje stav minulý. Právě díky popisu minulého stavu mohou veřejní zřizovatelé pružně reagovat na nedostatky v rámci regionálního školství, respektive samotné vzdělávací soustavy. A to hlavně: úpravami kapacit škol a školských zařízení tam, kde je to potřeba, dále úpravami vzdělávací nabídky či oborové struktury apod. Výroční zpráva – zejména krajskému úřadu – poskytuje argumentaci pro volené orgány k úpravám a dalšímu rozvoji regionálního školství v kraji. Z těchto pohledů je výroční zpráva neopominutelným koncepčním dokumentem.

Úlohou výroční zprávy v jednotlivých krajích je také hodnocení vzdělávací soustavy, které vyplývá z ustanovení § 12 odstavce 4 školského zákona.

---

¹⁷ MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2011-2015)

Krajský úřad má za povinnost zpracovat výroční zprávu a předložit ji zastupitelstvu kraje jako informaci. Po vzetí informace „na vědomí“ zastupitelstvem kraje je výroční zpráva povinně předkládána MŠMT a zveřejněna na místě umožňujícím dálkový přístup nejpozději do 31. března kalendářního roku následujícího po konci příslušného školního roku, o kterém výroční zpráva pojednává.

Zpracování a obsah výročních zpráv o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy krajských úřadů stanovuje vyhláška MŠMT č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv a vlastního hodnocení školy.

2.5.3 Strategie vzdělávací politiky 2020

„V lednu 2013 zahájilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy přípravu Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, jejímž cílem je vymezit priority rozvoje vzdělávacího systému v následujícím období,“¹⁸ uvádí Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013. Dokument Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 (dále jen „Strategie 2020“) schválila svým usnesením ze dne 9. července 2014 č. 538 Vláda České republiky.

Pro rozvoj regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji je tak potřeba počítat i s cíli nové Strategie 2020. Ta by se měla postupně, podle vymezených a stanovených cílů strategie, promítat do celé vzdělávací a školské politiky na všech úrovních. Na implementaci Strategie 2020 participují všichni aktéři, kteří jakýmkoliv způsobem zasahují svou činností nebo kompetencí do státní vzdělávací politiky.

První hodnocení plnění Strategie 2020 má být předloženo Vládě ČR do 31. srpna 2016, další hodnocení plnění strategie musí být předloženo vládě vždy každý druhý kalendářní rok ke dni 31. srpna.¹⁹

Strategie 2020 vymezuje několik zásadních priorit, které mají vést k odstranění slabin současné vzdělávací politiky u nás – například odstranění nedostatečně srozumitelného

---

¹⁸ MŠMT: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013, 2014, s. 8

¹⁹ Usnesení Vlády ČR ze dne 9. července 2014 č. 538, o Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

vymezení strategických priorit a nepřehlednost strategických dokumentů, které do současnosti utvářejí mandát pro uskutečňování vzdělávací politiky.

„Intervence vzdělávací politiky by v následujících letech měly důsledně vycházet ze zhodnocení aktuálního stavu dané problematiky, zaměřovat se především na průběžné zvyšování kvality existujících institucí, kultivaci vztahů a posilování součinnosti mezi jednotlivými aktéry ve vzdělávání, a především vést ke zlepšování v oblasti výuky a učení.“²⁰

Strategie 2020 obsahuje tři průřezové priority – za prvé: snižování nerovnosti ve vzdělávání, za druhé: podpora kvalitní výuky a učitele jako jejího klíčového předpokladu a za třetí: odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému.

Strategie 2020 ve třetí prioritě – odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému – uvádí, že je nutné posílit prvky strategického řízení ve vzdělávací politice. A to z důvodu, že ne všechny systémové změny, které byly vyvolány tzv. Bílou knihou, byly zamýšlené. Systémové změny souvisí v oblasti řízení vzdělávacího systému s přechodem rozhodovacích kompetencí, jak dále uvádí Strategie 2020: „Převod rozhodovacích kompetencí z centrální úrovně státní správy na úroveň krajské a obecní samosprávy představuje nejvýznamnější proměnu vzdělávacího systému z pohledu jeho řízení a zároveň je tak i určující oblastí vyžadující intervence vedoucí k posílení principů strategického řízení na všech jeho úrovních. Jedním z nezamýšlených důsledků reformy byla fragmentace řízení a odtržení centrálního řízení od řízení na regionální úrovni.“²¹ Podle Strategie 2020 je důležité se zaměřit na podporu už podniknutých systémových proměn. Tyto systémové proměny by měly být dále prohlubovány pouze za předpokladu jejich dlouhodobé udržitelnosti. Podpora udržitelných systémových proměn by měla probíhat v souladu se všemi aktéry, kterých se řízení jakékoliv části vzdělávacího systému týká. „V tomto smyslu strategie přímo navazuje na změny v řízení systému a její intervence se zaměřují na posílení jeho kapacit a zefektivnění systému komunikace a s tím spojené koordinace vzdělávacích politik,“²² udává dále Strategie 2020.

---

²⁰ Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, s. 12

²¹ Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, s. 34

²² Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, s. 34

Jako klíčové aktéry v oblasti vzdělávání spatřuje Strategie 2020 všechny vedoucí pracovníky ve školství, mezi které jsou zamýšleni rovněž úředníci ve školství (obecní, krajské, státní úřady), ale také politici, kteří svými rozhodnutími v oblasti samosprávy, ale i státní správy ovlivňují vývoj školství ve svých kompetenčních portfoliích.

Ve vztahu ke specifickým podmínkám rozvoje regionálního školství lze uvést několik opatření Strategie 2020 v řízení školství, za prvé: zajistit lepší předvídatelnost rozvoje vzdělávacího systému a tím zlepšit strategické a metodické vedení ze strany státu – toto opatření směřuje zejména k MŠMT, ale také k obecním a zejména pak krajským úřadům. Za druhé: musí být položen důraz na zpracování dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, jakožto zásadních koncepčních dokumentů. Za třetí: by měly být specifikovány cíle vzdělávací politiky pro dané období (v rámci koncepčních dokumentů), měl by být stanoven rovněž způsob vyhodnocování těchto cílů.

Další avizovaná opatření Strategie 2020 v oblasti posílení strategického řízení ve vzdělávací politice jsou spíše orientovaná na centrální orgány řízení školského systému a vzdělávací politiky.

2.5.4 Další koncepční a strategické dokumenty

Po roce 2000 vzniklo v gesci MŠMT, Vlády ČR a dalších ministerstev několik strategických a koncepčních dokumentů. Dva důležité budou v této podkapitole pouze krátce zmíněny z toho důvodu, že jim v současnosti končí platnost a proto, že mají v uplynulém období 15 let významný podíl na utváření podoby regionálního školství, respektive jeho částí.

Do doby schválení Strategie 2020 byl zásadním a v podstatě jediným strategickým dokumentem Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, známý jako Bílá kniha (dále jen „Bílá kniha“). „Dokument formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání v podobě myšlenkových východisek, obecných záměrů a rozvojových programů směřodatných pro vývoj vzdělávací soustavy. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol. Zároveň je otevřeným materiálem, který by měl být v pravidelných intervalech kriticky zkoumán a v souladu se změnami společenské situace revidován a obnovován.

Schválením Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 vládou Bílá kniha definitivně pozbývá platnost.²³

Ačkoliv Bílá kniha již není aktuálním dokumentem je potřeba při utváření školské politiky vycházet z jejích cílů. Návaznost Strategie 2020 vychází ze stavu školství v takovém, v jakém bylo naformátováno právě z úkolů plynoucích z Bílé knihy.

Druhým, pro celý segment regionálního školství sice méně významným, koncepčním a strategickým dokumentem je Akční plán podpory odborného vzdělávání (dále jen „Akční plán“). Tento dokument byl schválen Vládou ČR již v prosinci 2008 usnesením č. 1586. „Dokument předkládá komplexní řešení problematiky odborného vzdělávání ve středních školách ve vztahu k požadavkům trhu práce. Rozpracovává mj. možná řešení problémů spojená s poklesem počtu žáků nastupujících do středních škol.“²⁴ Platnost Akčního plánu byla stanovena do konce roku 2015. Celkové vyhodnocení jeho opatření bude známo až v roce 2016.

Hlavní město Praha a rovněž i Středočeský kraj se ve svých koncepčních dokumentech a aktivitách v oblasti středního odborného vzdělávání velmi často odkazují na Akční plán. V minulosti se oba kraje řídily vymezenými prioritami Akčního plánu na podporu středního odborného vzdělávání²⁵.

2.6 Shrnutí kapitoly 1. – Základní pojmy a vývoj regionálního školství

První kapitola této závěrečné práce v krátkosti představila základní pojmy a základní koncepční dokumenty, se kterými se v této závěrečné práci pracuje, a které jsou předmětem analýzy z pohledu specifických podmínek a rozvoje regionálního školství pro hl. m. Prahu a Středočeský kraj.

Tato kapitola rovněž představila základní legislativu, kterou jsou vymezeny vybrané kompetence kraje, respektive hl. m. Prahy a obcí z pohledu řízení regionálního školství.

V neposlední řadě zde byl představen také vývoj regionálního školství z pohledu řízení po roce 1989. Tento vývoj je zde uveden zejména z důvodu ukázky širě změn a přesunu

---

²³ MŠMT: Strategické a koncepční dokumenty [online]

²⁴ STRATEGIE VZDĚLÁVÁNÍ 2020: Knihovna koncepcí [online]

²⁵ V rámci tzv. Podpory odborného vzdělávání, respektive podpory odborného školství.

řídících kompetencí, aby se v následujících kapitolách čtenář orientoval v uvedených souvislostech z oblasti vývoje regionálního školství – a to hlavně po roce 2000.

V následujících kapitolách budou pojmy a souvislosti uvedené v této kapitole hojně používány, proto je zde důležité zmínit, že zkrácené názvy vybraných zákonů a koncepčních dokumentů budou v podobě, jak jsou uvedeny v této kapitole a nebudou již dále vysvětlovány.

3 Obecná specifika hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Oba zvolené územně samosprávné celky, které byly vybrány pro představení specifických podmínek rozvoje regionálního školství, mají svá obecná specifika. Z těchto specifik vychází všechny podmínky pro skladbu a rozvoj regionálního školství. Od těchto specifik se odvíjí fungování obou regionů. V následujících podkapitolách budou představena základní specifika obou krajů, která ve své podstatě tvoří podmínky pro všechny oblasti lidské činnosti na těchto územích.

3.1 Specifika hl. m. Prahy

Hlavní město Praha – hlavní město České republiky má několik jedinečností, které určují specifiku této metropole. Jako centrum politiky, vzdělání, kultury a v neposlední řadě také ekonomiky, má zvláštní postavení mezi všemi regiony České republiky. Hlavní město Praha (HMP) má postavení kraje, ačkoliv z pohledu zákona o hlavním městě Praze je také statutárním městem – obcí, které je řízeno zastupitelstvem hl. m. Prahy, radou hl. m. Prahy v čele s primátorem hl. m. Prahy a Magistrátem hl. m. Prahy.²⁶

Od roku 2001 se Praha člení na 22 správních obvodů, přičemž některé tyto obvody obsahují ještě menší správní jednotky – městské části. Městských částí je celkem 57, které jsou z hlediska samosprávního řízení autonomní, s vlastními volenými orgány. Z pohledu školství jsou tyto nejnižší jednotky členění města zřizovateli veřejných mateřských a základních škol. Naopak hlavní město jako celek z pozice kraje je zřizovatelem veřejných středních škol, vyšších odborných škol a dalších školských zařízení.

Praha představuje, co do počtu obyvatel, necelých 12% obyvatel republiky s celkovým počtem 1 252 202 obyvatel (údaj platný ke 12. prosinci 2014)²⁷. Rozlohou plochy zabírá Praha pouze 0,6 % území státu, což znamená v průměru nejvyšší hustotu zalidnění ze všech zbývajících 13 krajů ČR.

Praha je ekonomickým centrem, které je zcela dominantní v rámci celé České republiky. Díky tomu, že v Praze sídlí kromě většiny orgánů státní správy, také většina finančních institucí, zahraničních firem a dalších významných institucí (například vysoké školy), je

---

²⁶ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

²⁷ ČSÚ: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze: Nejnovější údaje hl. m. Praha [online]

zde tvořen hrubý domácí produkt (HDP) okolo 25 %²⁸. HDP v Praze na jednoho obyvatele tvoří více jak 200 % HDP republikového průměru. Tyto významné ekonomické ukazatele dávají Praze výsadní postavení v rámci celé České republiky (ČR).

Z hlediska trhu práce má Praha dlouhodobě nejnižší hodnoty míry nezaměstnanosti v celé ČR. Průměrné hodnoty obecné míry nezaměstnanosti na konci roku 2014 činily 5,03 %.²⁹

Z hlavních ekonomických ukazatelů, které vykazují tvorbu tzv. přidané hodnoty na území hl. m. Prahy vyplývá, že po roce 1989 postupem let až do současnosti došlo zcela ke změně podílů všech odvětví. Odvětvová struktura ekonomiky se v Praze za posledních 25 let změnila tak, že se veškeré výrobní odvětví v Praze nachází v pouhých cca 15 %, kdežto ve zbylých 85 % je zastoupeno odvětví služeb. Taková změna charakteru odvětvové ekonomiky s sebou přináší specifika, se kterými se musí měnit i například struktura středního školství a vyššího odborného školství, které připravuje budoucí absolventy škol na profesní dráhu.

V posledních letech se také snižuje bytová výstavba na území hl. m. Prahy. Ta se v současnosti většinou orientuje na okraj Prahy a hlavně pak za její hranice, do Středočeského kraje. Vysoká koncentrace bytové výstavby probíhá ještě v některých lokalitách vnitřní Prahy, kde původní plochy, určené pro průmysl, jsou zastavovány novými bytovými komplexy (například městská část Praha 9).

„Praha je celostátním centrem školství. Již od středního vzdělávacího stupně je zde zvýšená koncentrace škol. V Praze je největší počet gymnázií i středních odborných škol ze všech krajů. Pražské školy představovaly ve školním roce 2013/14 14,5% ze všech těchto škol v ČR,“³⁰ uvádí Český statistický úřad ve Statistické ročence hl. m. Prahy. Na středních školách v Praze studovalo ve školním roce 2013/2014 více jak 57 tisíc žáků.

Výhradní postavení má také Praha v případě vysokého školství – na území HMP se nachází nejvyšší počet vysokých škol v ČR. V akademickém roce 2013/2014 studovalo v Praze přes 135 tisíc studentů ve všech typech studia. Z celkového počtu vysokoškolských

---

²⁸ ČSÚ: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze: Statistická ročenka hl. m. Prahy 2014 [online]

²⁹ ČSÚ: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze: Nejnovější údaje hl. m. Praha [online]

³⁰ ČSÚ: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze

studentů v ČR tak v Praze navštěvovalo vysoké školy téměř 37 % všech vysokoškolských studentů.

Praha je umístěna do centrální oblasti Čech, kdy z hlediska pozemní dopravy jsou do města svedeny všechny dálniční a železniční sítě. Z tohoto pohledu je tak Praha významným dopravním uzlem, který tvoří páteř celé dopravy na území České republiky.

3.2 Specifika Středočeského kraje

Středočeský kraj, stejně jako hl. m. Praha, leží v centrální části Čech. Praha je geograficky umístěna téměř v úplném středu centrální části Čech, tedy i Středočeského kraje. Středočeský kraj tak tvoří okolo Prahy de facto mezikruží.

Středočeský kraj má největší rozlohu ze všech krajů v České republice – tvoří ho více jak 11 tisíc km², což je téměř 14 % území České republiky. Celé území kraje se dále dělí na 12 okresů. Z hlediska správních oblastí se však Středočeský kraj dělí na 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Obecně je kraj dělen na územní jednotky – obvody obcí II. stupně a výše již uvedené správní obvody obcí s rozšířenou působností III. stupně. Dohromady se na území kraje nachází 1 145 obcí. „Kraj je charakteristický vysokým zastoupením obcí s počtem obyvatel do dvou tisíc (1 039 obcí), ve kterých žije 42 % obyvatel,“³¹ uvádí Český statistický úřad – Krajská správa pro Středočeský kraj ve Statistické ročence Středočeského kraje. Celkový počet obyvatel kraje činil ke dni 12. prosince 2014 celkem 1 312 481 obyvatel. Tento počet obyvatel tvoří ze Středočeského kraje nejlidnatější region v ČR.

Nejvyšším orgánem kraje je zastupitelstvo Středočeského kraje, výkonným orgánem v samostatné působnosti je rada kraje.

Z hlediska ekonomických aspektů je Středočeský kraj významný zejména z pohledu průmyslových a zemědělských odvětví. Zemědělská výroba se v kraji orientuje zejména na rostlinnou výrobu a to díky úrodným oblastem v severních částech kraje. Z průmyslových odvětví je pak pro kraj důležité strojírenství, potravinářství a chemický průmysl. V posledních 25 letech se naopak v kraji započala utlumovat odvětví orientovaná na těžký a těžební průmysl.

---

³¹ ČSÚ: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj

HDP na jednoho obyvatele tvořilo necelých 89 % průměrného HDP na jednoho obyvatele ČR. Podíl nezaměstnaných k 9. lednu 2015 činil 6,36 %.³²

3.3 Rozdíly a společné znaky hl. m. Prahy a Středočeského kraje důležité pro rozvoj regionálního školství

Z výše uvedených obecných specifík obou krajů, jsou patrné rozdíly, ale i společné znaky, které jsou důležité pro utváření regionálního školství v obou regionech. Znalost obecných charakteristik obou krajů je nutná pro rozvoj regionálního školství. Uvedené podkapitoly 3.1 a 3.2 nevyčerpávají ani z malé části všechny důležité podmínky, které jsou potřebné například k tvorbě školských koncepčních materiálů, dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy a regionálních projektů podpory školství. Obecná specifika Prahy a Středočeského kraje jsou zde uvedena pouze pro představu čtenáře; a to, s jakými známými podmínkami musí být tvořena koncepce školství v obou krajích.

3.3.1 Hlavní město Praha v porovnání se Středočeským krajem v oblasti regionálního školství

Praha ze své povahy města je koncentrovaným územním regionem s vysokou hustotou zalidnění. Území je členěno na 57 městských částí, které jsou dále sdružovány do celkem 22 správních obvodů. Z pohledu správy území je toto členění v podstatě ekvivalentem k členění Středočeského kraje, viz kap. 3.2. Hlavní město z pohledu regionálního školství má na svém území rozvinutou poměrně hustou síť škol a školských zařízení od předškolních zařízení – mateřských škol, přes základní školy a střední školy až po vyšší odborné školy. To je dáno tím, že relativně na malé rozloze se nachází vysoký počet škol a školských zařízení, které musí pokrýt širokou poptávku obyvatelstva města po školských službách.

Ve školním roce 2012/2013 se na území HMP nacházelo 936 subjektů³³ vykonávajících činnost škol a školských zařízení všech zřizovatelů. Hlavní město jako kraj zřizuje většinu středních a vyšších odborných škol. Jednotlivé městské části pak zřizují převážně mateřské a základní školy. Jak HMP, tak městské části doplňují další zřizovatelé: soukromník

---

³² ČSÚ: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj – Nejnovější údaje o kraji [online]

³³ Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v hlavním městě Praze pro školní rok 2012/2013

a církev. Zvláštní postavení pak mají školy a školská zařízení, která zřizuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Ve školním roce 2013/2014 se na území HMP nacházelo 372 mateřských škol, 254 základních škol, 193 středních škol a 38 vyšších odborných škol. Na území HMP se ve školním roce 2013/2014 rovněž nacházelo celkem 8 konzervatoří, které jsou udávány jako samostatný typ škol. Jako určité specifikum kromě vysoké koncentrace škol a školských zařízení, lze uvést, že mateřské školy jsou v Praze větší s průměrným počtem 109 dětí na jednu mateřskou školu. Průměr ČR pro školní rok 2013/2014 činil 77 dětí.

Ve Středočeském kraji se ve školním roce 2012/2013 nacházelo 1234 právních subjektů³⁴, které vykonávaly činnost škol a školských zařízení. Na poměrně velké rozloze Středočeského kraje je síť škol a školských zařízení rozložena tak, aby byla pro občany kraje dostupná. Středočeský kraj je zřizovatelem většiny tamních středních a vyšších odborných škol. Obce, či dobrovolné svazky obcí, zřizují mateřské a základní školy. Obce mohou zřizovat také jiné typy škol – například střední školy – ve Středočeském kraji se však jedná o dva ojedinělé případy. V hlavní město Praze pouze jediná městská část zřizuje jednu střední školu. Ostatní zřizovatelé v kraji síť škol a školských zařízení doplňují.

Na území Středočeského kraje se ve školním roce 2013/2014 nacházelo 731 mateřských škol, 529 základních škol, 151 středních škol a 20 vyšších odborných škol. Ve Středočeském kraji se ve školním roce 2013/2014 nenacházela žádná konzervatoř.

Výrazné specifikum je ve Středočeském kraji také reprezentováno v oblasti předškolního vzdělávání, kdy: „Mateřské školy zaznamenaly ve školním roce 2013/2014 již podvanácté mezeroční růst počtu dětí, přičemž počtvrté za sebou se jednalo o více než pětiprocentní nárůst...“³⁵ Statistika ČSÚ uvádí, že do od roku 2009 do roku 2014 přibyla v mateřských školách ve Středočeském kraji třetina dětí – 32,5 %. Za deset let pak stoupl počet dětí

---

³⁴ Údaj převzat z Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji za školní rok 2012/2013.

³⁵ ČSÚ: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Středočeského kraje, 2014, s. 23

o více jak 50 %. Na jednu mateřskou školu v průměru vycházelo ve školním roce 2013/2014 64 dětí.

Postavení Středočeského kraje je vymezeno zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích. Obec tohoto kraje se řídí zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Zde je patrný rozdíl mezi hl. m. Prahou a Středočeským krajem. Praha se řídí svým zákonem, který vymezuje všechny kompetence města, jak z pohledu obce, tak rovněž z pohledu kraje – zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Školský zákon ve svých ustanoveních hovoří o obci a kraji – hl. m. Praha je v tomto kontextu míněna jako „kraj“ a městské části hl. m. Prahy jako „obec“. V některých případech se chová vlastní hl. m. Praha jako „obec“ a to v případech určování školských spádových obvodů základních škol.

3.3.2 Vzdelanostní struktura hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Hl. m. Praha a Středočeský kraj, kromě specifik geografických, demografických, ekonomických ad., které jsou popsány výše, disponují také specifiky z oblasti vzdelanostní struktury obyvatelstva. Vzdelanostní strukturu obyvatelstva velmi významně ovlivňuje trh práce a veškerá odvětví výrobní a nevýrobní sféry v konkrétních oblastech. Níže jsou uvedeny procentní podíly zaměstnaných osob podle ISCED 97 v hl. m. Praze, ve Středočeském kraji a pro porovnání obou krajů také za celou Českou republiku. Všechny uvedené údaje³⁶ jsou za rok 2013.

Pro hl. m. Prahu je specifické vysoké zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob. V procentuálním vyjádření bylo v hl. m. Praze 40,1 % osob s vysokoškolským vzděláním. Střední vzdělání s maturitou mělo celkem 38,7 % osob. Střední vzdělání bez maturity (většinou vzdělání s výučním listem) mělo na území hl. m. Prahy 18,9 % osob. Pouze základní vzdělání mělo na území hl. m. Prahy 2,3 % osob.

Ve Středočeském kraji bylo téměř o polovinu méně vysokoškolsky vzdělaných osob oproti hl. m. Praze – 20,8 % osob. Střední vzdělání s maturitou pak mělo ve Středočeském kraji 39,0 % osob, což je srovnatelné s hl. m. Prahou. Výrazně vyšší procento bylo oproti hl. m. Praze zastoupení osob se středním vzděláním bez maturity, kterých bylo ve

---

³⁶ Zdroj dat: Národní ústav pro další vzdělávání: <http://www.nuv.cz/cinnosti/analyzy-trhu-prace-rozvoj-kvalifikaci-dalsiho-vzdelavani/vzdelavani-a-trh-prace-v-krajich-cr-1>

Středočeském kraji 36,1 %. Mírně vyšší zastoupení osob pouze se základním vzděláním bylo také ve Středočeském kraji oproti hl. m. Praze, kdy statistika uvádí 4,1 % osob.

Při srovnání se statistickými údaji za celou Českou republiku, zjistíme, že Středočeský kraj má s celorepublikovými podíly zaměstnaných osob srovnatelné údaje. Hl. m. Praha má výrazné rozdíly v počtech vysokoškolsky vzdělaných osob, kterých je oproti celkovým číslům za ČR dvakrát tolik, naopak na území hl. m. Prahy se nachází o polovinu méně osob se středním vzděláním bez maturity.

Vysokoškolsky vzdělaných zaměstnaných osob bylo v roce 2013 v ČR 22,3 %. Střední vzdělání s maturitou mělo v ČR 37,2 % zaměstnaných osob. Střední vzdělání bez maturity mělo v celkovém podílu 36,3 % zaměstnaných osob v ČR. Podíl zaměstnaných osob se základním vzděláním činil v roce 2013 pouze 4,2 %.

3.4 Shrnutí kapitoly 2. – Obecná specifika hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Obecná specifika hl. m. Prahy a Středočeského kraje dokladují podstatné rozdíly obou zvolených krajů. Stejně jako jsou některá specifika daná pro konkrétní kraj, jsou také dané specifické podmínky pro rozvoj regionálního školství, které jsou velmi těsně provázány na obecné charakteristiky hl. m. Prahy a Středočeského kraje.

Ačkoliv se to nemusí zdát patrné, jsou hl. m. Praha i Středočeský kraj spolu provázané regiony. A to z několika pohledů: hl. m. Praha je spádovou oblastí pro Středočeský kraj pro vzdělávání tamních obyvatel, a to ve všech segmentech školství – od předškolního až po terciární vzdělávání (na území Středočeského kraje se nenachází žádná veřejná vysoká škola nebo univerzita), rovněž je hl. m. Praha spádovou oblastí obyvatel Středočeského kraje za prací apod.

Z hl. m. Prahy pak opačným směrem míří obyvatelé hl. m. Prahy za bydlením do Středočeského kraje – hlavně do oblastí okresů Praha – východ a Praha – západ, přičemž však jejich zaměstnání zůstává na území hl. m. Prahy.

Patrné jsou rovněž rozdíly z oblasti výrobní a nevýrobní sféry, které mají v oboru krajích velký vliv na strukturu oborové nabídky sekundárního, ale i terciárního vzdělávání. Pro tvorbu koncepčních dokumentů v oblasti regionálního školství by měly hl. m. Praha a

Středočeský kraj vycházet z obecných charakteristik obou krajů a to ne pouze za „svůj“ kraj, ale v provázanosti na konkrétní oblasti, které tvoří hranici hl. m. Prahy a Středočeského kraje.

Na obecné charakteristiky navazují další kapitoly této závěrečné práce, z tohoto důvodu a také z důvodu výše uvedených je zde tato kapitola uvedena.

4 Financování regionálního školství

Financování regionálního školství je prováděno v případě většiny zřizovatelů škol a školských zařízení zejména z finančních prostředků poskytovaných z veřejných rozpočtů. Pro způsob financování regionálního školství jsou charakteristické tzv. zprostředkované finanční vztahy. To znamená, že finanční prostředky ze státního rozpočtu a z dalších veřejných rozpočtů jsou zprostředkovány přes jiný veřejný rozpočet. Typická pro regionální školství je následující linie toku finančních prostředků: státní rozpočet – krajský úřad – obec – škola.

Největší podíl na financování regionálního školství má státní rozpočet – zejména pak kapitola 333 – MŠMT, dále pak kapitola 398 Všeobecná pokladní správa, kterou spravuje Ministerstvo financí. Veřejní zřizovatelé (kraje a obce) přispívají financemi na regionální školství také ze svých rozpočtů. Schéma financování regionálního školství je zobrazeno v příloze č. 2 této závěrečné práce. Pro srovnání, jakých podílů dosahují veřejné rozpočty na financování regionálního školství lze uvést, že například v roce 2008 plynulo z kapitoly 333 – MŠMT 74% objemu všech finančních prostředků na regionální školství, kraje pak ze svých rozpočtů přispěly 5% a obce 21%.³⁷ Na provoz a fungování soukromých a církevních škol pak přispívají financemi jejich vlastní zřizovatelé, což ale v celkovém objemu financování regionálního školství tvoří velmi malý podíl objemu finančních prostředků. „Výdaje na jednotlivé vzdělávací úrovně se liší – závisejí jak na celkovém počtu dětí/žáků/studentů vzdělávajících se na dané úrovni, tak na finanční náročnosti výuky na daném vzdělávacím stupni a v jednotlivých programech.“³⁸

Způsob financování regionálního školství je zakotven ve zvláštních zákonech. V případě financování regionálního školství územně samosprávnými celky jsou nejdůležitějšími zákony: pro každý aktuální rok zákon o státním rozpočtu, dále školský zákon a zákon č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám. Předškolním zařízením a školským zařízením, v aktuálním znění.

Krajské úřady se musí také řídit předpisy nižší právní síly: prvním důležitým předpisem pro krajské úřady je vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech, v aktuálním znění

---

³⁷ Údaje uvádí MŠMT v Analýze současného systému financování školství, květen 2010, kapitola: Úvod, s. 5

³⁸ KLEHŇOVÁ, M., 2009, s. 48

a směrnice MŠMT č. j. 28 768/2005-45 ze dne 12. prosince 2005. Směrnice stanovuje závazné zásady, podle kterých krajské úřady provádějí rozpis finančních prostředků ze státního rozpočtu.

Samotné krajské úřady si pro úplnost a přehlednost rozpisu finančních prostředků každoročně vytvářejí vlastní metodiku. V případě hl. m. Prahy – Magistrát hl. m. Prahy, Odbor rozpočtu vytváří pro každý kalendářní rok Metodiku rozpisů přímých výdajů právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení na území kraje Hlavní město Praha. Krajský úřad Středočeského kraje, Odbor školství, mládeže a sportu tvoří rovněž svou vlastní metodiku na kalendářní rok, ta nese název: Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje na rok 2014 pro školy a školská zařízení zřizované Středočeským krajem a pro školy a školská zařízení zřizované obcemi Středočeského kraje (dále jen „metodika rozpisu přímých výdajů ve Středočeském kraji“).

4.1 Normativní způsob financování regionálního školství

Financování regionálního školství se provádí na základě rozpočtových pravidel státního rozpočtu a rozpočtových pravidel územního samosprávného celku. „Applikací územního principu řízení v oblasti této části financování škol a školských zařízení tak vlastně dochází ke sjednocení systému vícezdrojového financování téměř všech typů škol a školských zařízení v České republice – a to jak škol veřejných, tak i škol soukromých.“³⁹ Podle kterých pravidel se financování konkrétních škol nebo školských zařízení děje, vyplývá z charakteru a postavení školy nebo školského zařízení podle zřizovatele. „Pro školy krajské a obecní platí, že ze státního rozpočtu jsou školám prostřednictvím krajů poukazovány prostředky na tzv. přímé vzdělávací výdaje, což jsou především výdaje vyplývající z pracovně právních vztahů, regulované mimo jiné stanovování tzv. závazných limitů zaměstnanosti. Zbylé náklady hradí zřizovatel z vlastního rozpočtu podle vlastního uvážení.“⁴⁰

Financování regionálního školství má pak charakter buď tzv. průtokového financování, nebo tzv. neprůtokového financování, respektive průtokové a neprůtokové dotace. Průtoková dotace je ve své podstatě finanční částka poskytnutá přes zvláštní účet krajského

---

³⁹ VALENTA, J., 2004, s. 18

⁴⁰ KALOUS, J., VESELÝ A. (ED.), 2006, s. 88

úřadu konečnému příjemci dotace. Pro konkrétní způsob financování škol a školských zařízení je stanoven normativ.

Normativ je finanční částka, která pokrývá veškeré celkové neinvestiční výdaje na jednoho žáka. Jsou stanovovány tzv. oborové normativy – to jsou normativy, které jsou poskytovány státním, církevním a soukromým školám. Dále jsou stanovovány republikové normativy – to jsou normativy, jejichž stanovení přísluší státu a připadají na komplexní vzdělávání na jednoho žáka v mateřské škole, v základní škole, ve střední škole, na jedno lůžko dětského domova a ve vyšší odborné škole. Ministerstvo školství stanovuje republikové normativy jako výši přímých nákladů na vzdělávání připadající na školské služby na jednotku výkonu – tj. jeden žák, dítě ad. v příslušné věkové kategorii.⁴¹ „Je nutné poznamenat, že soustava republikových normativů má pro konkrétní školu či školské zařízení jen informativní charakter, neboť je určena k rozpisu finančních prostředků pro kraje. Ve své podstatě v republikovém normativu je obsaženo vše, co uvedené věkové kategorii souvisí se vzděláváním, včetně poskytovaných služeb (stravování, ubytování, volný čas apod.).“⁴² Celá soustava republikových normativů je tvořena zejména z výkonových výkazů – tj. z podkladů jednotlivých škol a školských zařízení, ale také z podkladů statistického výkaznictví.

Pro názornost, jakých objemů dosahují částky normativního rozpisu rozpočtu pro regionální školství územně správních celků (hl. m. Prahy a Středočeského kraje) na rok 2013 je uvedena přehledná tabulka v příloze č. 3 této závěrečné práce. Z této tabulky je patrné, že více jak 8 miliard Kč bylo rozpočtováno hl. m. Praze a téměř 9 miliard Kč bylo rozpočtováno pro Středočeský kraj. Pro srovnání je zde uveden také údaj více jak 77 miliard Kč, který představuje celkový objem finančních prostředků rozpočtovaných z kapitoly 333 na regionální školství.

MŠMT upravuje obecná pravidla, jak má kraj stanovit své krajské normativy. To znamená, že MŠMT určí členění krajských normativů, stanoví ukazatele pro jejich stanovení a určí jednotky výkonu pro jednotlivé krajské normativy.

---

⁴¹ Metodika rozpisu přímých výdajů právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení na území kraje Hlavní město Praha

⁴² SVOBODA, I., MARINČÁK, M., 2007, s. 16

Přes kraj jsou distribuovány normativy pro soukromé školy. Kraj si samostatně stanovuje svůj krajský normativ na jednotku výkonu. Krajský normativ vychází z republikového, ale jeho konečnou výši určuje kraj na základě svého výpočtu. Výpočet je možné charakterizovat jako neinvestiční výdaj za vzdělávání jednoho žáka v místě, čase a podle konkrétních podmínek, které v regionu panují. Proto se v každém kraji výše krajského normativu liší nejen podle druhu vzdělávání, ale i podle konkrétních oborů vzdělání.

V případě krajských, soukromých a obecních škol, přicházejí peníze na dotace na zvláštní účet krajského úřadu, ze kterého jsou finance dále rozepisovány. V případě církevních a státních škol jsou finanční prostředky poskytovány přímo z MŠMT.⁴³

Krajské normativy jsou stanoveny jednotlivými krajskými úřady na základě vyhlášky č. 492/2005 Sb. o krajských normativech pro jednotky výkonu realizované v jednotlivých vybraných druzích škol zřizovaných kraji, obcemi nebo svazky obcí na území kraje.

Systém stanovování krajských normativů způsobuje, že v každém kraji je jiná výše krajského normativu, a to i v případě pokud jde o stejný obor vzdělání (na jednoho žáka v témže ročníku). V současnosti je snaha MŠMT všechny normativy sjednotit a určovat je z centra – tedy přímo z ministerstva.⁴⁴

Rozpis prostředků je prováděn v závislosti na počtu jednotek výkonu (dále jen „žáků“) a to za celou školu. Pro stanovení rozpočtu přímých výdajů škol kraje je rozhodující počet žáků v jednotlivých oborech a formách vzdělávání. Pokud je počet žáků vyšší, než je povoleno ve školském rejstříku, uvádí se hodnota zapsaná ve školském rejstříku. V metodice rozpisu přímých výdajů ve Středočeském kraji je základní princip financování přímých výdajů definován: „V souladu s platnými právními předpisy mohou být školy a školská zařízení financovány jen podle skutečného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení, v jednotlivých oborech a formách vzdělávání, lůžek nebo stravovaných,

---

⁴³ V červenci 2014 ministr školství, mládeže a tělovýchovy Marcel Chládek představil změny, které mají vést k sjednocení financování regionálního školství v oblasti soukromých a církevních škol. Novelizací měl projít školský zákon, který by ujednotil pravidla pro financování všech typů škol a školských zařízení veřejných, soukromých i církevních zřizovatelů a to již od 1. září 2015. Tato změna do ledna 2015 nenastala a stejně tak nebyla předložena do mezirezortního připomínkového řízení ani novela školského zákona s těmito změnami.

⁴⁴ V roce 2013 byla připravena novela školského zákona, která řešila reformu financování regionálního školství. Školský zákon však v tomto smyslu nebyl do začátku roku 2015 novelizován.

uvedeného ve školních matrikách pro příslušný školní rok, nejvýše však do nejvyššího povoleného počtu dětí, žáků nebo studentů ve škole nebo školském zařízení, v jednotlivých oborech a formách vzdělávání, lůžek nebo stravovaných, uvedeného ve školském rejstříku.⁴⁵

Normativní rozpis je pak prováděn na základě zpracování bilance předpokládaných potřeb a disponibilních finančních prostředků rozepsaných kraji samotným ministerstvem školství a také na základě stanovení priorit pro kraj. Krajský úřad provede normativní rozpis běžných výdajů jednotlivým organizacím na základě počtu jednotek výkonu a krajských normativů stanovených krajem pro konkrétní rok. Současně s tím kraj škole stanoví závazné orientační ukazatele rozpočtu.

Hlavními ukazateli pro rozhodné stanovení krajských normativů jsou: průměrný počet žáků připadajících na jednoho pracovníka, dále průměrný počet žáků připadajících na jednoho nepedagogického pracovníka, průměrná měsíční výše platu pedagogického a nepedagogického pracovníka a posledním významným ukazatelem je průměrná výše ostatních neinvestičních výdajů ze státního rozpočtu připadající na jednoho žáka. Způsob, jakým jsou ukazatele stanoveny, je dán vyhláškou⁴⁶. Všechny hlavní ukazatele vycházejí z reálných čísel, která vyšla z předchozího roku v rámci kraje.

Kromě normotvorné role MŠMT v oblasti financování vůči krajským úřadům včetně pravomoci určovat jim kritéria pro stanovení krajských normativů, je v oblasti samosprávy naopak posílena role územního principu řízení. Změna v zákoně o státní správě a samosprávě: „...umožnila totiž zřizovatelům (tedy jak obcím, tak i krajským zastupitelstvům) přispívat školám a kolským zařízením na ty výdaje, které má jinak ze zákona povinnost poskytovat stát (tedy ministerstvo).“⁴⁷ Podle Valenty (2004) to znamená, že pokud využije regionální samospráva výše uvedeného zmocnění a přispěje svým školám nad rámec prostředků přidělených ze státního rozpočtu, určitě tím posílí svůj vliv na chod škol a školských zařízení. Bude tím zvýrazněn územní princip řízení.

---

⁴⁵ Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje na rok 2014 pro školy a školská zařízení zřizované Středočeským krajem a pro školy a školská zařízení zřizované obcemi Středočeského kraje, s. 1

⁴⁶ Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ VALENTA, J., 2004, s. 20

4.1.1 Porovnání metodiky stanovení normativního rozpisu hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Hlavní město Praha provádí před stanovením normativního rozpisu několik kroků. Nejprve provede zpracování krajské bilance předpokládaných potřeb a disponibilních finančních prostředků rozepsaných kraji MŠMT.

Magistrát hl. m. Prahy stanoví tři skupiny priorit v oblasti zabezpečení činností pro kraj Hlavní město Praha:

Skupina I. obsahuje střední školy včetně škol speciálních, základní školy včetně škol speciálních, speciální mateřské školy a konzervatoře.

Skupina II. obsahuje vyšší odborné školy, mateřské školy, dětské domovy, základní umělecké školy a domovy mládeže.

Skupina III. obsahuje zařízení školního stravování, ubytovací zařízení, školní družiny, školní kluby, střediska volného času a ostatní.

Dalším krokem, který provede MHMP je vyčlenění finanční rezervy pro řešení zvláštních věcných okruhů v průběhu celého kalendářního roku. Jedná se o finanční rezervu, kterou nelze promítnout do rozpisu rozpočtu jednotlivých školských právnických osob prostřednictvím krajských normativů. Výše rezervy je stanovena v souladu se směrnicí MŠMT č. j. 28 768/2005-45, kterou jsou stanoveny zásady rozpisu krajských normativů.

Středočeský krajský úřad provádí obdobný rozpis normativu. Stejně jako MHMP provede krajský úřad bilanci předpokládaných potřeb a disponibilních rozpočtových zdrojů daných rozpisem z MŠMT.

Krajský úřad stanoví obecné priority pro rozpis přímých výdajů prostřednictvím krajských normativů pro jednotlivé školy, které ovšem nerozděluje do skupin podle druhů škol a školských zařízení jako MHMP, ale obecně stanovuje závazné ukazatele jako⁴⁸:

přímé výdaje neinvestiční výdaje (NIV) celkem jako součet prostředků na platy, prostředků na ostatní osobní náklady, prostředků na zákonné odvody, prostředků na přiděl do fondu

---

⁴⁸ Závazné ukazatele převzaty z dokumentu: Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje na rok 2014 pro školy a školská zařízení zřizované Středočeským krajem a pro školy a školská zařízení zřizované obcemi Středočeského kraje, s. 14

kulturních a sociálních potřeb (FKSP) a prostředků na ostatní neinvestiční náklady ONIV a z toho:

- prostředky na platy,
- prostředky na ostatní osobní náklady (OON) - převodem z prostředků na platy pedagogických pracovníků na základě požadavku školy,
- limit počtu zaměstnanců.

Dalším krokem krajského úřadu je stanovení rezervy z celkového objemu finančních prostředků dle směrnice MŠMT č. j. 28 768/2005-45, kterou jsou stanoveny zásady rozpisu krajských normativů.

Metodika rozpisu přímých výdajů ve Středočeském kraji je v posledním bodě metodiky stanovení rozpisu krajského normativu v oblasti rezervy z celkového objemu finančních prostředků detailnější, metodika dále popisuje:

Vyčlenění rezervy na vzdělávání dětí a žáků s hlubokým mentálním postižením a dětí a žáků či studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a to v případech, kdy není zabezpečena realizace upravených vzdělávacích programů či specifických individuálních vzdělávacích plánů. Dále pak je rezerva tvořena na asistenty pedagoga, pokud není tato funkce dostatečně řešena příplatkem k normativu. A v neposlední řadě je rezerva vytvářena za účelem eliminace dopadů v rámci změn v rejstříku škol a školských zařízení v průběhu školního roku (navyšování kapacit škol a školských zařízení). Poměrná část rezervy je vytvářena také za účelem potřeby dofinancování náhrad mzdy za pracovní neschopnost v případech, kdy přidělené finanční prostředky objektivně nedostačují reálné potřebě.

Z výše uvedeného je patrné, že ačkoliv jsou metodiky pro stanovení normativního rozpisu zpracovávány podle stejného předpisu – tj. podle směrnice MŠMT č. j. 28 768/2005-45 – má každý kraj jiné priority pro stanovení normativního rozpisu, kterými jsou zabezpečeny činnosti škol a školských zařízení. Tyto priority se mohou každý rok měnit a jsou závislé na aktuální situaci v konkrétních oblastech regionálního školství.

4.2 Veřejné rozpočty územně samosprávných celků pro financování regionálního školství

Zdrojem pro financování dalších neinvestičních a investičních výdajů škol a školských zařízení, které zřizuje kraj, obec nebo svazek obcí, jsou vlastní rozpočty těchto územně samosprávných celků. Finanční prostředky slouží k financování běžného provozu škol a školských zařízení, k financování oprav a rekonstrukcí, ale také na různé druhy podpor školství, které vyhláší jak hl. m. Praha, tak také Středočeský kraj ve své kompetenci.

Finanční prostředky územně samosprávných celků jsou vázány na jejich vlastní roční rozpočty, které jsou součástí tzv. rozpočtové soustavy České republiky. Soustava veřejných rozpočtů, jak ji popisuje Valenta (2004) má tuto podobu: státní rozpočet, územní rozpočty (tj. obce a kraje), rozpočty veřejných neziskových organizací (tj. organizační složky a příspěvkové organizace). V jednotlivých územních rozpočtech jsou vytvořeny zvláštní kapitoly, které se v základním členění dělí na přímé neinvestiční výdaje, investiční výdaje a provozní výdaje škol a školských zařízení. V hl. m. Praze, je jako zdroj financování škol a školských zařízení v působnosti HMP, vytvořena v rozpočtu vlastního hlavního města Prahy kapitola 04 – Školství, mládež a sport, která kromě finančních prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu prostřednictvím MŠMT, obsahuje také prostředky určené z vlastního rozpočtu hl. m. Prahy. Středočeský krajský rozpočet má pro rozpočtování v oblasti neinvestičních a investičních výdajů prostředky získané z daňových výnosů a ze státního rozpočtu určené v kapitole 05 – Odboru školství a sportu. Stejně jako HMP tak tato kapitola obsahuje obě složky: zprostředkované finanční prostředky ze státního rozpočtu a finanční prostředky z vlastního rozpočtu kraje.

Hospodaření s rozpočtovými prostředky z veřejných rozpočtů upravuje legislativa – zejména zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Druhým důležitým zákonem je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících některých zákonů (rozpočtová pravidla), který upravuje pravidla pro hospodaření ze státního rozpočtu a mimo jiné rovněž finanční kontrolu.

Veřejný rozpočet, jakožto nástroj veřejné politiky, má zásadní podíl na rozvoji a funkčních podmínkách regionálního školství. Veřejný rozpočet má několik základních funkcí: peněžní fond, bilanci a finanční plán. V rámci veřejných rozpočtů se provádí jeho rozpad

na běžnou bilanci a kapitálovou bilanci. Běžná bilance obsahuje všechny mandatorní výdaje a další výdaje, které jsou v každém kalendářním roce nutné pro fungování územního celku, respektive regionálního školství. Běžná bilance v sobě zahrnuje každoročně se opakující příjmy a výdaje. Kapitálová bilance obsahuje všechny jednorázové příjmy a výdaje. V kapitálové bilanci se tak často budou objevovat veškeré investiční výdaje.

4.3 Financování regionálního školství prostřednictvím rozvojových programů a grantů

Financování regionálního školství ze státního rozpočtu ve své podstatě umožňuje zajistit přístup ke vzdělávání pro různé skupiny v dané populaci. Přístup ke vzdělání souvisí s veřejnou a sociální politikou, a proto, pro relativní složitost financování regionálního školství, mnohdy není možné operativně financovat potřebné školské služby. Pro vykrytí potřebných finančních prostředků mohou v pojetí regionálního školství sloužit rozvojové programy MŠMT, granty, respektive projekty z fondů Evropské unie.

4.3.1 Rozvojové programy MŠMT pro regionální školství

Rozvojové programy MŠMT určené pro regionální školství umožňují řešit finanční aspekty regionálního školství, které není možné financovat z běžné struktury rozpočtů (normativního financování), a které mají pouze vymezený rámec účelu pro využití finančních prostředků. Rozvojové programy MŠMT pro svůj specifický účel nemají charakter dosažitelnosti pro všechny školy a školská zařízení stejného druhu. Jedná se v podstatě o výběrové rozdělování finančních prostředků na takové školské služby, pro které je přesně vydefinován a vyhlášen každý konkrétní rozvojový program.

Rozvojové programy vypisuje a schvaluje MŠMT. Pro plánované rozvojové programy má MŠMT vyhrazeny finanční prostředky v rozpočtu přímých výdajů. Znamená to, že finance jsou poskytovány zejména na pedagogické pracovníky, respektive finance vyplývající z pracovněprávních vztahů. Finanční prostředky z rozvojových programů nejsou určeny pro financování provozu a investic ve školách a školských zařízeních. Většina rozvojových programů je vypisována pro cílenou podporu tzv. inkluzivního vzdělávání. Rovněž jsou

vypisovány rozvojové programy pro podporu středního odborného školství ad. V roce 2014 bylo v rozpočtu přímých výdajů pro rozvojové programy vyčleněno 540 milionů Kč.

Finanční prostředky z rozvojových programů jsou prostředky státního rozpočtu, které jsou přidělovány právnickým osobám vykonávajícím činnost škol nebo školských zařízení. Nejčastěji MŠMT poskytuje finanční prostředky krajským úřadům (resp. MHMP) v souladu s patřičnými ustanoveními školského zákona. Krajské úřady pak přidělují finanční prostředky těm právnickým osobám, které na to z povahy a specifikace rozvojového programu mají nárok, a které splňují další specifická kritéria. Krajské úřady sbírají žádosti škol a školských zařízení, které se na základě výzvy přihlašují do rozvojových programů. V případě, že právnická osoba vykonávající činnost školy nebo školského zařízení splňuje podmínky rozvojového programu, mohou být této právnické osobě poskytnuty finanční prostředky. Pro každý kraj je výše finančních prostředků omezená, proto se většinou jedná o výběr žadatelů, kteří mají z povahy rozvojového programu na financování touto specifickou cestou nárok. Přihlášení školy nebo školského zařízení k rozvojovému programu samo osobě nezakládá právo na čerpání finančních prostředků.

Přehled vybraných rozvojových programů MŠMT schválených v roce 2014 s krátkými charakteristikami, u kterých je předpoklad, že budou vyhlašovány i v dalších obdobích, je uveden v příloze č. 14 této závěrečné práce.⁴⁹

Rozvojové programy, uvedené v příloze č. 14 této závěrečné práce, vyhlášené pro rok 2014 jsou názornými příklady, jakým způsobem, v jakých oblastech a ve kterých segmentech regionálního školství lze dofinancovat potřebné aspekty regionálního školství. Zde uvedené rozvojové programy se v rámci výzev MŠMT opakují, a proto je možné předpokládat, že tyto rozvojové programy budou pokračovat i v roce 2015 a dále. A to i z toho důvodu, že jiný způsob financování specifických oblastí nebyl dosud navržen.

---

⁴⁹ Zdroj informací k vypsáním rozvojovým programům v rámci regionálního školství: MŠMT - <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/rozvojove-programy>

4.3.2 Granty a projekty financované z prostředků EU

Grantová politika se v prostředí českého školství rozvíjí až po roce 1989. Obecně však granty v 90. letech 20. století tvořily spíše zanedbatelné množství finančních prostředků, které směřovaly do škol a školských zařízení tímto způsobem.

Granty jsou specifickým nástrojem pro financování různých oblastí probíhajících ve školském systému. Vždy jsou směřovány ke konkrétním požadavkům a výstupům – tedy mají záměr ovlivňovat vývoj v konkrétních oblastech činností, aktivit, ale i výsledků vzdělávání. „Je přirozené, že každý poskytovatel grantu má vlastní a specifické zájmy. Zaměření grantových nabídek (obsahové a jiné priority) tak ve velké míře vychází z akcentů, které poskytovatelé grantů sledují – a žadatelé o granty jim musí vyhovět.“⁵⁰ Granty jsou úzce spojeny s možnostmi poskytovatele, ale i příjemce. V konkrétních případech se jedná o prosazování priorit skrze nepřímé financování škol a školských zařízení, tedy specifické politiky financování, které provádí centrum (MŠMT, stát) ale i regiony (kraje). „Jednou z výzev při uplatňování takové politiky je ovšem dosahování souladu s prioritami regionálními, obecními či prioritami jednotlivých škol...“⁵¹

Finanční prostředky dislokované v grantech nejsou dosažitelné pro všechny zájemce – žadatele. Proto lze chápat granty jako jednu z možností doplňkového financování. Nelze na nich stavět chod jakéhokoli segmentu regionálního školství. Lépe tuto situaci vystihuje Milan Pol: „Jde tedy v podstatě o soutěž škol a učitelů o ‚volně‘ dostupné zdroje, nacházející se mimo garantované finanční objemy, jejichž prostřednictvím mohou školy profilovat svou práci nad rámec základního chodu, zkvalitňovat ji, činit školu více atraktivní pro děti a jejich rodiče.“⁵²

Financování škol a školských zařízení z prostředků grantů je považováno za samozřejmé (srov. POL M., 2007, Škola v proměnách a POL, M. 2003, Grantové nabídky a české školy). Avšak nelze očekávat, že je tento způsob financování školství systémový. Stále se hledají různé zdroje pro financování mnohých oblastí regionálního školství, které nelze mnohdy řešit systémově, operativně nebo jsou podmíněny neočekávanými okolnostmi.

---

⁵⁰ POL, M., 2007, s. 105

⁵¹ POL, M., 2007, s. 105

⁵² POL, M., 2007, s. 106

„Snad nejčastěji se zdůrazňují možnosti propojovat vzdělávací oblast se ziskovou sférou, dávat prostor individuální finanční zainteresovanosti studentů, popřípadě využívat příspěvky na financování z různých grantových nabídek.“⁵³ Grantové nabídky nejsou omezeny pouze na národní prostředí, občas je možné čerpat také z grantů, které poskytují jiné země nebo instituce působící mimo Českou republiku.

Úspěšnost českých škol v grantových nabídkách se stala měřítkem kvality každé konkrétní školy (srov. POL, M., Škola v proměnách, s. 106), ale i jejího vedení – tedy ředitele. Například hl. m. Praha u svých škol a školských zařízení hodnotí tamní ředitele i na základě úspěšnosti v různých grantových programech. Úspěšnosti v grantových pobídkách jsou pravidelně věnovány i kapitoly ve výročních zprávách o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy.

Několik let před vstupem České republiky (ČR) do Evropské unie (EU) měly české školy možnost čerpat také z tzv. fondů EU, které však vzhledem k objemu prostředků byly velmi omezené. Od roku 2004 je situace rozdílná. Od vstupu ČR do EU mohou české školy, školská zařízení a další instituce působící v regionálním školství čerpat různé druhy finanční podpory z evropských fondů.

Granty, nebo také dotace v podobě evropské podpory, mají za úkol vyrovnat rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Od vstupu ČR do EU již proběhly dvě programovací období, ze kterých mohla ČR čerpat finanční prostředky na různé typy projektů. Od roku 2014 je připraveno nové programovací období, které se však v rámci regionů liší programovým schématem, výší podpory, specifickými cíli a také tématy. Částečně pro financování oblasti regionálního školství z prostředků Evropského sociálního fondu (ESF) bude připraven Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) řízený MŠMT, který bude určen pro celé území České republiky – tedy včetně hl. m. Prahy. Praha totiž v minulém programovacím období do některých operačních programů nespádala.

Vzhledem k tomu, že platnost a vypořádání programovacího období 2007 až 2013 bude končit v roce 2015, a také vzhledem k rozsáhlosti a složitosti některých operačních programů, nemá již smysl zde popisovat procesy a možnosti financování regionálního školství z prostředků dřívějších operačních programů. Lze dodat, že ve Středočeském kraji

---

⁵³ POL, M., RABUŠIOVÁ, M., 2003, s. 21

i v hl. m. Praze byly možnosti čerpání finančních prostředků z evropských fondů hojně využívány. Proto je předpoklad, že tento trend bude pokračovat i v dalším programovacím období na roky 2014 až 2020. S financováním určitých oblastí regionálního školství z prostředků ESF počítá také Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020, který navrhuje v mnoha opatřeních tohoto dlouhodobého záměru využívat prostředky ESF – zejména v rámci OP VVV. Dále také uvádí: „Globálním cílem operačního programu je urychlit přechod ČR k růstu prostřednictvím lidského kapitálu pomocí investic do základů znalostní ekonomiky. Tematickým cílem prioritní osy 3 (pro oblast regionálního školství) je zlepšení kvality vzdělávání pro každého žáka.“⁵⁴

Pro programovací období 2014 až 2020 bylo vymezeno cca 20 operačních programů, které byly stanoveny na základě osmi tematických okruhů zpracovaných na národní úrovni. Okruhy se opírají o řádně zdůvodněné analýzy zpracované odpovědnými resorty, kraji, městy a obcemi a byly podrobeny systematickému ověřování potřeb ze strany partnerů. Koordinaci přípravy všech programových dokumentů dostalo do gesce Ministerstvo pro místní rozvoj. Vláda ČR do konce roku 2014 schválila devět operačních programů, které mohly být zaslány k vyjádření Evropské komisi do Bruselu. Teprve na základě jejího schválení bude možné z těchto programů čerpat finanční prostředky.

Pro nové operační programy dosud nebyly vypsány nové výzvy k podávání žádostí. Lze zmínit určité specifikum ve vztahu k hl. m. Praze, která bude mít svůj vlastní operační program – Operační program Praha – pól růstu ČR – řízený Magistrátem hl. m. Prahy. V rámci tohoto operačního programu je veřejně vysloven předpoklad⁵⁵, že budou čerpány mnohé finanční prostředky na podporu vzdělávání a to v rámci prioritní osy 4: Vzdělání a vzdělanost (tematický cíl 10) a podpora zaměstnanosti (tematický cíl 8). Celý přehled operačních programů pro programovací období 2014 až 2020 je umístěn v příloze č. 10 této závěrečné práce.

---

⁵⁴ MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020, verze z 5. 2. 2015, s. 77

⁵⁵ In: Operační program Praha – pól růstu ČR, verze 7.0 ze dne 30. 6. 2014, dostupné na webu: http://www.prahafondy.eu/userfiles/File/budoucnost2014plus/OPP/OP_Praha_7.0_ceska_verze.pdf

4.4 Přípravované změny v systému financování regionálního školství

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy má záměr provést reformu financování regionálního školství. Reforma by měla podle předpokládaných plánů proběhnout v letech 2016 až 2018. Pro tuto reformu stanovilo velmi rámcově MŠMT několik cílů⁵⁶, které jsou v souladu se Strategií 2020: zvýšení efektivity vynakládaných rozpočtových zdrojů a to na úrovni všech veřejných rozpočtů zapojených do financování regionálního školství; zapojení kvalitativních prvků do systému financování vzdělávání; vytvoření srovnatelných podmínek pro financování vzdělávání ve srovnatelných školách v celé ČR; zásadním cílem je též sjednocení systémů financování ve školách všech zřizovatelů.

Cíle, které MŠMT prezentuje v novém Dlouhodobém záměru ČR 2015 – 2020, mají vést ke komplexním změnám systému financování. Jejich záměrem je oddělení systému financování – vzdělávání v MŠ a ZŠ, vzdělávání ve středních školách a vyšších odborných školách a ostatní vzdělávání a školské služby. Dále by se v systému financování vzdělávání v MŠ a ZŠ měla zohlednit organizace vzdělávání v jednotlivých školách. Rozsáhlé změny by měl postihnout také systém financování vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách. Zde bude cílem zohlednit: potřebu absolventů konkrétního oboru vzdělání z pohledu konkurenceschopnosti a z pohledu potřeby trhu práce na celostátní i krajské úrovni. Rovněž bude zohledněno, zda žáci úspěšně dosahují výstupu vzdělávání. Taktéž bude sledována uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Zohledněna má být i podpora škol, které budou poskytovat služby žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, či nadaným žákům. V neposlední řadě budou ze strany MŠMT podporovány všechny aktivity, které povedou k vytváření zdravého klimatu ve škole a aktivity v oblastech inkluzivního vzdělávání.

Pro dosažení cílů má MŠMT připraveny dva nástroje: Za prvé: jednotné, centrálně stanovené normativy, které budou vymezovat základní objem finančních prostředků k zajištění vzdělávání v mateřské škole nebo základní škole a oboru vzdělání ve střední

---

⁵⁶ Cíle udává návrh Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015 – 2020 – verze z 5. 2. 2015 určená pro mezirezortní připomínkové řízení.

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 – 2020, verze z 5. 2. 2015., s. 76 a 77

škole. Za druhé: jednotné a z centra definované kvalitativní parametry a jejich váha. Všechny parametry by měly být měřitelné.

Reforma financování regionálního školství bude doprovázena odbornou diskuzí. Dlouhodobý záměr ČR na roky 2015 až 2020 nastiňuje pouze směr, kterým chce MŠMT ubírat diskusi.

4.5 Shrnutí kapitoly 3. – Financování regionálního školství

Způsob financování regionálního školství má zásadní vliv na rozvoj a kompletní fungování regionálního školství v celé České republice. Tato kapitola představila současný model financování regionálního školství, který však má v letech 2016 až 2018 projít reformou. V současné době ale nejsou navržena konkrétní opatření a podoba reformovaného systému financování regionálního školství. Reforma má postihnout zejména financování pomocí normativů a má zajistit jednotné a spravedlivé rozdělení finančních prostředků na všechny školy a školská zařízení.

Při přípravách koncepčních dokumentů v letech 2015 a 2016 – tj. hlavně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji budou muset Magistrát hl. m. Prahy i krajský úřad Středočeského kraje vycházet z aktuálního systému financování regionálního školství. Priority a specifika regionálního školství by tak i nadále měla být zohledněny v jednotlivých metodikách rozpisu finančních prostředků pomocí normativu, které provádějí krajské úřady ve své kompetenci.

Financování regionálního školství prostřednictvím rozvojových programů a projektů hrazených z finančních prostředků z Evropské unie by mělo i nadále pouze doplňovat možnosti financování některých vybraných oblastí regionálního školství. V žádném případě není možné tento způsob financování považovat za systémové řešení a to z důvodu omezeného přístupu k finančním prostředkům pro jednotlivé školy a jejich další dlouhodobé neudržitelnosti v objemech i výši v následujících letech (po době financování určité oblasti regionálního školství a uznaných nárocích školy nebo školského zařízení na finanční dotaci).

5 Základní aspekty, se kterými je nutné pracovat při zpracování koncepce rozvoje regionálního školství

Na úrovni regionů jako je kraj, respektive město či obec je důležité v rámci příprav koncepčních dokumentů a také kontinuálního rozvoje místního – regionálního školství pracovat s několika důležitými aspekty, které utváří celkovou koncepci regionálního školství.

5.1 Demografický vývoj

Pojem demografický vývoj je zmiňován téměř v každém zásadním koncepčním dokumentu, který se týká rozvoje nebo popisu regionálního školství. S pojmem demografický vývoj pracuje jak Dlouhodobý záměr vzdělávání ČR, tak také krajské dlouhodobé záměry. Tento pojem se objevuje v různých podobách také ve výročních zprávách MŠMT, České školní inspekce (ČŠI), ale zejména pak ve výročních zprávách o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy obou zde popisovaných regionů.

Regionální školství se v oblasti předškolního vzdělávání muselo v 90. letech 20. století v různých podobách vyrovnávat s nepříznivým stavem počtu dětí v mateřských školách, kterých díky poklesu populační křivky bylo málo. Tento problém se na přelomu roku 2000 přesunul také do 1. stupňů základních škol a v letech 2007 až 2015 se výrazný pokles žáků projevuje také ve středních školách.

„Demografický vývoj je základním východiskem pro strategické plánování vývoje vzdělávací soustavy, protože ovlivňuje potřebné kapacity jednotlivých součástí vzdělávacího systému, a tedy i finanční prostředky do těchto součástí směřované. Uplynulé dvacetiletí se vyznačovalo odezníváním důsledků populačního nárůstu ze 70. let, což byl důsledek populačního opatření tehdejší vlády.“⁵⁷

Od roku 2002 statistici zaznamenávají kontinuální nárůst počtu živě narozených dětí. To znamená, že se přibližně od roku 2005 zvyšuje poptávka po školských službách – nejprve v oblasti předškolního vzdělávání.

---

⁵⁷ MŠMT: Zpráva o vývoji českého školství po listopadu 1989, 2009, s. 11

V průběhu 90. let 20. stol., ale také několik let po roce 2000 docházelo v mnoha regionech – tedy i v hl. m. Praze a v současné podobě i na území Středočeského kraje k optimalizaci školské sítě. Docházelo k rušení a slučování škol do větších právních celků. Tento proces procházel celou soustavou škol a školských zařízení – tedy od mateřských škol až po střední školy. Optimalizace sítě škol probíhala i s přeměnou podoby regionálního školství a tedy zrušení odvětvového řízení škol a školských zařízení, jak popisuje kapitola 2.4 této závěrečné práce. Obecně tak poklesl počet všech druhů a typů škol v důsledku vysoké finanční náročnosti udržení málo naplněných škol a školských zařízení dětmi a žáky. V současné době však dochází díky zvyšujícímu se počtu nově narozených dětí k opačnému trendu.

„Demografický vývoj, charakterizovaný poklesem populační křivky, přesuny obyvatelstva mezi lokalitami, stárnutím populace a úbytkem dětí školního věku má za následek změny struktury sítě škol a podílu populace v příslušných stupních vzdělávání.“⁵⁸

Demografický vývoj nesouvisí pouze se změnou populační křivky v podobě živě narozených dětí, ale i přesunem obyvatelstva v určité věkové kohortě do jiných lokalit, kde se pak koncentruje vyšší zájem o školské služby. S těmito aspekty je nutné počítat v rámci přípravy strategických dokumentů, zejména Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, který připravuje kraj. Data pro porovnání demografického vývoje může poskytnout Český statistický úřad nebo příslušný matriční úřad.

Výrazný vzestup obyvatelstva zaznamenává od roku 2002 do roku 2010 Středočeský kraj, kde se každoročně zvyšoval přírůstek obyvatel stěhováním. Zároveň se od roku 2006 stabilně zvyšuje přirozený přírůstek obyvatelstva ve Středočeském kraji. Pro názornost je v příloze č. 4 uveden graf s přehledem přírůstku a úbytku obyvatel Středočeského kraje v letech 1991 až 2013 a rovněž obrázek, který znázorňuje, ve kterých správních obvodech Středočeského kraje došlo od roku 2008 do roku 2013 k významnému nárůstu obyvatel. Jedná se zejména o okresy Praha – západ a Praha – východ, kde došlo za sledované období k nárůstu 2 880, respektive 4 177 osob.

„Počet přistěhovaných osob je výrazně nejvyšší ve srovnání s ostatními okresy, a to jak v rámci Středočeského kraje, tak celé republiky. Do okresu Praha-východ se v roce 2013

---

⁵⁸ WALTEROVÁ, E., 2010, s. 16

přistěhovalo 6 797 osob, do okresu Praha-západ 5 537 osob a přistěhovalí zde převyšovali vystěhovalé o 3 356 resp. 2 228 osob. Příznivá věková struktura přistěhovalých zde pozitivně ovlivňuje přirozenou měnu obyvatelstva v podobě vysokých kladných hodnot přirozeného přírůstku. Okresy Praha-východ a Praha-západ vykazovaly v roce 2013 nejvyšší hodnoty porodnosti (13,3 resp. 12,9 živě narozených na 1000 obyv.) a nejnižší úroveň úmrtnosti (8,1 resp. 7,9 zemřelých na 1000 obyv.) v rámci celé České republiky.⁵⁹

V hl. m. Praze je situace přírůstku obyvatel obdobná jako ve Středočeském kraji. Lidé se povětšinou stěhovali na okraj Prahy, tedy do míst, které sousedí s okresy Praha – západ a Praha – východ. Pro názornost přírůstku obyvatel v okrajových částech Prahy je v příloze č. 5 uveden obrázek – pohyb obyvatel v městských částech hl. m. Prahy v letech 2008 až 2013. Rovněž je v příloze č. 5 uveden obrázek, který znázorňuje podíl obyvatel ve věku 0 až 14 let v letech 2008 až 2013.

Během roku 2013 se z hl. m. Prahy vystěhovalo 35 770 osob. „Nadpoloviční většina vystěhovalých (56,8 %) zamířila do jiného kraje České republiky. Nejčastěji se čeští občané stěhují z hlavního města do jeho zázemí (do Středočeského kraje). 43,2 % obyvatel se vystěhovalo do zahraničí.“⁶⁰

Z výše uvedeného je patrné, že je nutné demografický vývoj sledovat a predikovat možné změny ve struktuře obyvatel obou regionů. Na hranici hlavního města Prahy vznikla vysoká koncentrace obyvatelstva, aniž by byla k tomu nastavena veškerá infrastruktura.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015 se detailně ve svých přílohách zabývá demografickými vlivy. Upozorňuje, že: „Volba vhodné demografické projekce hraje nezastupitelnou roli pro odhad budoucího počtu dětí, žáků a studentů a následné vytvoření modelu jejich průchodu vzdělávací soustavou.“⁶¹ Dlouhodobý záměr vzdělávání ČR pracuje s populační prognózou, kterou vypracoval Český statistický úřad do roku 2065. Tato prognóza byla publikována v roce 2009

---

⁵⁹ ČSÚ: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Středočeského kraje 2013, 2014, s. 11

⁶⁰ ČSÚ: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje hl. m. Prahy 2013, 2014, s. 10

⁶¹ MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015, příloha I, s. 9

a navazuje na dříve publikovanou prognózu do roku 2050. Tato však byla upravena podle reálných dat, zejména v souvislosti s odkládaným rodičovstvím silných populačních ročníků ze 70. let 20. století. Srovnání vývoje obou populačních prognóz obsahuje příloha č. 6 této závěrečné práce.

Dlouhodobý záměr vzdělávání ČR popisuje populační prognózu jako „...situaci, se kterou se ČR doposud nesetkala a která v krátkém časovém intervalu ovlivnila a po nějakou dobu dále ovlivní zvýšené kapacitní nároky především v oblasti mateřských a základních škol.“⁶²

5.2 Předpověď kvalifikačních potřeb a rozložení výrobních a nevýrobních sektorů v kraji v návaznosti na budoucí zaměstnanost absolventů škol a trh práce

Podobně jako demografický vývoj z velké části ovlivňuje strukturu a kapacitu sítě škol – zejména středních škol – prostředí socioekonomické a oblasti výrobní a nevýrobní sféry, respektive požadavky trhu práce. „Mezi rozhodující faktory, které budou i nadále ovlivňovat nabídku na pracovním trhu, patří zejména hospodářský a demografický vývoj, sociokulturní faktory a oborové preference studentů. Budoucí vývoj ekonomiky ovlivní i význam, jaký mají z hlediska přidané hodnoty a náročnosti na profese a kvalifikace jednotlivé části tzv. hodnotového řetězce výroby a služeb.“⁶³ Hodnotový řetězec je definován jako souhrn navazujících činností, ze kterých se skládá cesta nového výrobku či služby od dodavatele k odběrateli. Přičemž každá činnost tvořící součást hodnotového řetězce je odlišná v závislosti na požadavcích na přípravu kvalifikované pracovní síly, která by měla zajišťovat tyto činnosti.⁶⁴

Ekonomické faktory výrazně ovlivňují oblast vzdělávání. Jedním z těchto faktorů je trh práce. „Potřeby trhu vyvíjejí tlak na orientaci vzdělávací politiky, strukturu studijních oborů a praktickou přípravu absolventů škol (základních, středních i vysokých).“⁶⁵

---

⁶² MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015, příloha I, s. 9

⁶³ VETEŠKA, J., 2011, s. 83

⁶⁴ CZESANÁ, 2009

⁶⁵ VETEŠKA, J., 2011, s. 84

Význam předvídání kvalifikačních potřeb a vývoje trhu práce narůstá v posledním desetiletí v celé Evropě. Na tuto potřebu poukázala i Evropská komise dne 20. listopadu 2012 svým Sdělením Komise Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru ad., vyjádřila svůj postoj a doporučení ve smyslu vyšších investic členských států do dovedností (kompetencí) a z toho vyplývajících pro Evropu lepších socioekonomických výsledků v uplatnění absolventů škol na pracovním trhu, ale také osob už na pracovním trhu dále působících. Doporučení Evropské komise mimo jiné uvádí (volně přeloženo z anglického jazyka): Vývoj ve světě vyžaduje zvýšení kvality odborných dovedností. Zvýšení základních dovedností samy o sobě nebudou dostatečné pro růst konkurenceschopnosti. Ještě je příliš velký rozdíl mezi vzdělávacím prostředím a pracovní praxí. Cílené investice do odborného vzdělávání a přípravy, a to od počátečního, přes průběžnou odbornou přípravu, jsou nezbytné pro inovace, růst a konkurenceschopnost. Zaměřit by se pak mělo zejména na vzdělávání a přípravu (hlavně v odborném výcviku) v duálním systému, ten totiž usnadňuje zaměstnávání mladých lidí. To potvrzuje funkčnost tohoto systému v několika evropských zemích (Německo, Rakousko, Dánsko, Nizozemsko), které mají duální systém vypracovaný na světové úrovni. Tyto země nastavily vzdělávací mechanismy tak, aby se přizpůsobily požadavkům současné i budoucí praxe. Potýkají se tak s méně problémy s kvalifikací osob přicházejících na pracovní trh.⁶⁶

Doporučení Evropské komise udává také opatření, kterým by se měly členské státy Evropské unie řídit. Česká republika sleduje prostřednictvím Národního ústavu pro vzdělávání uplatnitelnost absolventů na trhu práce. Proto je velmi příhodné se zabývat v koncepčních dokumentech hl. m. Prahy i Středočeského kraje vývojem trhu práce v tamních regionech a tomu přizpůsobovat v rámci možností vzdělávací nabídku.

„Restrukturalizace trhu, akcentace znalostí a vědomostí a zvyšující se požadavky na pracovní sílu s sebou samozřejmě nesou požadavky na vzdělávací systém, jehož produktem by měla být adekvátně kvalifikovaná pracovní síla. Vzdělávací systém by měl měnící se povaze trhu práce přizpůsobovat, na tyto změny pružně reagovat a „poskytovat“

---

⁶⁶ Zdroj: Communication from the Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions – Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes, Strasbourg, 20. 11. 2012, COM(2012) 669 final

uplatnitelné absolventy, kteří jsou schopni si na trhu práce nalézt zaměstnání.⁶⁷ Trh práce se stále vyvíjí a je velmi obtížné predikovat přesný počet absolventů, ve kterém odvětví bude potřeba kvalifikované absolventy ve výhledech 3, 4 a více let (roky odpovídají jednotlivým druhům vzdělávání – 3 roky trvá standardně střední vzdělávání s výučním listem, 4 roky trvá standardně střední vzdělávání s maturitní zkouškou, obojí po absolvování stupně základního vzdělání). I přes to je možné z ekonomických ukazatelů a konkrétních podmínek trhu práce a stavu potenciálních zaměstnavatelů určit predikci vývoje.

Předvídání budoucích změn na trhu práce – tedy činnosti zaměřené na předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce podle Czesané (2009) započalo na počátku tohoto tisíciletí. V začátcích předpovídání trhu práce se na analýzách podílela hlavně Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání Národního vzdělávacího fondu⁶⁸ (NOVZ).

Pro předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce je potřebné dodržovat několik principů:

Pravidelnost – je nutné zpracovávat analýzy a prognózy pravidelně, aby mohla vzniknout databanka klíčových informací.

Metodická kontinuita – je bezpodmínečně nutné, aby existovala návaznost a srovnatelnost výstupů v čase. Musí vzniknout metodické nástroje pro zpracování projekcí a sektorových studií.

Kooperace a partnerství – kvalitní prognózu je potřeba zpracovávat s dalšími institucemi – například NÚV či ČSÚ. Bude tak zajištěna relevantnost dat.

Metodická různorodost – pro stanovení prognózy vytvořit takové podmínky, které umožní provádět dvojí šetření stejného sektoru nebo segmentu, dojde tak k ověření zda byly metodiky zvoleny správně a zda získaná data odpovídají reálným hodnotám.

---

⁶⁷ ÚLOVEC, M., 2014, s. 3

⁶⁸ Národní vzdělávací fond je obecně prospěšná společnost, která vznikla v roce 1994 za účelem podpory rozvoje a restrukturalizace lidských zdrojů v souladu s požadavky ekonomických a sociálních reforem ČR. Zabývá se odbornými a vědeckovýzkumnými a poradenskými službami pro rozvoj lidských zdrojů, dále prováděním analýz a předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce ad. Viz také: <http://www.budoucnostprofesi.cz/>

„Pro pravidelné zajištění činností spojených s předvídaním potřeby kvalifikované práce je vhodné uspořádání těchto činností v ČR do organizovaného rámce zaměřeného na národní a regionální úroveň a na potřeby jednotlivých sektorů ekonomiky.“⁶⁹ Systém činností musí respektovat také regionální priority prostřednictvím všech důležitých orgánů státní správy a samosprávy a přidat k němu všechny dosud vzniklé a známé postupy predikce trhu práce. Jak by měl systém predikce kvalifikačních potřeb trhu práce na regionální úrovni vypadat, znázorňuje schéma v příloze č. 7 této závěrečné práce. „Důvodů pro zpracování projekcí kvalifikačních potřeb a kvalifikačního potenciálu na regionální úrovni je řada. Patří k nim např. umisťování zahraničních, ale i domácích investic, předcházení problémům se strukturální nezaměstnaností, zaměření odborného regionálního školství apod.“⁷⁰

Problematika uplatnění absolventů škol je pravidelně zpracovávána v mnohých analýzách ČSÚ, NÚV (dříve NÚOV), Úřadu práce, ale také na úrovni odpovědných ministerstev.

Jako zdroj dat pro predikci trhu práce je vhodné využívat i celková čísla struktury zaměstnanosti v krajích. Porovnání obou krajů ve struktuře zaměstnanosti se nachází v příloze č. 8 této závěrečné práce.

5.3 Závěry a doporučení k predikci trhu práce z Dlouhodobého záměru vzdělávání ČR na roky 2015 až 2020

Připravovaný Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020 (dále jen „Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020“), respektive jeho poslední verze, která byla uvolněna do mezirezortního připomínkového řízení, obsahuje již pojem predikce trhu práce, se kterým pracuje napříč celým dokumentem. Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 má být ještě v první polovině roku 2015 předložen Vládě ČR ke schválení. Predikce trhu práce má být úkolem i pro zpracovatele krajských dlouhodobých záměrů, a to protože: „Ve vztahu ke sféře světa práce má vzdělávací systém vytvářet základ pro dlouhodobou uplatnitelnost absolventů i podmínky k snazšímu přechodu na trh práce z těch částí vzdělávací soustavy, které své žáky a studenty pro bezprostřední uplatnění připravují. Struktura škol a školského systému bude orientována na potřeby

---

⁶⁹ CZESANÁ, 2009, s. 29

⁷⁰ CZESANÁ, 2009, s. 32

budoucích zaměstnavatelů a obsahy učiva přizpůsobovány měnícímu se hospodářskému i společenskému prostředí.“⁷¹

Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 jako hlavní úkol pro další období stanovuje, aby kraje a další aktéři školské politiky využívali predikci trhu práce vytvořenou MPSV a zaměřili se na soulad struktury oborových portfolií středních škol s možnostmi uplatnění absolventů v praxi.

Regionální predikce trhu práce může být také tvořena za pomoci oborových skupin, Hospodářské komory ČR a krajských hospodářských komor, asociací a svazů, cechů a dalšími profesními a oborovými skupinami. Stejně tak může být regionální predikce tvořena za účasti velkých zaměstnavatelů, a zaměstnavatelů, kteří pravidelně vytváří nabídku pracovních míst. Zaměstnavatelé usilují o změny ve vzdělávacích nabídkách díky postupné restrukturalizaci ekonomiky, „...kterou charakterizuje omezení některých tradičních odvětví v primárním sektoru a růst služeb (terciéru a kvartéru), což proměnilo nabídku pracovních míst a požadavky na přípravu pracovní síly a podnítilo podniky k usilování o podíl na této přípravě“⁷²

5.4 Shrnutí kapitoly 4. – Základní aspekty, se kterými se musí pracovat při přípravě koncepčních dokumentů

V této kapitole byly představeny dva velmi zásadní aspekty, které tvoří významnou oporu pro budoucí vývoj a rozvoj regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji.

Demografický vývoj je neopominutelný aspekt, který je potřeba stále sledovat a nejen z pohledu živě narozených dětí v konkrétních oblastech, ale také z pohledu migrace obyvatelstva. V případě, že se lidé masivně stěhují do jiných míst v krátkém časovém úseku, s sebou přináší i podstatné změny v demografickém vývoji v konkrétních oblastech a na specifických územích. Změny se musí nutně promítnout i do budoucích let.

Demografický vývoj je jako základní aspekt zásadní již na místní úrovni – tj. obecní úrovni – kde přesná predikce demografického vývoje může dopomoci efektivně využít kapacity

---

⁷¹ MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020, verze z 5. 2. 2015, s. 11

⁷² KOUCKÝ, J., 2008, s. 56

předškolních zařízení a základních škol. Vývoj na místních úrovních by měl být sledován již z pozice kraje, protože malé obce, kde se díky masivní výstavbě bytových domů rozrostl počet obyvatel v krátké době, nemohou dostatečně sanovat problémy související s nedostatečnou infrastrukturou.

Druhým zásadním aspektem, který bude stále více prosazován při realizaci koncepčních kroků zejména v oblasti středního a vyššího odborného vzdělávání, je predikce trhu práce, respektive predikce kvalifikačních potřeb trhu práce. Jedná se o velice důležitý údaj, který by měl dopomoci správně nastavit vzdělávací nabídku středních škol a vyšších odborných škol.

Samotná predikce trhu práce je velmi náročná na přesné stanovení hodnot – ve své podstatě tedy na přibližný počet absolventů v konkrétních nebo příbuzných oborech vzdělání. Predikce trhu práce a predikce kvalifikačních potřeb trhu práce má výrazně zefektivnit vzdělávací systém v oblasti odborného vzdělávání. Výsledky, které predikce trhu práce přinese, by měly být prevencí proti nezaměstnanosti absolventů středních a vyšších odborných škol.

Demografický vývoj a predikce trhu práce úzce spolu souvisí, jejich úkolem je optimalizovat a zefektivnit vzdělávací systém. Při přípravě koncepčních dokumentů – Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v krajích – by krajské úřady měly spolupracovat s institucemi, které pracují s konkrétními daty v oblasti demografického vývoje a predikce trhu práce.

6 Segmenty regionálního školství a jeho vybraná specifika ve vztahu k ÚSC (krajům) z pohledu dlouhodobých záměrů vzdělávání, školské legislativy a Strategie 2020

Kapitola 2.5.1 uvádí v obecné rovině důležitost dokumentů, jakými jsou Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy, které pro celou českou republiku sestavuje MŠMT a pro jednotlivé kraje pak jejich příslušné krajské úřady.

Tato kapitola představí jednotlivé druhy vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji v porovnání s dlouhodobými záměry vzdělávání obou krajů, Dlouhodobým záměrem ČR a rovněž Strategií 2020. Budou představena konkrétní specifika rozvoje regionálního školství, která by měla vytvořit základní spektrum informací pro tvorbu nových koncepčních dokumentů – tj. zejména krajských dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy na roky 2016 – 2020.

6.1 Předškolní vzdělávání

Školský zákon v ustanovení § 33 definuje předškolní vzdělávání jako vzdělávání, které „...podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání.“⁷³ Předškolní vzdělávání má napomoci vyrovnat nerovnoměrnost vývoje dětí před vstupem do základní školy. Tento druh vzdělávání je organizován zpravidla pro děti ve věku od tří do šesti let.

Předškolní vzdělávání je z pohledu vzdělávací soustavy zařazeno jako důležitý stupeň vzdělávání, kterým je započato vzdělávání každého jedince. Předškolní vzdělávání je tématem a obsahem koncepcí a strategických dokumentů, které není opomenuto ani ve Strategii 2020.

V rámci Strategie 2020 je pro předškolní vzdělávání prioritou zvýšení dostupnosti a kvality předškolního vzdělávání a také zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání. Tyto dva prioritní cíle v oblasti předškolního vzdělávání samozřejmě s sebou

---

⁷³ § 33 školského zákona

přinesou i změny, které jsou velmi zásadní pro veřejné zřizovatele mateřských škol. Například bude nutné, v případě zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání, uvažovat velmi vážně nad navýšením kapacit veřejných mateřských škol. Od tohoto kroku se pak odvíjí také financování této oblasti regionálního školství a to jak z pohledu státního rozpočtu, tak také z pohledu rozpočtů zřizovatelů.

6.1.1 Předškolní vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR

Dlouhodobý záměr ČR ve své strategii rozvoje regionálního školství v oblasti předškolního vzdělávání vytyčil několik základních cílů, kterými by se měla zlepšit dostupnost předškolního vzdělávání pro všechny, kteří o něj projeví zájem. V době zpracování Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015 byl již znám budoucí problém s velkým nárůstem zájemců o předškolní vzdělávání a to zejména v souvislosti s poptávkou školských služeb v místech, kde vznikla nová bytová výstavba. Proto jako první cíl byl v oblasti předškolního vzdělávání definován požadavek: aby při schvalování územních plánů, výstavby nových bytových kapacit, byly brány v úvahu předpokládané požadavky na umístění dětí do mateřských škol s učiněním takových opatření, která zajistí požadavek účasti 95 % dětí v raném věku na předškolním vzdělávání. Pro tento cíl nebyl stanoven termín a má být samosprávami naplňován průběžně.

Druhým cílem, který Dlouhodobý záměr ČR definuje, je umožnění fungování tzv. firemních školek. V této souvislosti byla nutná úprava školského zákona, který byl novelizován zákonem č. 472/2011 Sb. upravujícím ustanovení § 34 odst. 8 školského zákona: „Zřizovatel může určit mateřskou školu nebo její odloučené pracoviště ke vzdělávání dětí zaměstnanců zřizovatele nebo jiného zaměstnavatele. Na tuto mateřskou školu nebo odloučené pracoviště se nevztahují odstavce 2 až 4 a § 35 odst. 1. O přijetí do této mateřské školy nebo odloučeného pracoviště rozhoduje ředitel na základě kritérií stanovených zřizovatelem, je-li jím stát, kraj, obec nebo svazek obcí, a v ostatních případech rozhoduje na základě kritérií stanovených vnitřním předpisem právnické osoby vykonávající činnost školy. Kritéria pro přijímání do mateřské školy se zveřejňují předem, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.“⁷⁴

---

⁷⁴ Ustanovení § 34 odst. 8 školského zákona

Možnost vzniku firemních školek ovlivnila poptávku po předškolním vzdělávání, kterou tak nově mohou sanovat instituce a organizace, které primárně nejsou určené ke vzdělávání, avšak vytváří podmínky pro organizování předškolního vzdělávání podle školské legislativy a dalších právních předpisů.

Dlouhodobý záměr ČR dále uvádí další cíle, které jsou důležité pro rozvoj této oblasti vzdělávání, ovšem ty z pohledu rozvoje a specifických podmínek rozvoje regionálního školství v jednotlivých krajích nejsou ovlivnitelné přímo zřizovateli, ale spíše řediteli jednotlivých mateřských škol. Tyto cíle jsou totiž zaměřeny na obsah předškolního vzdělávání a jeho změny. Pro úplnost jsou však zde zmíněny.

Obsah předškolního vzdělávání a jeho změny by měly obsahovat: za prvé – pokračování v metodické podpoře realizace reformy na mateřských školách, která obsahuje: vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměřením na realizaci školních vzdělávacích programů (ŠVP) v praxi, dále systematicky umožní získávat podněty pro úpravy rámcových vzdělávacích programů pro předškolní vzdělávání, včetně možných forem předškolního vzdělávání a zavádět polytechnickou výchovu již od mateřských škol – získání dětí k technice a zručnosti. Za druhé zvýšení podpory mateřského jazyka. Za třetí – tam kde je to možné, seznamovat děti s cizím jazykem a z toho plynoucí zavádění jazykové přípravy do programu přípravy pedagogů v mateřských školách. Posledním cílem Dlouhodobého záměru ČR v oblasti předškolního vzdělávání je příprava opatření, kterým by došlo ke snížení počtu odkladů nástupu k povinné školní docházce.

6.1.2 Předškolní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Prahy

Dlouhodobý záměr Prahy je v oblasti předškolního vzdělávání velmi rámcový a nekonkrétní v opatřeních. Stanovuje pět cílů, které do jisté míry korespondují s cíli Dlouhodobého záměru ČR.

V období od roku 2008 do současnosti se každým rokem soustavně zvyšuje poptávka po školských službách v oblasti předškolního vzdělávání na území hl. m. Prahy. Tato situace nastává zejména v místech, kde došlo v posledních letech k významnému nárůstu obytných staveb a bytové výstavby. Dlouhodobý záměr Prahy jako první cíl uvádí rámcové řešení k rozšíření kapacit mateřských škol. K tomu dlouhodobý záměr navrhuje několik variant:

otevírání nových tříd ve stávajících objektech, otevírání detašovaných pracovišť v budovách základních škol, slučování mateřských škol se základními školami, povolování naplnění tříd na maximální počet dětí, všude tam, kde je to možné z pohledu platných předpisů a stavebnětechnických možností, dlouhodobý záměr rovněž počítá s podporou center pro předškolní děti.

Další cíle Dlouhodobého záměru Prahy v oblasti předškolního vzdělávání jsou spíše orientovány na obsah a formu předškolního vzdělávání. Těmito cíli jsou: zvyšování a prohlubování odborné kvalifikace pedagogických pracovníků mateřských škol; podpora výuky jazyků (cizího i mateřského); rozšiřování nabídky logopedické péče; rozvíjení integrace dětí se zdravotním postižením.

6.1.3 Předškolní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2012 nemá stanoveny konkrétní cíle pro předškolní vzdělávání. Obecně jsou zde uvedeny zásadní strategické cíle rozvoje školské soustavy. Dále je zde pouze vysvětlen vztah kraje k těm segmentům vzdělávací soustavy, pro které Středočeský kraj není zřizovatelem. Kraj se ve svém dlouhodobém záměru zaměřuje pouze na svůj segment školství s tím, že jsou některé dílčí cíle provázány s koncepcí obecného rozvoje vzdělávací soustavy.

Konkrétně pro oblast předškolního vzdělávání je v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje zmíněna problematika budoucí naplněnosti mateřských škol a to pouze z pohledu obecného konstatování a v době zpracování dlouhodobého záměru platných výkonových dat. Není tak stanovena ani prognóza či navržena zásadní opatření pro eliminaci budoucího nepříznivého stavu – tj. přeplněnosti mateřských škol v oblastech, kde došlo k rozsáhlé výstavbě obytných domů – tzv. prstenec kolem Prahy. Jediné opatření, které Středočeský kraj ve svém dlouhodobém záměru uvádí: „V zájmu kraje zůstává i nadále podpora sítě obecních školek s možností financování z FROM (Fond rozvoje obcí a měst).“⁷⁵ Zastupitelstvo Středočeského kraje schválilo pro rok 2014 svým usnesením č. 007-11/2014/ZK ze dne 28. 4. 2014 přidělení dotací ze Středočeského Fondu rozvoje

---

⁷⁵ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji, 2012, s. 32

obcí a měst pro celkem 97 obcí.⁷⁶ Z tohoto počtu však pouze čtyři obce čerpaly peníze na rozvoj mateřských škol. Obce, které požádají o přidělení dotace na rozšíření kapacit mateřských škol, tak nemají jistotu, že peníze od krajského úřadu získají.

6.1.4 Specifické podmínky předškolního vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji – popis, statistické ukazatele, rozdíly a společné znaky

Pro uvedení specifík fungování předškolního vzdělávání je potřeba uvést několik základních údajů, které představují následující přehledy.

Tabulka 1 – Základní údaje o předškolním vzdělávání za školní rok 2013/2014

Kraj	Počet mateřských škol ve školním roce 2013/2014 všech zřizovatelů	Počet dětí v mateřských školách		Počet odmítnutých žádostí k přijetí do MŠ
		z toho: v běžných třídách	z toho: ve speciálních třídách	
Hl. m Praha	372	39 538	867	12 561
Středočeský kraj	731	46 453	362	11 106

Zdroj: MŠMT – Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele, rok 2013/2014, vlastní zpracování.

Ačkoliv hl. m. Praha měla na svém území ve školním roce 2013/2014 o 359 mateřských škol méně než Středočeský kraj, připadalo v průměru na jednu pražskou mateřskou školu přibližně 109 dětí. Ve Středočeském kraji to byl téměř o polovinu menší počet – průměrně 64 dětí na jednu mateřskou školu. To je dáno sídelním rozložením obou krajů – tak, jak jej popisují kapitoly 3.1 a 3.2 této závěrečné práce. Oproti předešlým školním rokům je v obou krajích patrný nárůst počtu mateřských škol i dětí, které se v těchto mateřských školách vzdělávají. Následující přehled uvádí data ze školního roku 2012/2013.

Tabulka 2 – Základní údaje o předškolním vzdělávání za školní rok 2012/2013

Kraj	Počet mateřských škol ve školním roce 2012/2013 všech zřizovatelů	Počet dětí v mateřských školách		Počet odmítnutých žádostí k přijetí do MŠ
		z toho: v běžných třídách	z toho: ve speciálních třídách	
Hl. m Praha	352	37 631	826	10 269
Středočeský kraj	704	44 067	363	12 112

Zdroj: MŠMT – Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele, rok 2012/2013, vlastní zpracování.

To, že nárůst počtu dětí a mateřských škol je v posledních letech trvalý dokazuje další přehled, který reprezentuje data z období, kdy byly připravovány Dlouhodobé záměry vzdělávání Prahy i Středočeského kraje.

⁷⁶ Zdroj a další informace o FROM: Středočeský krajský úřad: <http://stary.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/regionalni-rozvoj/stredocesky-fond-rozvoje-obci-a-mest/> [online]

Tabulka 3 – Základní údaje o předškolním vzdělávání za školní rok 2011/2012

Kraj	Počet mateřských škol ve školním roce 2011/2012 všech zřizovatelů	Počet dětí v mateřských školách		Počet odmítnutých žádostí k přijetí do MŠ
		z toho: v běžných třídách	z toho: ve speciálních třídách	
Hl. m. Praha	340	36 465	613	8 056
Středočeský kraj	684	42 048	269	9 600

Zdroj: MŠMT – Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele, rok 2011/2012, vlastní zpracování.

Nárůst počtu mateřských škol je dán z velké části vznikem nových soukromých subjektů. Těch vzniklo na území hl. m. Prahy od školního roku 2011/2012 do školního roku 2013/2014 celkem 28 z celkových 32 nových subjektů všech zřizovatelů. Pouze dva nové subjekty vznikly v rámci městských částí hl. m. Prahy, jakožto zřizovatele.

Ve Středočeském kraji ve stejném období vzniklo 25 soukromých subjektů z celkového počtu 47 nových mateřských škol. Celkem 20 subjektů zřídila ve sledovaném období ve Středočeském kraji obec. Jedná se zejména o obce v okresech Praha – západ a Praha – východ, které díky rozsáhlé výstavbě rodinných domů – tzv. satelitních měst – trpěly akutním nedostatkem míst pro děti v předškolním věku.

Údaje, které eviduje MŠMT pod názvem „počet odmítnutých žádostí k přijetí do MŠ“ vyjadřují celkový počet žádostí, kterým mateřské školy nevyhověly. To však neznamená, že se rovná o stejný počet dětí, které nebyly přijaty ke vzdělávání v mateřských školách. Rodiče totiž mohou podat více žádostí do více mateřských škol. Proto reálná čísla nepřijatých dětí jsou zcela jiná. Přesný počet dětí, které nebyly přijaty, nelze zcela přesně zjistit, protože mateřské školy si nemohou mezi sebou předávat informace o žadatelích, rovněž neexistuje ani žádný centrální registr žadatelů. Krajské úřady ani MŠMT data o jedinečných žadatelích nesbírá a nezjišťuje. Počet dětí, které nebyly přijaty ke vzdělávání v mateřských školách lze určit pouze kvalifikovaným odhadem.

6.1.5 Závěry a doporučení k rozvoji předškolního vzdělávání v novém

Dlouhodobém záměru ČR 2015 až 2020 a Strategii 2020 ve vztahu k veřejným zřizovatelům

Základní cíl, který návrh Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020 deklaruje, je zvýšení dostupnosti a kvality předškolního vzdělávání. V oblasti rozvoje regionálního školství

a jeho specifických podmínek bude důležité pro veřejné zřizovatele v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji zajištění dostatečných kapacit pro děti v předškolním věku 3 až 6 let.

Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020, stejně jako v platném dlouhodobém záměru konstatuje, že bude nutné v nejbližších letech stále zvyšovat kapacity mateřských škol v konkrétních oblastech ČR. Důvodem bude, kromě stále většího počtu narozených dětí, také zajištění vzdělávání všem dětem v okrajových věkových skupinách – tj. mladších 3 let a starších 5 let, které o to prostřednictvím rodičů budou mít zájem. Zároveň nový dlouhodobý záměr počítá s tím, že bude zaveden povinný poslední ročník předškolního vzdělávání, což by mělo zajistit téměř 100% docházku 5letých dětí do mateřských škol. Toto opatření má sloužit k vyrovnání nerovnoměrnosti ve vývoji dětí před nástupem do základní školy. Případnou vyšší poptávku po předškolním vzdělávání v mateřských školách, do kterých by nebylo možné přijmout všechny děti, by podle návrhu MŠMT mohly sanovat tzv. přípravné třídy základních škol. Ty, z pohledu školského zákona, doposud slouží zejména dětem se sociálním znevýhodněním. To se má změnit úpravou školského zákona a díky tomu by třídy měly být přístupné všem dětem.

MŠMT připravuje opatření, kterým má být zajištěno zvýšení kapacit předškolních zařízení. Konkrétně se jedná o fond, který bude sloužit na rozvoj kapacit mateřských a základních škol s cílem dosažení efektivního využití nově vytvořených kapacit mateřských a základních škol a předejít případným přebytečným kapacitám předškolního vzdělávání v konkrétních spádových oblastech. Důležitým prvkem pro budování nových kapacit předškolního a základního vzdělávání bude budoucí využití kapacit k jiným veřejným účelům – například sociální služby, volný čas dětí a mládeže apod.

Základní předpoklad pro zlepšování situace při snižování nerovnosti ve vzdělávání, uvádí Strategie 2020, jako dostupnost kvalitní výuky pro každé dítě v každé škole. V tomto ohledu má předškolní vzdělávání několik cílů – zvýšení dostupnosti a kvality předškolního vzdělávání a rané péče, a to v podobě zajištění zákonného nároku na předškolní vzdělávání všem dětem, nad rámec, který stanovuje současná školská legislativa v případě dětí, které navštěvují mateřskou školu v jejím posledním ročníku – tedy před nástupem do základní školy.

Stejně jako připravovaný Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020, jsou cíle pro předškolní vzdělávání a opatření pro jejich implementaci do praxe, sladěny s koncepčními záměry MŠMT v oblasti předškolního vzdělávání. Cíle Strategie 2020, které byly naznačeny v úvodu kapitoly 6.1, jsou plně implementovány do výkonového koncepčního dokumentu, jímž je návrh Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020. Navržené cíle Strategie 2020 i Dlouhodobého záměru ČR 2015 – 2020 se objeví i v chystaných dlouhodobých záměrech jednotlivých krajů, které budou připravovat krajské úřady po schválení nového dlouhodobého záměru Vládou ČR⁷⁷. Cíle pak budou podrobeny specifickým podmínkám jednotlivých regionů a oblastí.

6.1.6 Závěry podkapitoly z oblasti předškolního vzdělávání

Hl. m. Praha a rovněž Středočeský kraj se dlouhodobě potýkají s nedostatkem míst v mateřských školách v mnoha obcích v okolí hl. m. Prahy a také v okrajových městských částech hlavního města. Hl. m. Praha i Středočeský kraj, jakožto vyšší územně samosprávné celky, dostatečně neřeší problematiku nedostatku míst v mateřských školách, způsobených zejména demografickým vývojem v konkrétních oblastech hl. m. Prahy a Středočeského kraje. A to ani přes to, že problematika byla opakovaně zmiňována v dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy (v republikovém i obou krajských).

Ani jeden z obou ÚSC nevyvíjí žádnou aktivitu ke společnému postupu při řešení nepříznivého stavu v oblasti předškolního vzdělávání. Neexistuje žádná společná koncepce a ani společná spolupráce, například při jednání s centrálními orgány veřejné správy v oblasti investic do školských služeb, v segmentu regionálního školství předškolní vzdělávání.

Při přípravě nových krajských koncepčních dokumentů bude vhodné pro řešení neutěšené situace – zejména v okresech Praha – východ a Praha – západ a všech městských částí po obvodu hl. m. Prahy zvolit společný postup pro řešení nedostatku míst v mateřských školách. Doporučení: vznik nového společného koncepčního dokumentu, který bude postihovat svými opatřeními problematiku regionálního školství.

---

⁷⁷ V legislativním plánu Vlády je schválení nového Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020 stanoven jako úkol do konce března 2015.

6.2 Základní vzdělávání

Cíli základního vzdělávání jsou, podle školského zákona, osvojení strategie učení žáky a na jejich základě byli rovněž motivováni k tzv. celoživotnímu učení. Stejně tak je cílem základního vzdělávání, aby každý jedinec, který absolvuje stupeň základního vzdělávání, dokázal tvořivě myslet, řešit přiměřené problémy, účinně komunikoval, aby každý jedinec byl tolerantní k jiným lidem či odlišným kulturám a duchovním hodnotám. Neméně důležitým cílem je osvojení vědomostí a dovedností proto, aby jedinec mohl dále ve svém životě rozhodovat o budoucím profesním uplatnění a životní dráze.⁷⁸ Poslední cíl se prolíná do následných stupňů vzdělávání.

Základní vzdělávání se obvykle organizuje pro žáky mezi šestým až patnáctým rokem věku. Povinná školní docházka je ze zákona stanovena na devět let. Základní vzdělávání probíhá v základní škole, ve které jedinec pro dosažení stupně základního vzdělání musí absolvovat devět ročníků.

Základní vzdělávání se dělí na první a druhý stupeň, přičemž první stupeň je tvořen prvním až pátým ročníkem a druhý stupeň je tvořen šestým až devátým ročníkem. Z tohoto členění je pak důležité pro obecní samosprávy, jakožto veřejné zřizovatele základních škol a další zřizovatele, že je možné zřizovat základní školy, které neobsahují všech devět ročníků.⁷⁹ Musí tomu však odpovídat podmínky, kdy není možné ze specifických důvodů zřídit celou organizovanou základní školu. Kompetence obcí a krajů v oblasti zřizování škol udává kapitola 2.4.1 této závěrečné práce.

Zajištění podmínek pro základní vzdělávání vyplývá z ustanovení § 178 odstavec 1 školského zákona, kdy je v zákoně uvedeno, že obec je povinna zajistit podmínky pro plnění školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území ad. Zajištění podmínek pro plnění povinné školní docházky lze docílit buď zřízením základní školy, nebo zajištěním plnění povinné školní docházky v základní škole, kterou zřizuje jiná obec nebo svazek obcí. Způsob vymezení zajištění plnění povinné školní docházky je provázán se stanovením školského obvodu spádové školy. Způsob určení spádové školy pro děti

---

⁷⁸ Cíle základního vzdělávání udává ustanovení § 44 školského zákona.

⁷⁹ Možnost zřízení základní školy, která nemá všechny ročníky, udává § 46 školského zákona

s trvalým pobytem na území obce nebo svazku obcí je představen s jeho specifiky v hl. m. Praze v podkapitole 6.2.6.

Základní vzdělávání (povinná školní docházka) je základním pilířem vzdělávacího systému. Dlouhodobé působení základního školství v českém prostředí není v posledních letech ovlivněno výraznými změnami struktury vzdělávacího systému nebo změnami v podobě řízení této oblasti školství. Obsah vzdělávání a jeho cíle jsou relativně neměnné. Poslední významnou změnou tak zůstává zavedení rámcových vzdělávacích programů, respektive školních vzdělávacích programů do vedení obsahu vzdělávání v základních školách.

6.2.1 Základní vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR

Podobně jako u předškolního vzdělávání se objevují problémy v oblasti základního školství v souvislosti s demografickým vývojem. Od roku 2007 je zaznamenán kontinuální nárůst počtu žáků na prvním stupni základních škol. Na druhém stupni základních škol se vyšší počet žáků začal projevovat od roku 2011. Tento stav byl již popsán v Dlouhodobém záměru ČR, který upozorňuje, že mohou nastat v některých oblastech problémy s kapacitami základních škol. Ve svých opatřeních si však Dlouhodobý záměr všímá jiných problematik základního školství, a to zejména v obsahu vzdělávacího procesu a jeho hodnocení. Dlouhodobý záměr ČR uvádí ve vztahu k rozvoji zřizovatelských kompetencí problematiku demografického vývoje a odliv žáků ze základních škol na víceletá gymnázia. Obsah vzdělávání a jeho změny samozřejmě souvisí s rozvojem regionálního školství a jeho specifickými podmínkami, avšak k tématu této závěrečné práce není obsah vzdělávání jako specifická podmínka zkoumanou problematikou.

Prognóza demografického vývoje v oblasti základního vzdělávání uveřejněná v Dlouhodobém záměru ČR uvádí, že počet dětí nastupujících do prvních ročníků základních škol se bude postupně navyšovat do roku 2014. Tato informace obsahuje prognózu platnou pro celou Českou republiku, proto některé lokality pociťují zvýšený nárůst dětí nastupujících do základních škol ještě v roce 2015, respektive budou pociťovat i v dalších letech.

6.2.2 Základní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Prahy

Dlouhodobý záměr Prahy stanovuje v oblasti základního vzdělávání šest cílů. Čtyři z těchto cílů směřují k podpoře a zlepšování obsahu výuky v různých oblastech školního vzdělávání. Jeden cíl směřuje k podpoře pedagogů ve smyslu zvyšování jejich odborné kvalifikace. Posledním cílem je postupné zlepšování vybavenosti základních škol.

Dlouhodobý záměr Prahy neuvádí žádné možné řešení problematiky naplnění základních škol v období po roce 2012. V záměru nejsou uvedeny žádné kroky města, které by případně dopomohly eliminovat zvýšenou poptávku po školských službách v oblasti základního vzdělávání v různých částech hl. m. Prahy. Záměr uvádí pouze obecnou prognózu, že populační vlna, která v době zpracování Dlouhodobého záměru Prahy, se v budoucnu z mateřských škol přelije do základních škol.

Dlouhodobý záměr Prahy v některých pasážích, které náleží oblasti základního vzdělávání, uvádí také rekapitulaci některých kroků veřejných zřizovatelů (tj. městských částí), které byly podniknuty v souvislosti s propadem počtu dětí na základních školách od konce 90. let 20. století. Další pasáže v oblasti základního vzdělávání záměru jsou věnovány obsahu vzdělávání a jeho konkrétních specifik.

6.2.3 Základní vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje

Dlouhodobý záměr Středočeského kraje v době jeho zpracování již poukazuje na narůstající problém v podobě zvýšeného zájmu o školské služby v oblasti základního vzdělávání na území Středočeského kraje v několika exponovaných okresech. Jako velmi problémové oblasti do budoucna (r. 2012 až 2017) se jeví okresy Praha – západ a Praha – východ. Jako důvod tohoto stavu uvádí dlouhodobý záměr pouze „výrazný nárůst obyvatel“. K tomuto je v dlouhodobém záměru uvedeno obecné konstatování: „Zřizovatelé by měli na tento vývoj reagovat a na růst počtu dětí ve školách se v předstihu připravit“.⁸⁰

Konkrétní ani obecná opatření k eliminaci nepříznivého vývoje v oblasti základního vzdělávání Dlouhodobý záměr Středočeského kraje neuvádí.

K oblasti základního vzdělávání dlouhodobý záměr konstatuje tehdejší současný stav základního vzdělávání ve Středočeském kraji.

---

⁸⁰ Dlouhodobý záměr Středočeského kraje, 2012, s. 33

6.2.4 Specifické podmínky základního vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji – popis, statistické ukazatele, rozdíly a společné znaky

Převážnými zřizovateli základních škol v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji jsou městské části, respektive obce. Speciální základní školy primárně zřizuje hl. m. Praha i Středočeský kraj. Dalšími zřizovateli v oblasti základního vzdělávání jsou v obou krajích církve a soukromí zřizovatelé. Avšak tíží zajištění školských služeb v oblasti základního vzdělávání mají zejména veřejní zřizovatelé, tj. obce (městské části).

Hl. m. Prahu i Středočeský kraj v oblasti základního vzdělávání v posledních několika letech každoročně postihuje zvyšující se počet žáků přecházejících z předškolního vzdělávání do prvního stupně základního vzdělávání. Od roku 2015 bude také v mnoha oblastech obou krajů znatelný přechod žáků z prvního stupně na druhý stupeň základních škol.

Tento stav je vyvolán nejen velkým počtem živě narozených dětí v důsledku populačního vývoje, jak již byl popsán v předcházejících kapitolách, ale také kumulací (stěhování) nového obyvatelstva v souvislosti s výstavbou bytových domů. Malé obce a městské části hl. m. Prahy, kde objektivně došlo k nárůstu obyvatel přistěhování, nemohou jednoduše čelit problémům vztahujícím se ke zvýšené poptávce po školských službách a další občanské infrastruktuře. Rozpočty malých obcí a městských částí hl. m. Prahy nemají dostatek finančních prostředků na výstavbu nových základních škol či přístavbu již existujících základních škol.

Nárůst obyvatelstva v problematických oblastech ilustrují přílohy č. 4 a 5 této závěrečné práce.

Údaje o vývoji počtu žáků a škol v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji, ve kterých jsou zřizovatelem obce (městské části hl. m. Prahy), od školního roku 2011/2012 udávají následující tabulky.

Tabulka 4 – Základní údaje o základním vzdělávání v krajích za školní rok 2013/2014

Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2013/2014 (zřizovatel obec)	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	192	77 897	50 764	27 133	3 508
Středočeský kraj	473	101 524	64 563	36 961	4 871

Tabulka 5 – Základní údaje o základním vzdělávání v krajích za školní rok 2012/2013

Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2012/2013 (zřizovatel obec)	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	194	74 415	47 931	26 484	3 379
Středočeský kraj	473	97 625	61 289	36 336	4 760

Tabulka 6 – Základní údaje o základním vzdělávání v krajích za školní rok 2011/2012

Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2011/2012 (zřizovatel obec)	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	196	71 497	45 660	25 837	3 327
Středočeský kraj	473	94 356	58 508	35 848	4 712

Zdroj: Statistická ročenka školství – školní roky 2013/2014, 2013/2012, 2012/2011 (vlastní zpracování)

Z přehledu údajů je patrné, že ačkoliv se snížil v hl. m. Praze od školního roku 2011/2012 počet základních škol zřizovaných městskými částmi ze 196 na 192, byl v každém školním roce zaznamenán nárůst žáků, kteří nastupovali na první stupeň základních škol, o více jak dva tisíce.

Ve Středočeském kraji se počet základních škol od školního roku 2011/2012 do školního roku 2013/2014 nezměnil – stále jich bylo 473. Stejně jako v hl. m. Praze rostly počty žáků na prvním stupni o více jak 2700 žáků v případě školního roku 2012/2013 a o více jak 3200 ve školním roce 2013/2014.

Na zvýšenou potřebu umístění žáků do základních škol reagovali zřizovatelé hlavně zvýšením kapacity základních škol. Proto je z přehledu také patrný meziroční nárůst počtu tříd v obou krajích, aniž by se zvyšovaly počty základních škol.

Méně významnými zřizovateli jsou v obou krajích církve a soukromí zřizovatelé. Církve v hl. m. Praze ve školním roce 2013/2014 zřizovaly celkem 10 škol, s celkovým počtem žáků 1186. Ve Středočeském kraji církve zřizovaly ve školním roce 2013/2014 pouze tři školy, s celkovým počtem 147 žáků. Počty škol, které zřizovaly církve od školního roku 2011/2012 do školního roku 2013/2014 se nezměnil v obou sledovaných krajích. Mírně se zvyšovaly počty žáků a počty tříd. Přehled o vývoji počtu žáků a tříd nabízí příloha č. 9 této závěrečné práce.

Významnější změny se udály v případě soukromých zřizovatelů základních škol. V hl. m. Praze bylo ve školním roce 2013/2014 zařazeno do rejstříku škol a školských zařízení celkem 19 subjektů, které poskytovaly základní vzdělávání. Středočeský kraj měl ve

stejném školním roce na svém území 13 soukromých subjektů, poskytujících základní vzdělávání. V případě hl. m. Prahy narostl počet škol od školního roku 2011/2012 o pět, ve Středočeském kraji vzrostl počet škol o sedm. Celkově se vzdělávalo ve školním roce 2013/2014 v soukromých základních školách na území hl. m. Prahy 1611 žáků. Ve Středočeském kraji to bylo pouze 571 žáků. Přehled vývoje počtu škol, žáků a tříd soukromých zřizovatelů na území hl. m. Prahy i Středočeského kraje nabízí příloha č. 9 této závěrečné práce.

V případě soukromých a církevních zřizovatelů základních škol je patrné, že doplňují segment základních škol a školských zařízení a uspokojují poptávku těch žadatelů, kteří o vzdělávání v církevních a soukromých školách stojí.

Zcela odlišné postavení mají základní školy, které zřizuje hl. m. Praha a Středočeský kraj. Jedná se zejména o tzv. speciální školy, které jsou určeny pro žáky, které není možné z různých důvodů zařadit do běžných tříd základních škol. Pro názornou ukázkou vývoje i v tomto segmentu základního školství je v příloze č. 9 této závěrečné práce uvedena tabulka.

Snahou hl. m. Prahy i Středočeského kraje je rovnoměrné rozložení základních škol. Vzhledem k rozsáhlému území Středočeského kraje a vysokému počtu obcí, které mají vlastní základní školu je samozřejmý i několikanásobně vyšší počet základních škol. Proto průměrně ve školním roce 2013/2014 připadalo 214 žáků na jednu školu zřizovanou obcí. V hl. m. Praze ve stejném školním roce činil průměrný počet 406 žáků na jednu základní školu zřizovanou městskou částí.

6.2.5 Způsoby stanovení školského obvodu základní školy – rozdíly a specifika v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji

Školský obvod stanovuje obec na základě ustanovení § 178 odstavce 2 školského zákona, který uvádí, za jakých podmínek se stanovuje školský obvod v obci pro jednu školu a více škol zřizovaných obcí či jednu či více škol zřizovaných svazkem obcí. Školský zákon uvádí varianty stanovení školského obvodu v odstavci druhém takto:

„a) je-li v obci jedna základní škola zřízená obcí, tvoří školský obvod území obce,

b) je-li v obci více základních škol zřizovaných obcí, stanoví obec školské obvody obecně závaznou vyhláškou,

c) je-li na území svazku obcí jedna základní škola nebo více základních škol zřízených svazkem obcí nebo dojde-li k dohodě několika obcí o vytvoření školského obvodu jedné nebo více základních škol zřizovanou některou z těchto obcí, stanoví každá z dotčených obcí obecně závaznou vyhláškou příslušnou část školského obvodu.“⁸¹

Školský zákon v příslušném paragrafu ve čtvrtém odstavci rovněž řeší situaci, kdy obec z nějakého důvodu nestanoví školský obvod. Pokud školský obvod není stanoven a je ohroženo plnění povinné školní docházky dětí, respektive žáků s místem trvalého pobytu na území obce a dětí, respektive žáků umístěných na území obce ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy (zároveň se nevzdělávající ve školách zřízených při těchto zařízeních), rozhodne o školském obvodu krajský úřad v přenesené působnosti.

Školský zákon neopomíjí uvést, že školské obvody spádových škol se nestanovují v případech, kdy základní školy nejsou zřizovány obcí nebo svazky obcí anebo v případě, kdy škola uskutečňuje vzdělávání výhradně podle vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením.

„Obce mohou vydávat vlastní právní předpisy, jejichž působnost je zpravidla vymezena územím obce. Právní předpisy vydané v samostatné působnosti se nazývají obecně závazné vyhlášky...“⁸² Kompetence obce vydávat obecně závazné vyhlášky vyplývá z čl. 104 Ústavy České republiky. Obecně závazná vyhláška (OZV) je vydávána v samostatné působnosti zastupitelstvem obce dle zákona o obcích a v případě hl. m. Prahy dle zákona o hl. m. Praze.

Z výše uvedeného je patrné, že kompetence v určení školského obvodu mají obce a za určité podmínky také krajský úřad.

Určení školského obvodu však nezaručuje dítěti, které se hlásí ke vzdělávání ve spádové základní škole absolutní jistotu přednostního přijetí před dětmi, které nemají

---

⁸¹ § 178 odstavec 2, písmena a), b), c) školského zákona

⁸² VRŠOVSKÁ, I. A kol., 2013, s. 8

trvalý pobyt na území, pro které je vymezen spádový obvod ke konkrétní základní škole. Na základě stanoveného kritéria „příslušný školský spádový obvod“ má dítě relativní jistotu, že bude přijato přednostně. Je proto nutné, aby určení školského obvodu počítalo se všemi aspekty, které mohou výrazně ovlivňovat kapacitu spádové základní školy.

Určení nebo vytvoření školského obvodu na určitém území vysokou měrou ovlivňuje kapacitní možnosti základních škol. Tvorba školských obvodů a jejich upřesňování na určité území musí být velmi uvážena. Vytvoření školského obvodu a jejich přesouvání jsou nástroji, které obce mohou využívat i v případě nedostatečné kapacity konkrétních základních škol. Dynamika vytvoření a přesunu školského obvodu je však v mnohých oblastech velmi malá a závislá na mnoha aspektech: kapacita základní školy; dohoda obce, která nezřizuje základní školu s jinou obcí; výstavba obytných domů ad.

6.2.6 Stanovení školských obvodů spádových škol v hl. m. Praze

Hlavní město Praha má jako územně samosprávný celek kompetenci určit školské obvody, jak z pozice obce – obecně závaznou vyhláškou, tak z pozice krajského úřadu, tedy Magistrátu hl. m. Prahy.

Zásadním rozdílem oproti způsobu stanovení školského obvodu spádové školy ve Středočeském kraji je to, že vlastní hl. m. Praha jako obec nezřizuje běžné základní školy, přičemž však vydává obecně závaznou vyhlášku, ve které určuje školské obvody spádových škol pro všechny městské části na území hl. m. Prahy, což jsou primární zřizovatelé základních škol.

Městské části hl. m. Prahy sice mají svá zastupitelstva, ve výkonu samosprávy se tyto územní celky chovají podobně jako obce. Na rozdíl od obcí, nemají městské části hl. m. Prahy kompetenci vydávat obecně závazné vyhlášky. Neumožňuje jim to žádný zákon. Školské obvody spádových škol tak určuje v obecně závazné vyhlášce hl. m. Praha v součinnosti s městskými částmi.

Proces zpracování a schválení obecně závazné vyhlášky je relativně velmi časově náročný. V podmínkách hl. m. Prahy se řídí Pravidly pro přípravu návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení hlavního města Prahy, které schválila svým usnesením rada hlavního

města Prahy (Rada HMP) č. 2273 ze dne 18. 12. 2001, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Při zpracování nové OZV o školských obvodech základních škol je potřebné s každou městskou částí projednat určené školské obvody ke každé základní škole zřízené městskou částí. Dále se pak k návrhu vyhlášky mají možnost vyjádřit všechny odbory Magistrátu hl. m. Prahy (MHMP) a Městská policie hl. m. Prahy. V případě připomínek, které odbory MHMP mohou mít, je nutné tyto vypořádat nebo zpracovat do návrhu vyhlášky. Poté je návrh vyhlášky rozeslán k připomínkovému řízení na všechny městské části a také na Ministerstvo vnitra ČR. V případě připomínek městských částí je možné tyto připomínky zpracovat nebo rozhodnout o tom, že zpracovány nebudou. V případě, že městská část vysloví tzv. zásadní připomínku, je nutné, aby se při schvalovacím procesu v Radě HMP a Zastupitelstvu HMP všechny zásadní připomínky projednaly. Pokud předloží připomínky Ministerstvo vnitra ČR (MV), pak se ještě jedná o jejich vypořádání. Z tohoto krátkého popisu procesu zpracování OZV je patrné, že samotné celkové zpracování a schvalovací proces OZV je velmi časově náročný a že díky relativně dynamickému rozvoji hl. m. Prahy se může stát, že některé oblasti nejsou pokryty v době zápisů do základních škol školskými spádovými obvody. Nejčastějšími důvody tohoto neutěšeného stavu jsou: nově vzniklé ulice, nově postavené bytové domy s číslem popisným, které doposud původní ulice uvedená v OZV neobsahuje nebo přejmenování původní ulice na nový název.

6.2.7 Přípravované změny v novele školského zákona z roku 2014 v kompetenci určení školských obvodů krajským úřadem

MŠMT spatřuje v některých oblastech ČR problém v nemožnosti určit školský spádový obvod pro některá konkrétní území. Obce a zejména kraje nemají možnost ve specifických případech účinně zasáhnout do vymezeného školského obvodu. Neexistují nástroje, které by dětem (žákům), nespádajícím do žádného školského spádového obvodu, zaručily, že budou moci být přijati na základní školu v jejich okolí. Tato problematika se týká zejména

obcí, které nezřizují žádnou základní školu, a které rovněž nemají uzavřenou žádnou dohodu o společném školském obvodu s obcí, která je zřizovatelem základní školy.⁸³

MŠMT chce novelou školského zákona – konkrétně úpravou ustanovení § 178 odstavce 3 – umožnit krajskému úřadu vytvořit nebo rozšířit školský obvod základní školy vydáním opatření obecné povahy. Tato kompetence by mohla být využita v případě, že území obce nebo jeho část by nespádala po žádný školský obvod a vznikala by situace, v rámci které by bylo na tomto území ohroženo plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na tomto území. Opatřením obecné povahy pro konkrétní území by krajský úřad vytvořil nebo rozšířil školský obvod, či společný školský obvod základní školy zřizované obcí nebo jinou obcí či svazkem obcí. Opatření obecné povahy by bylo platné nejdéle 24 měsíců nebo do té doby, dokud nebude řádně stanoven školský obvod podle školského zákona.

Návrh zákona, kterým se mění školský zákon v tomto duchu, byl dne 2. 9. 2014 předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky (PSP ČR) jako sněmovní tisk č. 288/0. PSP ČR návrh zákona konkrétně s tímto pozměněným ustanovením § 178 ve třetím odstavci schválila dne 13. 2. 2015. Komplettní schválená podoba návrhu zákona byla doručena Senátu Parlamentu České republiky dne 24. 2. 2015. Lze předpokládat, že v Senátu dojde rovněž ke schválení novely školského zákona. Ta by podle předpokladu MŠMT měla začít platit již od 1. 9. 2015.

6.2.8 Závěry a doporučení k rozvoji základního vzdělávání v novém Dlouhodobém záměru ČR 2015 až 2020 a Strategii 2020 ve vztahu k veřejným zřizovatelům

Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 se již s určitostí věnuje problematice naplněnosti základních škol a s tím souvisejícím demografickým vývojem. Rovněž poukazuje na to, že se nejedná o celorepublikový problém, nýbrž o problém, který se týká určitých specifických oblastí v několika krajích ČR. Záměr již kalkuluje zvyšujícím se počtem žáků na druhém stupni základních škol, avšak zároveň konstatuje: „Přes zvyšující se počet žáků

---

⁸³ Autor této závěrečné práce je rovněž zpracovatelem obecně závazné vyhlášky č. 13/2014 Sb. hl. m. Prahy, o školských obvodech základních škol, která byla schválena usnesením Zastupitelstva HMP dne 11. 9. 2014. Podobná popisovaná problematika s určením školského obvodu pro určitou městskou část je uvedena v důvodové zprávě zde: <http://zastupitelstvo.praha.eu/ina2014/tedusndetail.aspx?id=217772>

ve věku 6-15 let jsou kapacity základních škol (evidované ve školském rejstříku) v republikovém měřítku dostačující. To však nevylučuje, že na místní a okresní úrovni vznikne problém se zajištěním povinné školní docházky v oblastech, kde výstavba nových bytových komplexů nebyla doprovázena výstavbou nových základních, popř. mateřských škol.⁸⁴ Dále se dlouhodobý záměr zmiňuje o konkrétních oblastech, kde bude nejtěživější situace. Podle předpokládaného vývoje počtu obyvatel bude přetrvávat problém i v budoucnu s kapacitami škol a školských zařízení v oblasti základního vzdělávání v problematických okresech Praha – západ a Praha – východ.

Další části Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020 patří obsahu vzdělávání na základních školách.

Opatření, která jsou navrhována pro eliminaci problémů s kapacitami základních škol v konkrétních regionech, jsou finančního charakteru. Tam, kde bude potřeba navýšit kapacity základních škol, bude finanční podpora organizována MŠMT (s podporou dotčených obcí) uvolněna ze zvláštního fondu MŠMT a Ministerstva financí. Jako druhý zdroj financí uvádí Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 rozpočet Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF)⁸⁵ v rámci Integrovaného regionálního operačního programu.

Mezi opatřeními, která pravděpodobně bude mít vliv na počty žáků na druhém stupni základních škol, je opatření nenavyšování podílu žáků získávajících základní vzdělání na nižším stupni víceletých gymnázií. V praxi by to znamenalo určité zachování současných kapacit víceletých gymnázií a to i přes to, že v demografických výhledech stoupne počet dětí, které by mohly přejít ze základních škol na víceletá gymnázia.

Požadavek na nenavyšování podílů na víceletých gymnáziích byl již dříve publikován ve Strategii 2020, kde se doslova uvádí: „Výzkumy navíc oproti všeobecnému přesvědčení naznačují, že víceletá gymnázia k hlubšímu rozvoji mladých lidí ve skutečnosti nevedou a že jejich přidaná hodnota je v oblasti znalostí a dovedností poměrně nízká. Lze naproti

---

⁸⁴ Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020, verze 5. 2. 2015, s. 16

⁸⁵ Nebo také „Evropský regionální rozvojový fond“ je evropský strukturální fond, který vznikl za účelem financování a strukturální pomoci prostřednictvím rozvojových programů určených pro regiony k vyrovnání a snižování nerovností mezi jednotlivými regiony. Jedná se o cílenou pomoc těm regionům, které zaostávají za evropským průměrem.

tomu doložit, že na víceletých gymnáziích studuje významná část žáků s průměrnými či podprůměrnými výsledky, zatímco řada talentovaných žáků o studium na víceletém gymnáziu vůbec neusiluje. V současné podobě tak víceletá gymnázia ve skutečnosti plní často spíše úlohu pro děti ze socioekonomicky lépe situovaných rodin než škol určených k urychlení či prohloubení rozvoje mimořádně nadaných žáků.⁸⁶

Strategie 2020 dále v textu uvádí, že je potřebné, v souvislosti s nenavyšováním, respektive snížením kapacit víceletých gymnázií, provést rozsáhlou osvětu rodičů, ředitelů a učitelů na gymnáziích, výkonných úředníků v oblasti školství, aby všichni dotčení aktéři dokázali kvalifikovaně přehodnotit roli víceletých gymnázií v českém vzdělávacím systému. Současně s tímto cílem bude snaha zlepšovat kvalitu vzdělávání na druhém stupni základní školy, jakožto hlavního vzdělávacího proudu. K tomu budou muset všichni zřizovatelé vytvořit specifické podmínky, které budou vždy souviset s konkrétní školou a oblastí, ve které se nachází.

6.2.9 Závěry podkapitoly z oblasti základního vzdělávání

Analogický problém s nedostatkem míst v základních školách postihují stejné oblasti v regionech, jako tomu je v případě předškolního vzdělávání. Obdobně, jako v případě předškolního vzdělávání při řešení problémů vyplývajících z demografického vývoje v mnohých oblastech při hranici Středočeského kraje a hl. m. Prahy, není nastaven žádný společný postup hl. m. Prahy a Středočeského kraje pro odvrácení nepříznivého stavu. Vzhledem k tomu, že problematika nedostatku míst v základních školách souvisí ve většině případů s kumulací obyvatelstva v nových či podstatně zvětšených sídelních oblastech a následným přirozeným přírůstkem obyvatel, bude nutné problematiku dostupnosti školských služeb řešit koncepčně s ohledem na další vývoj v dalších desetiletích. Ačkoliv primárními zřizovateli základních škol jsou obce Středočeského kraje a městské části hl. m. Prahy, bude nutné, aby Středočeský kraj a hl. m. Praha, poskytly garanci dostupnosti primárního vzdělávání na svých územích.

Doporučení: stanovit společný postup pro řešení dostupnosti základního vzdělávání v problematických oblastech hl. m. Prahy a Středočeského kraje.

---

⁸⁶ Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, s. 16 a 17

6.3 Střední vzdělávání

Střední vzdělávání (podle obecné definice školského zákona), navazuje na základní vzdělávání, přičemž jeho cíli jsou: rozvoj vědomostí, dovedností, schopností a postojů získaných v základním vzdělávání. Střední vzdělávání umožňuje žákům získat obsahově širší všeobecné vzdělání nebo odborné vzdělání. Střední vzdělávání vytváří předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, schopnosti pro samostatné získání a práci s informacemi a rovněž v neposlední řadě přípravu na výkon povolání.

Ve středním vzdělávání je možné dosáhnout třech stupňů vzdělání, a to v závislosti na druhu vzdělávacího programu. Prvním stupněm je samotné střední vzdělání, kterého lze dosáhnout absolvováním vzdělávacího programu v délce 1 nebo 2 let. Druhým stupněm je střední vzdělání s výučním listem, kterého lze standardně dosáhnout během 2 nebo 3 let denní formy vzdělávání a složením tzv. závěrečné zkoušky. Třetím stupněm středního vzdělání je střední vzdělání s maturitní zkouškou. Tohoto stupně lze dosáhnout absolvováním příslušného vzdělávacího programu ve standardní délce 4 let denní formy vzdělávání a složením maturitní zkoušky.

Střední vzdělávání je ve středních školách členěno na teoretické vyučování, praktické vyučování a výchovu mimo vyučování. Praktické vyučování lze dále rozčlenit na odborný výcvik, cvičení, učební, či uměleckou praxi, případně také na sportovní přípravu a to vše podle druhů a zaměření oborů vzdělání.

V dlouhodobých záměrech vzdělávání je střednímu vzdělávání věnováno mnoho prostoru. Specifičnost tohoto druhu vzdělávání totiž výrazně určuje podmínky pro vzdělávání žáků v krajích. Oproti předškolnímu či základnímu vzdělávání má střední vzdělávání nadregionální charakter. Vzdělávání žáků ve středních školách není dáno pouze místními podmínkami, ale mnoha aspekty, které jsou vyjádřeny sociokulturními potřebami, ekonomickými faktory, dovednostmi a zájmy žáků, požadavky rodičů žáků, budoucím uplatněním na trhu práce, trvalým nebo stabilním ekonomickým zabezpečením rodiny, ale rovněž průchodnost vzdělávacím systémem a příprava na studium v terciárním vzdělávání apod.

Střední vzdělávání připravuje žáky pro budoucí život ve společnosti, proto jako takové je velmi důležité pro fungování ekonomiky státu, pospolitosti, udržení hodnot a kulturní sounáležitosti. Střední vzdělávání je výrazným mezníkem pro přechod jedince do samostatného produktivního života, kdy už se jedinec musí umět samostatně rozhodovat, sám sebe (popřípadě své rodinné příslušníky) ekonomicky a materiálně zabezpečit.

Střední vzdělávání prochází v posledních deseti letech výraznými změnami a to ve všech stupních. Rozsáhlé změny umožnil nový školský zákon z roku 2004. Střední vzdělávání postihly změny, jak v organizaci středního vzdělávání, společně se změnami souvisejícími s obsahem vzdělávání, přes proces přijímání žáků do středních škol až po způsob ukončování středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou. Lze dodat obecné konstatování, které uvádí Česká školní inspekce: „Přístup ke střednímu vzdělávání je v ČR na vysoké úrovni. Převaha nabídky studijních míst nad poptávkou vyžaduje vzhledem k demografickému vývoji optimalizaci sítě středních škol a struktury oborů vzdělání. Optimalizační projekty avizované a zatím jen částečně realizované nejvýznamnějším zřizovatelem, tj. kraji, vyvolávají nejistotu ve školách i veřejnosti.“⁸⁷

Obsahem této závěrečné práce však nejsou změny související s obsahem středního vzdělávání ani změny související s ukončováním středního vzdělávání – i přes to, že všechny tyto aspekty se specifickými podmínkami rozvoje regionálního školství nesporně souvisí. Stejně jako v případě předškolního vzdělávání a základního vzdělávání jsou v koncepčních dokumentech sledovány zřizovatelské kompetence a specifika v oblasti středního vzdělávání v kontextu regionálního školství.

6.3.1 Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR

Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR z pohledu zřizovatelských kompetencí bylo dáno do souvislostí s optimalizací sítě středních škol. Jako zásadní argument pro optimalizaci škol je v Dlouhodobém záměru ČR uváděn nepříznivý demografický vývoj, který zapříčinil nedostatek žáků ve středních školách a tím vzniku nepoměru mezi typy středních škol. Dlouhodobý záměr ČR v tomto ohledu požaduje provést v každém kraji ČR

---

⁸⁷ ZATLOUKAL, T. a kol., 2014, s. 55

analýzu struktury škol a školských zařízení. Pro všechny typy odborných škol také platí, že má být provedena analýza struktury vyučovaných oborů vzdělání. Samotné analýzy pak mají sloužit k přípravě strategie optimalizace sítě středních škol, respektive optimalizace oborové skladby. Výsledkem by měla být optimálně nastavená síť škol a školských zařízení s dostatečnou kapacitou i nad rámec výhledu analýz, které měly postihovat i rok 2015.⁸⁸

Samotná optimalizace by měla probíhat v každém kraji na základě místní a specifické odlišnosti. Měl být také sledován aspekt uplatnění absolventů na trhu práce. Strategie měly být vypracovány do roku 2014 a měly dodržovat stanovená doporučená kritéria Dlouhodobého záměru ČR. Prvním kritériem je snížení celkového počtu žáků v oborech vzdělání s maturitní zkouškou – a to o 15 až 20 %. Doporučením pro kraje je nezvyšování kapacit soukromých a církevních středních škol. Dalšími dílčími kritérii jsou například: ekonomická efektivita vzdělávání v příslušném oboru, kde je pouze minimální počet žáků v denní formě vzdělávání, dále mají být podporovány obory vzdělání s technickým zaměřením a takové přírodovědné obory vzdělání, kdy nemají absolventi technických a přírodovědných oborů vzdělání problém s uplatněním na trhu práce.

Pokud má dojít ke změnám v oborové struktuře a nabídce oborů vzdělání, má být tento krok projednán se zástupci sociálních partnerů v kraji.

Dlouhodobý záměr ČR stanovuje kritéria rozvoje regionálního školství v oblasti středního vzdělávání. Pro jejich specifčnost a konkrétnost je uveden jejich přesný výčet v příloze č. 11 této závěrečné práce.

Dlouhodobý záměr ČR se také velmi obsáhle zabývá podporou odborného vzdělávání a užší spoluprací se zaměstnavateli v oblasti středního odborného vzdělávání.

Kromě obsahových změn vzdělávání ve středních odborných školách je kladen vysoký důraz na vyšší míru standardizace v rámcových vzdělávacích programech a také ve školních vzdělávacích programech pro oblast praktického vyučování, které probíhá na pracovištích zaměstnavatelů s cílem zvýšení počtu žáků připravujících se na pracovištích

---

⁸⁸ POZNÁMKA: V případě hl. m. Prahy dosud žádná analýza nevznikla a není v současnosti připravována. Ve Středočeském kraji je tento stav obdobný.

zaměstnavatelů. Tento cíl by měl být dosažen s pomocí zřizovatelů – tj. primárně jednotlivých krajů.

Dlouhodobý záměr ČR také cílí na stimulaci zvýšení počtu žáků v oborech vzdělání s výučním listem. Tyto typy škol, které poskytují vzdělání s výučním listem, se dlouhodobě potýkají s nezájmem žáků nastupujících do prvních ročníků v mnohých oborech vzdělání s výučním listem. Ke zvýšení zájmu o tyto obory mají být realizovány smlouvy mezi žáky a budoucím zaměstnavatelem, které by měly zaručovat budoucí uplatnění absolventa příslušného oboru vzdělání na trhu práce. Zřizovatelé a zaměstnavatelé mají využít možnosti stimulace zájmu žáků odcházejících ze základních škol například pomocí motivačních a prospěchových stipendií, případně odměňovat žáky zvýšenou odměnou za produktivní činnost.

Jako základní možnosti v oblasti středního vzdělávání na úrovni spolupráce školské a zaměstnavatelské sféry spatřuje Dlouhodobý záměr ČR: vytváření modelu spolupráce typu: škola – zaměstnavatel – kraj; usilovat o sektorové dohody se zaměstnavateli o předpokládaných kvalifikačních požadavcích a predikce trhu práce; vytvářet podporu žákům v těch oborech středního odborného vzdělání, u kterých je nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce nebo, které jsou ohroženy úplným vymizením z trhu práce díky dlouhodobému nezájmu žáků o konkrétní obor vzdělání; zřizovatelé by také měli provázet podporu odborného vzdělávání s opatřeními Akčního plánu podpory odborného vzdělávání⁸⁹ (dále jen „Akční plán“) a zahrnout do svých koncepčních dokumentů taková opatření Akčního plánu, která budou efektivně podporovat střední odborné vzdělávání v kraji.

Střední vzdělávání bylo v posledních letech postiženo výrazným demografickým propadem, který kontinuálně pokračuje od školního roku 2006/2007, kdy nastupovalo do prvních ročníků středních škol v denní formě vzdělávání zhruba 140 tisíc žáků v celé ČR. Ve školním roce 2013/2014 to bylo cca 103 tisíc⁹⁰ žáků v denní formě vzdělávání. Prognóza Dlouhodobého záměru ČR uvádí, že propad žáků nastupujících do prvních ročníků středních škol bude ještě vyšší – pod hranici 100 tisíc žáků až do roku 2017.

---

⁸⁹ Viz kapitola 2. 5.4

⁹⁰ Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013

Zároveň však konstatuje, že trendu demografického propadu budou lépe čelit některé kraje ČR: „Demografický propad se nevyhne žádnému z krajů ČR. Lépe mu ovšem budou čelit kraje, které jsou přirozenými centry migrace v rámci ČR, tedy Praha, některé oblasti Středočeského kraje a kraje Jihomoravského (především Brno a okolí).“⁹¹

Neopominutelným faktem, který může mít významný vliv na počty uchazečů na různé typy středních škol – zejména ty s maturitní zkouškou – je zavedení nové maturitní zkoušky (tzv. státní maturita). Dlouhodobý záměr ČR predikuje, že žáci, hlásící se na střední školy, budou volit obory vzdělání s ohledem na náročnost nové maturitní zkoušky. Předpoklad Dlouhodobého záměru ČR je takový, že žáci budou více volit možnost se vzdělávat v nematuritních oborech vzdělání.

Obecně lze konstatovat, že Dlouhodobý záměr ČR se velmi podrobně věnuje podpoře odborného vzdělávání – zejména technických a jiných nehumanitních oborů vzdělání. Evidentním cílem Dlouhodobého záměru ČR je zvýšení počtu žáků v těch typech škol, které dlouhodobě trpí nedostatkem žáků a zároveň jsou absolventi těchto typů škol požadováni trhem práce. V souvislosti s podporou odborného vzdělávání je patrná soustavná snaha o snížení počtu žáků, kteří se vzdělávají ve všeobecném typu středního vzdělávání, ale rovněž je cílem snížit obecně počet žáků v maturitních oborech vzdělání a přesunout zájem žáků hlásících se ze základních škol (poměrnou část) na obory vzdělání s výučním listem. K tomu mají sloužit různé pobídky (například ve formě stipendií) a zejména pak spolupráce se zaměstnavateli.

Dlouhodobý záměr ČR požaduje optimalizaci sítě středních škol a zejména pak struktury oborů vzdělání tam, kde dochází k neefektivnosti fungování a poskytování středního vzdělávání. Optimalizační kroky mají být realizovány zejména s ohledem na demografický vývoj a potřeby trhu práce – kvalifikační požadavky trhu práce.

6.3.2 Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru Prahy

Dlouhodobý záměr Prahy stanovuje v oblasti středního vzdělávání celkem sedm základních cílů, které vycházejí z cílů deklarovaných v Dlouhodobém záměru ČR a také ze specifických podmínek, které panují na území hl. m. Prahy.

---

⁹¹ MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015, příloha II, s. 6

V Dlouhodobém záměru Prahy je uveden významný vliv demografického vývoje na naplněnost středních škol všech typů. Dále se také zmiňuje o změně výrobní základny v hl. m. Praze, kde popisuje, že postupně dochází k útlumu některých odvětví na území hl. m. Prahy, přičemž se stále vzdělávají žáci pro tato utlumená odvětví průmyslu. Dlouhodobý záměr Prahy rovněž upozorňuje na fakt, že na území hl. m. Prahy se nachází mnoho škol, které nabízejí identické obory vzdělání.

Prvním cílem Dlouhodobého záměru Prahy v oblasti středního vzdělávání je podpora technických oborů v několika vymezených oblastech středního odborného vzdělávání, ale také několika oborů v oblasti služeb a potravinářské výroby. Konkrétně se podpora týká skupiny oborů vzdělání elektrotechnika, konkrétně s výučním listem Elektrikář, Spojový mechanik a další a rovněž oborů vzdělání s maturitní zkouškou Elektrotechnik, Mechanik elektronik ad. Ve skupině oborů stavebnictví jsou podporovány obory vzdělání s výučním listem Zedník, Montér suchých staveb, Tesař, Pokrývač ad., také jsou podporovány vybrané obory vzdělání s maturitní zkouškou Geodézie a katastr nemovitostí ad. Z oblasti strojírenství je podpora zaměřena v případě oborů vzdělání s výučním listem na obor Nástrojař, Obráběč kovů či Klempíř ad., s maturitní zkouškou je pak podporován obor vzdělání Strojírenství či Mechanik seřizovač. V oblasti potravinářské výroby jsou pak podporovány obory vzdělání s výučním listem – zejména obory vzdělání Pekař a Řezník – uzenář, v případě oborů vzdělání s maturitní zkouškou se jedná o obory Technologie potravin a Analýza potravin.

Opatřeními pro realizaci prvního cíle mají být aktivity, které jsou systematicky řízeny z Magistrátu hl. m. Prahy. Jedná se hlavně o účinnou propagaci požadovaných oborů vzdělání, podpora odborného vzdělávání konkrétními opatřeními – například projekty, nastavením účinné komunikace mezi podniky a školami, rozvojem polytechnické výchovy na základních školách a další.

Druhým cílem dlouhodobého záměru Prahy je omezení oborů vzdělání poskytující všeobecné vzdělávání – tj. zejména obory vzdělání 6letých a 8letých gymnázií, ale také nástavbové studium či obory vzdělání v konkrétních skupinách Ekonomika a administrativa, Informační technologie a Gastronomie.

Opatřeními pro realizaci druhého cíle jsou: nepovolování nových kapacit těch škol a oborů vzdělání, které vykazují vysoké zastoupení vzdělávajících se žáků a absolventů škol, dále redukce počtu tříd v prvním ročníku konkrétních oborů vzdělání s důrazem omezení víceletých gymnázií, podpora přijímacích zkoušek na obory vzdělání s maturitní zkouškou s důrazem na víceletá gymnázia, ale i běžné střední školy, poskytující vzdělání s maturitní zkouškou.

Třetí a čtvrtý cíl se týká obsahu vzdělávání ve středních školách – zkvalitnění výuky cizích jazyků, respektive inovací školních vzdělávacích programů. Tyto cíle korespondují s cíli Dlouhodobého záměru ČR, pro tuto závěrečnou práci však nejsou předmětem zkoumání, proto o nich dále nebude pojednáváno.

Pátým cílem Dlouhodobého záměru Prahy v oblasti středního vzdělávání je spolupráce se zaměstnavateli a sociálními partnery. Tento cíl je rovněž požadován v Dlouhodobém záměru ČR. Je proto důležitým cílem ve vztahu k zřizovateli, který má vyvinout maximální úsilí pro realizaci tohoto cíle. V rámci Dlouhodobého záměru Prahy, Magistrát hl. m. Prahy dlouhodobě usiluje o vytváření prostředí pro spolupráci podnikatelských subjektů, profesních a oborových společenstev (cechů a asociací) a dalších sociálních partnerů se školami.

Šestý a sedmý cíl Dlouhodobého záměru Prahy v oblasti středního vzdělávání – zvyšování a prohlubování kvalifikace učitelů a posilování jejich prestiže, respektive cíl vybavení škol nejsou předmětem analýzy, proto o nich dále nebude pojednáváno.

V závěru Dlouhodobého záměru Prahy je uvedeno pět priorit, které hl. m. Praha garantuje. Pro zde uvedený výčet cílů je zásadní priorita druhá: optimalizace nabídky vzdělávání zejména ve vztahu k trhu práce. Plnění této priority bude možné zhodnotit při zpracování Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hlavního města Prahy 2016 – 2020.

6.3.3 Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje

Dlouhodobý záměr Středočeského kraje nestanovuje přesné cíle, kterých chce v období platnosti záměru v oblasti středního vzdělávání dosáhnout. Stejně jako v Dlouhodobém záměru ČR a Dlouhodobém záměru Prahy upozorňuje na demografické vlivy a s tím

související nenaplněnost středních škol. Dlouhodobý záměr Středočeského kraje predikuje klesající tendenci uchazečů o střední vzdělávání do roku 2016, v dalších letech pak prognózuje mírný vzestup žáků odcházejících ze základních škol do středních škol.

Dlouhodobý záměr Středočeského kraje stanovuje tři oblasti, na které se zaměřuje Středočeský kraj v segmentu středního vzdělávání.

První oblastí jsou kritéria pro přijímání žáků do středních škol ve Středočeském kraji. Záměr zde stanovuje výchozí stav – školní rok 2010/2011 a požadovaný stav pro současný dlouhodobý záměr do roku 2015. V případě počtu nově přijatých žáků do maturitních oborů vzdělání středních škol chce Středočeský kraj, aby podíl nově přijatých žáků nepřesáhl 68 % v roce 2015, přičemž ve školním roce 2010/2011 odcházelo do tohoto typu vzdělávání 65 % nově přijatých žáků. Cílem v této prioritní oblasti je zásadním způsobem udržet poměry mezi všeobecným vzděláváním, odborným vzděláváním s maturitní zkouškou a odborným vzděláváním bez maturitní zkoušky, které jsou v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje stanoveny na podíl maturitních a nematuritních oborů vzdělání v poměru maximálně 70 % : 30 %, přičemž podíl mezi všeobecným vzděláváním a odborným vzděláváním s maturitní zkouškou by měl být v relacích 25 – 32 % : 38 – 45 %.

Z výše uvedených údajů pak vyplývá, že nesmí docházet ke snížení podílu počtu žáků přijímaných do prvních ročníků oborů vzdělání s výučním listem. Je evidentní, že díky klesajícímu počtu žáků, kteří absolvují základní školu, může ohrozit stanovený poměr 30 % nově přijímaných žáků do prvních ročníků. Aby k tomuto stavu nedošlo, realizuje Středočeský kraj několik aktivit na podporu odborného vzdělávání, o kterých je pojednáno dále.

Významným kritériem pro přijímání žáků do středních škol Středočeského kraje je rovněž podíl žáků odcházejících ze základních škol do víceletých gymnázií. V dlouhodobém záměru je stanovena maximální 10 % hranice nově přijatých žáků ke vzdělávání ve víceletých gymnáziích. Snahou však je i tuto hranici postupně snižovat.

Druhou prioritou uvedenou v oblasti středního vzdělávání v Dlouhodobém záměru Středočeského kraje je podpora odborného vzdělávání. Pro tuto prioritu má Středočeský

kraj vypracována konkrétní opatření podpory odborného vzdělávání, která byla vytvořena ještě před vznikem Dlouhodobého záměru Středočeského kraje pro aktuální období.

Jako nástroje pro podporu odborného vzdělávání Středočeský kraj zvolil několik okruhů, které soustavně financuje z rozpočtu kraje. Jedná se v první řadě o pozitivní propagaci řemesel formou prezentace a medializace. Dále kraj financuje stipendijní program pro vybrané obory vzdělání s výučním listem. Finanční příspěvky určené žákům doplňuje o možnosti příspěvku na ubytování, pracovní oděv či stravné. Další podpora je zaměřena na rozšíření kvalifikačních dovedností, kdy kraj žákům spolufinancuje nebo zcela uhradí různé druhy kurzů, jako jsou: kurzy k získání řidičského oprávnění, svářečské kurzy a další.

Směrem do středních škol realizuje Středočeský kraj podporu ve formě rekonstrukcí a modernizací odborných učeben a dílen. Rovněž je realizována podpora směrem k pedagogickému sboru, kdy kraj zajišťuje vzdělávání učitelů odborných předmětů a odborného výcviku u zaměstnavatelů.

Další aktivity kraje v oblasti podpory odborného vzdělávání jsou ve spolupráci s mnoha partnery, přičemž nevzniká nárok na čerpání finančních prostředků z rozpočtu kraje.

6.3.4 Specifické podmínky středního vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji – popis, statistické ukazatele, rozdíly a společné znaky

Střední vzdělávání je v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji realizováno ve středních školách, které jsou primárně zřizovány hl. m. Prahou, respektive Středočeským krajem. Na obou územích působí také soukromí a církevní zřizovatelé, v ojedinělých případech je zřizovatelem střední školy také obec.

Síť středních škol je v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji rovnoměrně rozložena tak, aby mohla být dostatečně uspokojena poptávka po středoškolských vzdělávacích službách. Celkové počty škol a žáků v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji demonstruje následující přehled:

Tabulka 7 – Základní údaje o středním vzdělávání v krajích za školní rok 2013/2014

Kraj	Počet středních škol ve školním roce 2013/2014 (všichni zřizovatelé)	Počet dětí ve středních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	Nově přijatí do 1. ročníků	Absolventi za šk. r. 2012/2013	
Hl. m Praha	193	62 309	15 876	12 336	2 811
Středočeský kraj	151	41 866	11 868	9 261	1 978

Tabulka 8 – Základní údaje o středním vzdělávání v krajích za školní rok 2012/2013

Kraj	Počet středních škol ve školním roce 2012/2013 (všichni zřizovatelé)	Počet dětí ve středních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	Nově přijatí do 1. ročníků	Absolventi za šk. r. 2011/2012	
Hl. m Praha	193	64 389	16 118	13 100	2 862
Středočeský kraj	154	43 145	11 749	9 573	2 018

Tabulka 9 – Základní údaje o středním vzdělávání v krajích za školní rok 2011/2012

Kraj	Počet středních škol ve školním roce 2011/2012 (všichni zřizovatelé)	Počet dětí ve středních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	Nově přijatí do 1. ročníků	Absolventi za šk. r. 2010/2011	
Hl. m Praha	196	67 213	16 652	13 217	2 953
Středočeský kraj	155	45 391	11 966	9 761	2 079

Zdroj: Statistická ročenka školství – školní roky 2013/2014, 2013/2012, 2012/2011 (vlastní zpracování)

Zde uvedený přehled ukazuje, že v době platnosti současných dlouhodobých záměrů nedošlo k výrazné redukci počtu středních škol. V hl. m. Praze a ve Středočeském kraji došlo ke snížení počtu tříd, cca o 140 v případě hl. m. Prahy a o 100 v případě Středočeského kraje. Od školního roku 2011/2012 se soustavně snižuje celkový počet žáků vzdělávajících se ve středních školách.

V případě údaje nově přijatých žáků do prvních ročníků není zaznamenán výrazný propad. V hl. m. Praze se jedná o propad 776 žáků od školního roku 2011/2012. Ve Středočeském kraji pak nastoupilo ve školním roce 2013/2014 do prvních ročníků o 98 žáků méně než ve školním roce 2011/2012.

Demografický propad v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji vykrývají žáci z ostatních krajů. V hl. m. Praze se například ve školním roce 2012/2013 vzdělávalo 16 716 žáků ze všech krajů ČR, přičemž jenom ze Středočeského kraje to bylo 14 199

žáků.⁹² V hl. m. Praze se tak ve středních školách vzdělává téměř čtvrtina žáků z ostatních krajů České republiky.

V případě cílů naplňování dlouhodobých záměrů hl. m. Prahy a Středočeského kraje v oblasti středního vzdělávání v gymnáziích není patrný zásadní trend snižování počtu žáků v tomto druhu středních škol. Od školního roku 2011/2012 bylo ve Středočeském kraji celkem 34 škol se vzdělávacím programem typu gymnázium. Toto číslo bylo stejné i ve školním roce 2013/2014.

Hl. m. Praha mělo ve školním roce 2011/2012 na svém území 68 škol se vzdělávacím programem typu gymnázium. Do školního roku 2013/2014 navíc přibyla jedna škola na celkový počet 69 středních škol.

Velmi mírně se snižovaly celkové počty žáků v gymnáziích, přičemž však počty žáků nastupujících do prvních ročníků se téměř v žádném školním roce neměnily.

Konkrétní údaje o počtu žáků, škol a tříd gymnázií uvádí příloha č. 12 této závěrečné práce.

Z přehledu uvedeného v příloze č. 12 této závěrečné práce je patrné, že hl. m. Praha i Středočeský kraj nesnížily poměr žáků odcházejících do gymnaziálního vzdělávání. O vzdělávání v gymnáziích má veřejnost stálý zájem, proto nedošlo k zásadním opatřením směřujícím k omezení přístupu k všeobecnému vzdělávání v gymnáziích – například přísnějšími přijímacími zkouškami, výrazným omezením počtu otevíraných tříd v prvním ročníku apod.

Hl. m. Praze se zcela nepodařilo zvýšit zájem žáků o obory vzdělání s výučním listem. Ve školním roce 2011/2012 se v oborech vzdělání s výučním listem v denní formě vzdělávání vzdělávalo 7 907 žáků. Ve školním roce 2013/2014 to bylo 7 137 žáků – tedy o 800 méně, než tomu bylo ve školním roce 2011/2012. Na druhou stranu byl zastaven radikálnější propad žáků vzdělávající se v oborech vzdělání s výučním listem díky cílené kampani na podporu odborného školství v hlavním městě Praze – Řemeslo žije!

---

⁹²Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v hlavním městě Praze za školní rok 2012/2013

Ve Středočeském kraji byl trend propadu žáků v oborech vzdělání s výučním listem obdobný. Ve školním roce 2011/2012 se v tomto typu oboru vzdělávalo v denní formě vzdělávání 9 970 žáků⁹³. Ve školním roce 2013/2014 to bylo téměř o dvě stovky žáků méně. Stejně jako hl. m. Praze se ovšem podařilo zabránit vyššímu propadu žáků nastupujících do prvních ročníků oborů vzdělání s výučním listem a to díky středočeské podpoře odborného vzdělávání.

Výrazným specifikem hl. m. Prahy je vyšší počet středních škol na jejím území, přičemž se geograficky jedná o území menší než území Středočeského kraje. Je to dáno tím, že hlavní město tvoří centrum, do kterého se sjíždějí občané ze všech krajů ČR – nejčastěji za zaměstnáním a vzděláváním. Hl. m. Praha má vysoký podíl všeobecného vzdělávání – gymnázií. Naopak v menším počtu, oproti Středočeskému kraji, se nachází na území hl. m. Prahy školy poskytující obory vzdělání s výučním listem. To je dáno zejména odvětvími, která jsou zastoupena z velké části nevýrobní sférou na území hl. m. Prahy.

Obecně lze ze statistických údajů konstatovat, že zásadní cíle a priority z oblasti optimalizace středních škol a optimalizace struktury oborů vzdělání předeslané v dlouhodobých záměrech nejsou z velké části naplňovány.

6.3.5 Střední vzdělávání v Dlouhodobém záměru ČR 2015 – 2020 a Strategii 2020

Dlouhodobý záměr ČR 2015 – 2020 věnuje stále více prostoru střednímu vzdělávání. Problematika demografického propadu a nedostatku žáků v mnoha krajích s sebou přináší podobná opatření jako v současném Dlouhodobém záměru ČR.

Zcela zásadně se Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 zabývá problematikou uplatnění budoucích absolventů středních škol na trhu práce. Optimalizace sítě škol má být prováděna podle kritérií daných zaměstnavateli, oborovými společenstvy, příslušnými ministerstvy, věcně příslušnými úřady apod. a to na základě predikce trhu práce. Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 k tomu uvádí dva konkrétní principy, které by měly být zohledněny při přijímání žáků do oborů vzdělání obsahujících maturitní zkoušku: prvním principem je již zmíněná predikce trhu práce a druhým principem (lépe řečeno

---

⁹³ Zdroj: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji za školní rok 2012/2013

nástrojem) je úprava financování středního vzdělávání takovým způsobem, aby struktura oborů vzdělání odrážela co nejpřesněji možnost zaměstnatelnosti absolventů středních škol.

V souvislosti s výše uvedenými principy počítá Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020, že s nimi musí nutně změnit i obsah vzdělávání, proto mají být zahájeny obsahové a strukturální úpravy Rámcových vzdělávacích programů, aby odpovídaly požadavkům na kvalifikační potřeby absolventů středních škol. Ačkoliv tento proces bude znamenat změnu obsahu vzdělávání na jednotlivých školách, budou muset zřizovatelé – tj. kraje – zprostředkovat požadavky zaměstnavatelů svým školám. S tímto bude souviset zejména hlubší spolupráce s Úřadem práce, zaměstnavateli v kraji a oborovými společenstvy (cechy) v kraji.

MŠMT plánuje v rámci reformy financování regionálního školství připravit zvýhodněný systém financování oborů vzdělání, které bude požadovat trh práce, respektive, kdy budou absolventi příslušných oborů vzdělání bez větších obtíží zaměstnatelní v příslušném / příbuzném oboru.

Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 se velmi detailně zabývá trhem práce a s tím souvisejícím vzděláváním. Proto opatření, která nový dlouhodobý záměr představuje, jsou zaměřena hlavně na implementaci predikce trhu práce. Opatření, která jsou navrhována v souvislosti s predikcí trhu práce, budou mít vliv na počty středních škol, počty otevíraných tříd, na strukturu a nabídku oborů středního vzdělání, na změny obsahu vzdělávání – zejména u odborného vzdělávání a v neposlední řadě na způsob financování odborného vzdělávání ve středních školách.

Na období 2015 až 2020 stanovuje Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 pět hlavních úkolů:

- 1) využívat predikci trhu práce, která povede k souladu struktury oborů vzdělání ve středních školách s následným uplatněním absolventů středních škol na trhu práce,
- 2) inovovat kurikulární dokumenty takovým způsobem, aby žáci efektivněji rozvíjeli přenositelné znalosti a dovednosti,
- 3) provázat Rámcové vzdělávací programy s Národní soustavou kvalifikací,

4) podporovat střední odborné vzdělávání zvýšením podílu praktické výuky za pomoci sociálních partnerů a zaměstnavatelů,

5) inovovat přijímací řízení na střední školy, rovněž inovovat maturitní zkoušku a zavést mistrovskou zkoušku, aby mohli mít absolventi oborů vzdělání s výučním listem přístup k terciárnímu profesnímu vzdělávání.

Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 predikuje od školního roku 2016/2017 postupné mírné zvyšování žáků odcházejících ze základních škol do středního vzdělávání. Tím, že nedocházelo v posledních letech k masivní optimalizaci sítě středních škol, je i v budoucnu zaručena dostatečná kapacita všech typů středních škol. Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 proto vymezuje, za jakých podmínek bude možné povolovat zápis nové střední školy nebo nového oboru vzdělání, respektive zvýšení kapacity školy a stávajících oborů vzdělání.

Možnost zvýšení stávajících kapacit středních škol a oborů vzdělání bude možné pouze ve výjimečných a odůvodněných případech. Mělo by se jednat výhradně o obory vzdělání technického nebo přírodovědného charakteru. Mezníkem pro navyšování celkových kapacit se má stát uplynulý rok 2014, respektive údaje, které obsahuje rejstřík škol a školských zařízení v tomto roce.

Cílem je také více omezovat kapacity víceletých gymnázií, ty mají v maximálních hodnotách zůstat na úrovni roku 2014. Pro tuto oblast středního vzdělávání bude stanovena oborová kapacitní bilance v každém kraji s ohledem na krajská specifika.

Dlouhodobý záměr ČR 2015 až 2020 uvádí přesná opatření, která budou muset jednotlivé krajské úřady zapracovat do svých dlouhodobých záměrů. Tato opatření vychází z výše uvedených cílů a úkolů nového dlouhodobého záměru. Protože jsou opatření pro zapracování do dlouhodobých záměrů jednotlivých krajů velmi jednoznačná, jsou pro úplný přehled čtenáře tohoto textu uvedena v příloze č. 13 této závěrečné práce.

Opatření Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020 vychází z již schváleného dokumentu Strategie 2020. Tento dokument v obecné rovině nastavuje obecná opatření, kterými by se mělo střední vzdělávání ubírat do roku 2020. Strategie 2020 navrhuje nenavyšovat počet oborů vzdělání a ty současně provázat s potřebami trhu práce. V souvislosti s tím pak

Strategie 2020 cílí na vytváření podmínek pro snazší přechod absolventů na pracovní trh. K tomu navrhuje několik opatření: modernizovat systém středního vzdělávání takovým způsobem, aby žáci získávali a osvojovali si profesní dovednosti zvýšením podílu praktické výuky; provázat vzdělávací programy středních škol s Národní soustavou kvalifikací⁹⁴; podporovat partnerství škol a zaměstnavatelů, tak aby absolventi měli usnadněný přístup na trh práce.

Opatření Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020 a Strategie 2020 jsou téměř identická. Strategie 2020 určuje směr, kterým by se měl rozvoj středního vzdělávání ubírat a nový dlouhodobý záměr pak určuje již konkrétní kroky, jakým způsobem se budou opatření provádět a implementovat do struktury regionálního školství.

6.3.6 Závěry podkapitoly z oblasti středního vzdělávání

Segment středního vzdělávání v soustavě regionálního školství má rozdílnou povahu z hlediska sídelních, zájmových a společenských aspektů. Střední vzdělávání oproti předškolnímu a základnímu vzdělávání má nadregionální charakter a z hlediska sídelního aspektu obyvatelstva nemá jednoznačně určenou spádovost ke konkrétní škole.

Segment středního vzdělávání prochází několikátým rokem po sobě krizí z hlediska nedostatku žáků v mnoha oborech vzdělání. Propad žáků ve středních školách způsobený nepříznivým vlivem demografického vývoje by se měl postupně od školního roku 2016/2017 vytrácet a situace by se měla v období realizace Dlouhodobého záměru ČR 2015 až 2020 zlepšovat. Nedosáhne se však hodnot v počtu žáků ve středních školách z konce 90. let 20. století a také z počátku desetiletí po roce 2000. Proto je potřeba vytvořit taková opatření v rozvoji regionálního školství, která by zohledňovala všechna zásadní specifika, která jsou pro hl. m. Prahu a Středočeský kraj charakteristická.

---

⁹⁴ Národní soustava kvalifikací obsahuje celostátně uznávané profesní kvalifikace v ČR (dále jen NSK). Prostřednictvím přesně pospaných a vymezených postupů je možné, aby jedinec v mnoha oborech lidské činnosti získal odbornou kvalifikaci v této soustavě. NSK je úzce spjata s Národní soustavou povolání, ze které vychází profesní kvalifikační a hodnotící standardy. Pro výkon mnohých povolání národní, ale i evropská legislativa určuje, jakou odbornou kvalifikaci musí mít jedinec (fyzická osoba), který dané povolání vykonává. Ne však každý jedinec mohl mít možnost pro získání odborné kvalifikace absolvovat příslušný obor v rámci vzdělávání ve škole. Z mnoha důvodů je tak žádoucí, aby existovala možnost získání odborné kvalifikace, aniž by bylo nutné navštěvovat příslušnou školu.

Koncepce regionálního školství v segmentu středního školství musí vycházet z reálných požadavků a hodnot z oblasti trhu práce a zaměstnatelnosti. Rovněž musí reflektovat odvětvové rozložení průmyslu a služeb na daném území a možnosti efektivně vzdělávat žáky ve středních školách s optimálním vzdělávacím programem.

Krajské úřady při přípravě zásadního koncepčního dokumentu, kterým je Dlouhodobý záměr vzdělávání rozvoje vzdělávací soustavy, budou muset na období 2016 až 2020 zpracovat do oblasti středního vzdělávání a jeho rozvoje aspekty jako jsou: predikce trhu práce (predikce kvalifikačních potřeb trhu práce) a demografický vývoj s dlouhodobým výhledem. Neopominutelným aspektem bude optimalizace vzdělávací nabídky, která bude muset být provedena v souladu s predikcí trhu práce a také s reálnými vzdělávacími a materiálními podmínkami středních škol na tamním území. Znamená to, že střední školy se budou muset stále více zaměřovat na kvalitu poskytovaného vzdělávání, která bude propojena s požadavky zaměstnavatelů a nových vývojových trendů. Tohoto cíle musí dosáhnout jednotlivé střední školy v konkrétních oborech vzdělání díky užší spolupráci se sociálními partnery, kteří by měli prostřednictvím krajských úřadů (resp. Magistrátu hl. m. Prahy) vstupovat do středního vzdělávání jako odborní garanti.

6.4 Vybrané specifické podmínky a jejich stručný popis

Tato podkapitola představuje vybrané současné specifické podmínky důležité pro rozvoj regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji, o kterých bylo doposud v předešlých kapitolách pojednáno. Níže představené současné specifické podmínky lze označit jako podmínky, které budou mít trvalý vliv na rozvoj regionálního školství. Jejich dynamika je závislá na mnohých dalších aspektech, lze však konstatovat, že se nejedná o podmínky, které by zaznamenávaly rychlé změny. Konkretizace níže uvedených specifických podmínek je předpokladem pro zpracování veškerých koncepčních dokumentů pro oblast školství.

Specifické podmínky rozvoje „RgŠ“ v hl. m. Praze	Specifické podmínky rozvoje „RgŠ“ ve Středočeském kraji	Popis specifických podmínek	Společné znaky
Sídelní rozložení a území Charakter: velkoměsto	Sídelní rozložení a území Charakter: rozsáhlé území s městy a obcemi 1145 obcí	Rozložení území a sídelní struktura má zásadní vliv na hustotu sítě škol a školských zařízení. Území obou regionů je zcela rozdílné. Proto je také rozdílná síť škol a školských zařízení. Povinností obce je zajištění patřičných školských služeb dle školského zákona, od čehož se odvíjí počet škol a školských zařízení pro předškolní a základní vzdělávání.	Sídelní struktura je částečně společná pro hl. m. Prahu a Středočeský kraj při hranici hl. m. Prahy a Středočeského kraje. V těchto oblastech se vyskytují společné problémy „RgŠ“ v segmentu předškolního a základního vzdělávání v podobě nedostatku míst pro děti a žáky ve školách.
Demografické rozložení obyvatelstva, počet obyvatel Výrazný nárůst obyvatelstva v okrajových městských částech hl. m. Prahy a na místech, kde proběhla rozsáhlá bytová výstavba.	Demografické rozložení obyvatelstva, počet obyvatel Výrazný nárůst obyvatelstva v okresech Praha – západ a Praha – východ, kde proběhla a probíhá rozsáhlá bytová výstavba.	Demografické rozložení obyvatelstva a počet obyvatel v určité věkové kohortě má výrazný vliv na počet mateřských a základních škol a počet školských zařízení v konkrétních místech a oblastech hl. m. Prahy a Středočeského kraje.	Hl. m. Praha i Středočeský kraj v určitých lokalitách mají v posledních letech výrazné změny v demografické struktuře obyvatelstva a jeho počtu. Demografické změny jsou vyvolány přirozeným přírůstkem obyvatel a zejména pak kumulací obyvatelstva stěhováním do nových sídelních oblastí. Díky tomu rostou požadavky obyvatelstva na zajištění školských služeb a tím rozšíření kapacit škol a školských zařízení nebo zajištění zcela nových kapacit škol a školských zařízení.

<p>Počet mateřských a základních škol v sídelních oblastech</p> <p>372 mateřských škol</p> <p>254 základních škol</p>	<p>Počet mateřských a základních škol v sídelních oblastech</p> <p>731 mateřských škol</p> <p>529 základních škol</p>	<p>Počty mateřských a základních škol se odvíjí zejména od rozložení a počtu obyvatelstva v sídelních oblastech. Hl. m. Praha jako město má obyvatelstvo koncentrované na relativně malém území, proto je možné, aby bylo na tomto území méně škol a školských zařízení s patřičnou kapacitou. Ve Středočeském kraji díky rozsáhlému území a vysokému počtu obcí, které mají více jak dva tisíce obyvatel, je nutné, aby obce zajistily dostupnost škol pro děti a žáky z blízkého okolí.</p>	<p>Na mnohých místech hl. m. Prahy a Středočeského kraje – zejména v oblastech okresů Praha – západ a Praha – Východ a v městských částech hl. m. Prahy při hranicích těchto okresů je nutné rozšířit kapacity základních a mateřských škol nebo vytvořit zcela nové kapacity základních a mateřských škol. A to výstavbou zcela nových budov škol.</p>
<p>Způsob financování regionálního školství – rozpis republikového normativu na krajské normativy</p>	<p>Způsob financování regionálního školství – rozpis republikového normativu na krajské normativy</p>	<p>Financování regionálního školství je prováděno ze státního rozpočtu za jasně stanovených podmínek – legislativy. Avšak konkrétní finanční částky neinvestičního charakteru jsou rozepisovány jednotlivými kraji na tzv. krajské normativy. Krajské normativy jsou stanovovány na základě směrnice MŠMT, avšak konečný rozpis mají ve své kompetenci krajské úřady, resp. Magistrát hl. m. Prahy.</p>	<p>Pro každý kalendářní rok určuje hl. m. Praha i Středočeský kraj specifické priority rozpisu republikových normativů na krajské normativy, což velmi významně ovlivňuje financování všech segmentů regionálního školství. Priority jsou určovány a definovány ve vlastních metodikách rozpisu tzv. přímých výdajů.</p>
<p>Rozložení a druhy odvětví v hl. m. Praze – vazba na trh práce a zaměstnanost</p>	<p>Rozložení a druhy odvětví ve Středočeském kraji – vazba na trh práce a zaměstnanost</p>	<p>Zejména pro rozvoj regionálního školství v segmentu středního školství je důležité, jaká odvětví převažují na územích. Pro určitá území je ekvivalentně nastavena oborová struktura a nabídka středních (popř. vyšších odborných) škol. Hl. m. Praha se vyznačuje nevýrobním složením odvětví. Naopak Středočeský kraj má výrazně vyšší zastoupení výrobních odvětví.</p> <p>Středočeský kraj se, oproti hl. m. Praze vyznačuje výrazným zastoupením v zemědělské výrobě. Na základě aspektu rozložení odvětví na území kraje je nastavena vzdělávací nabídka středních škol.</p>	<p>Pro hl. m. Prahu a Středočeský kraj je společným znakem soustavný úbytek zájmu žáků odcházejících ze základních škol do středních odborných škol. Tomuto nepříznivému stavu se snaží oba regiony zabránit cílenou podporou odborného vzdělávání.</p> <p>Naopak stále vyšší zájem je o všeobecné vzdělávání ve víceletých gymnáziích a ve čtyřletých gymnáziích. Ačkoliv demografický vývoj zapříčinil vysoký propad počtu žáků odcházejících do středních škol, počety žáků vzdělávajících se v gymnáziích se téměř nezměnily – v celkových poměrech naopak rostly.</p>

7 Závěr

Hlavním cílem této závěrečné práce je popis současných specifických podmínek rozvoje regionálního školství v provázanosti na oba zvolené regiony. Rovněž je cílem nalezení společných potřeb, respektive společného postupu při řešení problémů v oblasti regionálního školství v hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji. K těmto cílům byla zvolena analýza základních koncepčních dokumentů – dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v hlavním městě Praze a ve Středočeském kraji na roky 2012 až 2016. Tyto základní koncepční dokumenty byly porovnány v jednotlivých zvolených segmentech regionálního školství – tj. předškolní, základní a střední vzdělávání. Krajské dlouhodobé záměry jsou v této závěrečné práci vztaženy do kontextu se současným Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015.

Rozvoj regionálního školství je v České republice stále ve velké míře závislý na podmínkách, které umožní státní správa a samospráva v odpovídajících oblastech veřejné správy. Školství jako neziskový sektor a hlavně jako veřejná služba musí postupně odrážet realitu dění v celé společnosti. Proto, aby bylo možné určit, jakým směrem se má regionální školství v konkrétním časovém úseku ubírat, slouží koncepční dokumenty – zejména *Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy*, které jsou tvořeny na republikové úrovni Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy – Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2011 – 2015 a pak také na krajské úrovni, které připravují v našem případě: Magistrát hl. m. Prahy a krajský úřad Středočeského kraje: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v hlavním městě Praze 2012 – 2016 a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2012 – 2016. Krajské dlouhodobé záměry určují konkrétní specifické podmínky rozvoje regionálního školství, které jsou dány regionálním charakterem všech důležitých aspektů každého kraje.

Tato závěrečná práce ve svém obsahovém základu popisuje v několika podkapitolách významné koncepční dokumenty, které se vztahují k regionálnímu školství. Jedná se o již zmíněný *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy*, ale také o *Strategii 2020*, která má v současné době zastřešující funkci nad celým rozvojem systému

vzdělávání v ČR – tedy i nad rámec regionálního školství. A protože Strategie 2020 určuje směřování celého vzdělávacího systému v České republice, jsou pak postupně vypracovávány zvláštní koncepční dokumenty pro další oblasti a segmenty vzdělávání. V době zpracování této závěrečné práce tak již existuje návrh nového Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na roky 2015 až 2020, který již vychází ze schválených doporučení Strategie 2020. Tento dlouhodobý záměr byl oficiálně uvolněn MŠMT k mezirezortnímu připomínkovému řízení s předpokladem schválení Vládou ČR v průběhu měsíce března 2015⁹⁵.

Velmi významná obsahová část této závěrečné práce je věnována systému financování regionálního školství, jakožto důležitému specifickému prvku pro rozvoj regionálního školství v každém kraji. Financování regionálního školství je téměř celé závislé na státním rozpočtu a rozpočtu územně samosprávných celků (krajů a obcí). Ve vztahu ke specifickým podmínkám v každém kraji je však důležitý aspekt rozepisování tzv. republikových normativů, které jsou na základě jednotlivých krajských metodik rozepisovány podle specifických podmínek, které určí krajský úřad (Magistrát hl. m. Prahy a krajský úřad Středočeského kraje). Metodika pro rozpis republikových normativů na krajské normativy se může každý rok měnit v závislosti na potřebách regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji. Při přípravách krajských koncepčních dokumentů v následujícím období (2015 a 2016) – tj. hlavně Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji, budou muset Magistrát hl. m. Prahy i krajský úřad Středočeského kraje vycházet z aktuálního systému financování regionálního školství. Priority a specifika regionálního školství by tak i nadále měla být zohledněna v jednotlivých metodikách rozpisu finančních prostředků pomocí normativu, které provádějí krajské úřady ve své kompetenci.

Ačkoliv MŠMT ve Strategii 2020 avizuje, že dojde v nejbližších letech ke komplexní reformě financování regionálního školství ze státního rozpočtu, nebylo dosud publikováno, jakým způsobem se reforma provede a jaký bude mít dopad na současné metodiky určování krajských normativů. Lze tedy předpokládat, že reforma bude postupná

---

⁹⁵ Text závěru této diplomové práce je sepsován na konci února 2015.

a že systém financování regionálního školství bude stále založený na výkonových ukazatelích.

Rozvoj regionálního školství je ve velké míře ovlivňován demografickým vývojem a to ve všech segmentech regionálního školství. Segment středního vzdělávání je pak ovlivněn možnostmi absorpce absolventů středních škol na trh práce. Jako specifická podmínka v rozvoji regionálního školství stále více roste význam *predikce trhu práce* anebo také *predikce kvalifikačních potřeb trhu práce*. Zatímco v případě demografického vývoje je nutné s tímto aspektem počítat v celé vzdělávací soustavě, v případě predikce trhu práce bude tento aspekt významný zejména pro střední vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání.

Aspekt demografického vývoje je v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji, mimo přirozený přírůstek obyvatel, rozšířen o kumulaci obyvatel stěhováním, kterému jsou v posledním desetiletí vystaveny některé okresy Středočeského kraje a městské části hl. m. Prahy, zejména při hranici těchto dvou územně samosprávných celků. Rozvoj regionálního školství v segmentech předškolního a základního vzdělávání je tak velmi závislý na vývoji počtu obyvatel v konkrétním místě. Spádový charakter školských služeb v segmentu předškolního a základního vzdělávání je odvislý od sídelních oblastí. Ty se, na mnohých místech v okolí hl. m. Prahy a v rámci vlastního hl. m. Prahy, velmi proměnily.

Druhým zásadním aspektem, který bude stále více prosazován při realizaci koncepčních kroků zejména v oblasti středního a vyššího odborného vzdělávání je predikce trhu práce, respektive predikce kvalifikačních potřeb trhu práce. Jedná se o velice důležitý údaj, který by měl dopomoci správně nastavit vzdělávací nabídku středních škol a vyšších odborných škol.

Samotná predikce trhu práce je velmi náročná na přesné stanovení hodnot – tj. alespoň přibližný počet absolventů v konkrétních nebo příbuzných oborech vzdělání. Predikce trhu práce a predikce kvalifikačních potřeb trhu práce má výrazně zefektivnit vzdělávací systém v oblasti odborného vzdělávání. Výsledky, které predikce trhu práce přinese, by měly být prevencí proti nezaměstnanosti absolventů středních a vyšších odborných škol.

Demografický vývoj a predikce trhu práce spolu úzce souvisí, jejich úkolem je optimalizovat a zefektivnit vzdělávací systém. Při přípravě koncepčních dokumentů –

Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v krajích – by krajské úřady měly spolupracovat s institucemi, které pracují s konkrétními daty v oblasti demografického vývoje a predikce trhu práce (Úřad práce, MPSV ad.).

Vzhledem k tomu, že končí doba platnosti republikového dlouhodobého záměru a rovněž také dlouhodobých záměrů Prahy a Středočeského kraje je zde nastíněn další vývoj v jednotlivých vybraných segmentech regionálního školství a to ve vztahu s doporučeními a opatřeními koncepčního dokumentu Strategie 2020 a také nového návrhu Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020.

Jako výrazné specifické podmínky rozvoje regionálního školství v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji byly vyhodnoceny: demografický vývoj v kraji a v místních poměrech – platné pro celé regionální školství, predikce trhu práce – platné zejména pro střední vzdělávání a financování regionálního školství – ve vztahu k určení krajských normativů.

Hl. m. Praha a rovněž také Středočeský kraj se dlouhodobě potýkají s nedostatkem míst pro děti v mateřských školách zejména v oblastech, kde v posledním desetiletí vzrostl počet obyvatel díky přistěhování a poté následným přirozeným přírůstkem obyvatel v konkrétních oblastech. Jedná se zejména, v případě Středočeského kraje, o okresy Praha – Východ a Praha – Západ. Stejný problém pak řeší okrajové části hl. m. Prahy, které se zde uvedenými okresy Středočeského kraje sousedí. Analýzou dlouhodobých záměrů bylo zjištěno, že segment předškolního vzdělávání není z pozice hl. m. Prahy a Středočeského kraje nijak zvlášť podporován. Většinu opatření pro rozšíření kapacit mateřských škol svěřuje do kompetencí městských částí, v případě hl. m. Prahy, a obcí, v případě Středočeského kraje, jakožto primárních zřizovatelů předškolních zařízení. Je zde patrná absence spolupráce hl. m. Prahy a Středočeského kraje, která by mohla dopomoci zmírnit důsledky demografického vývoje ve výše popisovaných regionech.

Základní vzdělávání se, stejně jako předškolní vzdělávání, v mnohých oblastech hl. m. Prahy a Středočeského kraje, potýkají s nedostatkem míst pro děti přicházející do prvních tříd základních škol. Tento stav je způsoben demografickým vývojem v sídelních oblastech, vznikem nových sídelních oblastí bez dostatečné nebo žádné školské infrastruktury. Současné dlouhodobé záměry vzdělávání sice upozorňují na problémy vznikající s nedostatkem míst v základních školách, avšak nenavrhují konkrétní opatření

z pozice kraje k řešení nepříznivé situace. Rovněž dlouhodobé záměry nemají uvedený žádný společný postup v případě pokrytí základními školami v oblastech, které jsou provázané spádově s hl. m. Prahou a Středočeským krajem. Odpovědnost za zajištění povinného školní docházky tak zůstává pouze na městských částech hl. m. Prahy a obcích Středočeského kraje, jakožto primárních zřizovatelů základních škol.

Střední vzdělávání se, oproti základnímu vzdělávání v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji, potýká s nedostatkem žáků, kteří vychází z druhého stupně základních škol. Tento stav je způsoben demografickým vývojem celé populace a není zcela závislý na místních nebo spádových podmínkách v rámci sídelních oblastí. Střední vzdělávání je, kromě demografického vývoje, v současné době ovlivňováno také aspektem uplatnitelnosti absolventa na trhu práce. Nastavení optimální nabídky oborů vzdělání ve středním vzdělávání tak bude ovlivněno aspektem predikce trhu práce. Proto při realizaci koncepčních dokumentů na republikové i krajské úrovni bude muset být brán na zřetel aspekt predikce trhu práce nebo také predikce kvalifikačních potřeb trhu práce a to jako specifická podmínka rozvoje tohoto segmentu regionálního školství.

V průběhu roku 2015 a na začátku roku 2016 budou v hl. m. Praze a ve Středočeském kraji připravovány dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy. Ty by, kromě doporučení a opatření, které obsahuje návrh Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020, měly obsahovat také specifická opatření pro segment předškolního a základního vzdělávání společná vytvořená společně hl. m. Prahou a Středočeským krajem. Společný postup z pozice hl. m. Prahy a Středočeského by mohl dopomoci řešit nepříznivý stav v segmentu předškolního a základního školství. Společný postup by měl fungovat na poli rozšiřování kapacit mateřských a základních škol, a to ve formě investic do výstavby nebo dostavby potřebných škol a školských zařízení. Rovněž by měl za oba územně samosprávné celky existovat společný postup při jednání s centrálními státními orgány (MŠMT a MF), aby opatření, směřovaná do oblastí kde chybí dostatečné zajištění školských služeb, bylo efektivní.

Specifika zde uvedená by měla tvořit páteř koncepčních dokumentů pro rozvoj školství.

8 Seznam použitých informačních zdrojů

Monografie:

- CZESANÁ, Věra a kol. Předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce. Praha: Linde, 2009. 272 stran, ISBN 978-80-86131-84-9
- DOČKAL, Vít – editor. Šest let regionální politiky v ČR – Šance a limity. První vydání Brno: Masarykova univerzita, 2006. 117 stran. ISBN 80-210-3983-3
- GREGGER, David, JEŽKOVÁ, Věra – editoři. Školní vzdělávání. Vydání první. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2007. 266 stran, ISBN 80-246-1313-1
- KALOUS, Jaroslav. VESELÝ, Arnošt – editoři. Vzdělávací politika České republiky v Globálním kontextu. 1. Vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2006. 181 stran, ISBN 80-246-1261-5
- KLEHŇOVÁ, Michaela. Ekonomické indikátory ve vzdělávání – Indikátory OECD – metodická příručka. Vydání první. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – divize nakladatelství TAURIS, 2009. 71 stran. ISBN 978-80-2011-0568-3
- KOUCKÝ, Jan. KOVAŘOVIC, Jan. RYŠKA, Radim. Evaluace, učitelé a vývoj středního školství v ČR. První vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. 141 stran. ISBN 978-80-7290-369-6
- POL, Milan. Škola v proměnách. První vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 194 stran. ISBN 978-80-210-4499-9
- POL, Milan. RABUŠICOVÁ, Milada. Grantové nabídky a české školy. Vydání první Praha: Národní vzdělávací fond – Národní informační středisko pro poradenství – Euroguidance, 2003. 128 stran, ISBN 90-903125-9-4
- PRŮCHA, Jan. Alternativní školy a inovace ve vzdělávání. První vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2001. 139 stran. ISBN 80-7178-584-9
- SVOBODA, Ivo. MARINČÁK, Miroslav. Správní řízení a finance v životě školy. První vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 69 stran, ISBN 978-80-244-1827-8
- ÚLOVEC, Martin. Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – komparační analýza. První vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014. 35 stran

- VALENTA, Jiří. Financování a rozpočet školy. Karviná – Mizerov: Nakladatelství Paris, 2004. 131 stran, ISBN 80-239-2218-1
- VETEŠKA, Jaroslav. Proměny školního vzdělávání v biodromálním kontextu. První vydání. Praha: Nakladatelství Verlag Dashöfer, s.r.o., 2011. 178 stran, ISBN 978-80-86897-39-4
- VITURKA, Milan. MALACH, Antonín. Vzdělávání a reforma veřejné správy 2. Díl. První vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001. 198 stran. ISBN 80-210-2684-7
- VRŠOVSKÁ, Ivana a kol. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků. Druhé – doplněné vydání. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky – odbor dozoru a kontroly veřejné správy, 2013. 52 stran, ISBN 978-80-86466-37-8
- WALTEROVÁ, Eliška [et al.]. Školství – věc (ne)veřejná: Názory veřejnosti na školu a vzdělávání. První vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010. 307 stran, ISBN 978-80-246-1882-1
- ZATLOUKAL, Tomáš a kolektiv. Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2013/2014. První vydání. Praha: Česká školní inspekce, 2014. 196 stran, ISBN 978-80-905632-7-8

Zahraniční literatura a zdroje:

- Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru ad. Přehodnocení vzdělání: Investice do dovedností pro lepší socioekonomické výsledky, Štrasburk, 20. 11. 2012, COM(2012) 669 final
- Communication from the Commision To The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committe of The Regions – Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes, Strasbourh, 20. 11. 2012, COM(2012) 669 final

Internetové zdroje:

- MŠMT: Analýza současného systému financování školství, předkládací zpráva Vládě ČR [online]. květen 2010 [cit. 2015-01-04]. Dostupné z www:

<http://www.ucitelskenoviny.cz/userfiles/file/analyza_financovani_skolstvi-msmt_2010.doc>

MŠMT: Vzdělávací soustava: Informace o vzdělání v ČR [online]. 2014 [cit. 2015-01-21].

Dostupné z www: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>>

ČSÚ: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze [online]. 12. 12. 2014 [cit. 2015-01-05].

Dostupné z www: <<http://www.praha.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovejsi/xa>>

ČSÚ: Krajská správa ČSÚ v hl. m. Praze [online]. 12. 12. 2014 [cit. 2015-01-05].

Dostupné z www:

<[http://www.praha.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/A1004F4176/\\$File/33012014chcz.pdf](http://www.praha.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/A1004F4176/$File/33012014chcz.pdf)>

ČSÚ: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj [online]. 12. 12. 2014 [cit. 2015-01-05].

Dostupné z www: <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/charakteristika_kraje>

ČSÚ: Krajská správa ČSÚ pro Středočeský kraj – Nejnovější údaje o kraji [online]. 9. 1.

2014 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z www:

<<http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/home>>

ČSÚ: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje

Středočeského kraje 2013 [online]. 29. 8. 2014 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z www:

<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/krajpubl/330126-14-n_2014-xs>

ČSÚ: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje hl. m. Prahy

2013 [online]. 29. 8. 2014 [cit. 2015-02-08]. Dostupné z www:

<<http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/krajp/330138-14-xa>>

MŠMT: Strategické a koncepční dokumenty [online] 2014 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z

www: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cerven-2009>>

STRATEGIE VZDĚLÁVÁNÍ 2020: Knihovna koncepcí [online] 2015 [cit. 2015-01-24].

Dostupné z www: <<http://www.vzdelavani2020.cz/akcni-plan-podpory-odborneho-vzdelavani.html>>

MŠMT: Statistická ročenka školství – výkonové ukazatele, roky 2011/2012, 2012/2013,

2013/2014 [online] 2015 [cit. 2015-02-7]. Dostupné z www:

<<http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>>

Středočeský krajský úřad: Středočeský fond rozvoje obcí a měst [online] 2014 [cit. 2015-02-7] Dostupné z www: < <http://stary.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/regionalni-rozvoj/stredocesky-fond-rozvoje-obci-a-mest/>>

Dlouhodobé záměry:

MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (2011-2015)

MŠMT: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020, verze z 5. 2. 2015 (určeno pro mezirezortní připomínkové řízení)

HMP MHMP: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hlavního města Prahy 2012 – 2016

KÚ Středočeského kraje: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji 2012

Strategické dokumenty:

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

MŠMT: Zpráva o vývoji českého školství po listopadu 1989 (v oblasti regionálního školství) Č.j.: 25461/2009 – 20

Operační program Praha – pól růstu ČR, verze 7.0 ze dne 30. 6. 2014, zpracováno: Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy a Odbor evropských fondů MHMP

Výroční zprávy:

MŠMT: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2013, podtitul: Vzdělávání v roce 2013 v datech, Praha 2014, ISBN 978-80-87601-21-1

Výroční zpráva o stavu koncepce a rozvoje sítě a o stavu a rozvoji výchovně vzdělávací soustavy Středočeského kraje za školní rok 2000/2001

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji za školní rok 2012/2013

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v hlavním městě Praze za školní rok 2012/2013

Legislativa:

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně souvisejících některých zákonů (rozpočtová pravidla)

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška MŠMT č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů a výročních zpráv a vlastního hodnocení školy

Vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativech

Usnesení vlády ČR:

Usnesení vlády ČR ze dne 9. července 2014 č. 538, o Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

Usnesení Zastupitelstva hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Usnesení zastupitelstva Středočeského kraje č. 007-11/2014/ZK ze dne 28. 4. 2014

Usnesení zastupitelstva hl. m. Prahy č. 41/39 ze dne 11. 9. 2014

Usnesení Rady hl. m. Prahy a Středočeského kraje

Usnesení rady hl. m. Prahy č. 2273 ze dne 18. 12. 2001

Usnesení rady hl. m. Prahy č. 2324 ze dne 2. 9. 2014

Metodické dokumenty:

Metodika rozpisu přímých výdajů právnických osob vykonávajících činnost školských zařízení na území kraje Hlavní město Praha, rok 2014

Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje na rok 2014 pro školy a školská zařízení zřizované Středočeským krajem a pro školy a školská zařízení zřizované obcemi Středočeského kraje

9 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Vzdělávací soustava ČR (schéma)

Příloha č. 2 – Schéma finančních toků (schéma)

Příloha č. 3 – Normativní rozpis rozpočtu regionálního školství územně správních celků na rok 2013 – rozpočet kapitoly 333 – MŠMT (rozdělení jednotlivých závazných ukazatelů mezi jednotlivé školské úseky), (tabulka)

Příloha č. 4 – Přírůstek (úbytek) obyvatel ve Středočeském kraji v letech 1991 až 2003 a Pohyb obyvatel ve správních obvodech ORP Středočeského kraje v letech 2008 až 2013 (graf a obrázek)

Příloha č. 5 – Pohyb obyvatel v městských částech hlavního města Prahy v letech 2008 až 2013 a Děti v městských částech hlavního města Prahy v letech 2008 až 2013 (obrázek)

Příloha č. 6 – Srovnání použitých populačních prognóz v DZ 2007 (modrá) a DZ 2011 (červená), (graf)

Příloha č. 7 – Činnosti a kooperační vazby v Systému předvídání – regionální úroveň (schéma)

Příloha č. 8 – Struktury zaměstnaných podle postavení v zaměstnání (tabulka)

Příloha č. 9 – Přehled vývoje počtu základních škol, žáků a tříd v krajích, zřizovaných církvemi, soukromými zřizovateli a krajem (tabulka)

Příloha č. 10 – Přehled programů pro programovací období 2014 až 2020

Příloha č. 11 – Kritéria rozvoje regionálního školství v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015 (tabulka)

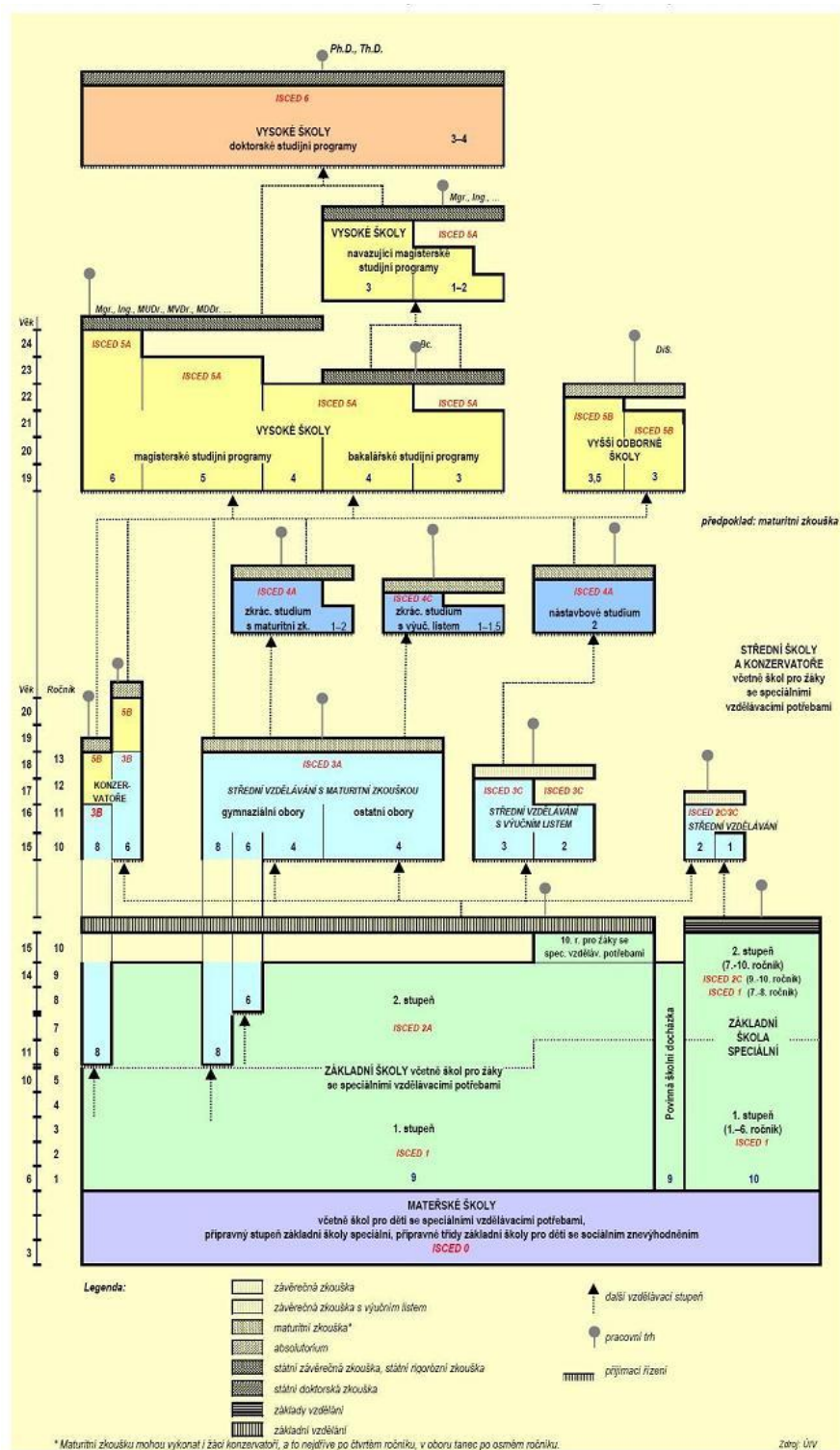
Příloha č. 12 – Statistické ukazatele – střední školy (tabulka)

Příloha č. 13 – Opatření, která určuje Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020 v oblasti středního vzdělávání k zapracování do dlouhodobých záměrů jednotlivých krajů (tabulka)

Příloha č. 14 – Rozvojové programy MŠMT vyhlášené v roce 2014 (text)

Přílohy

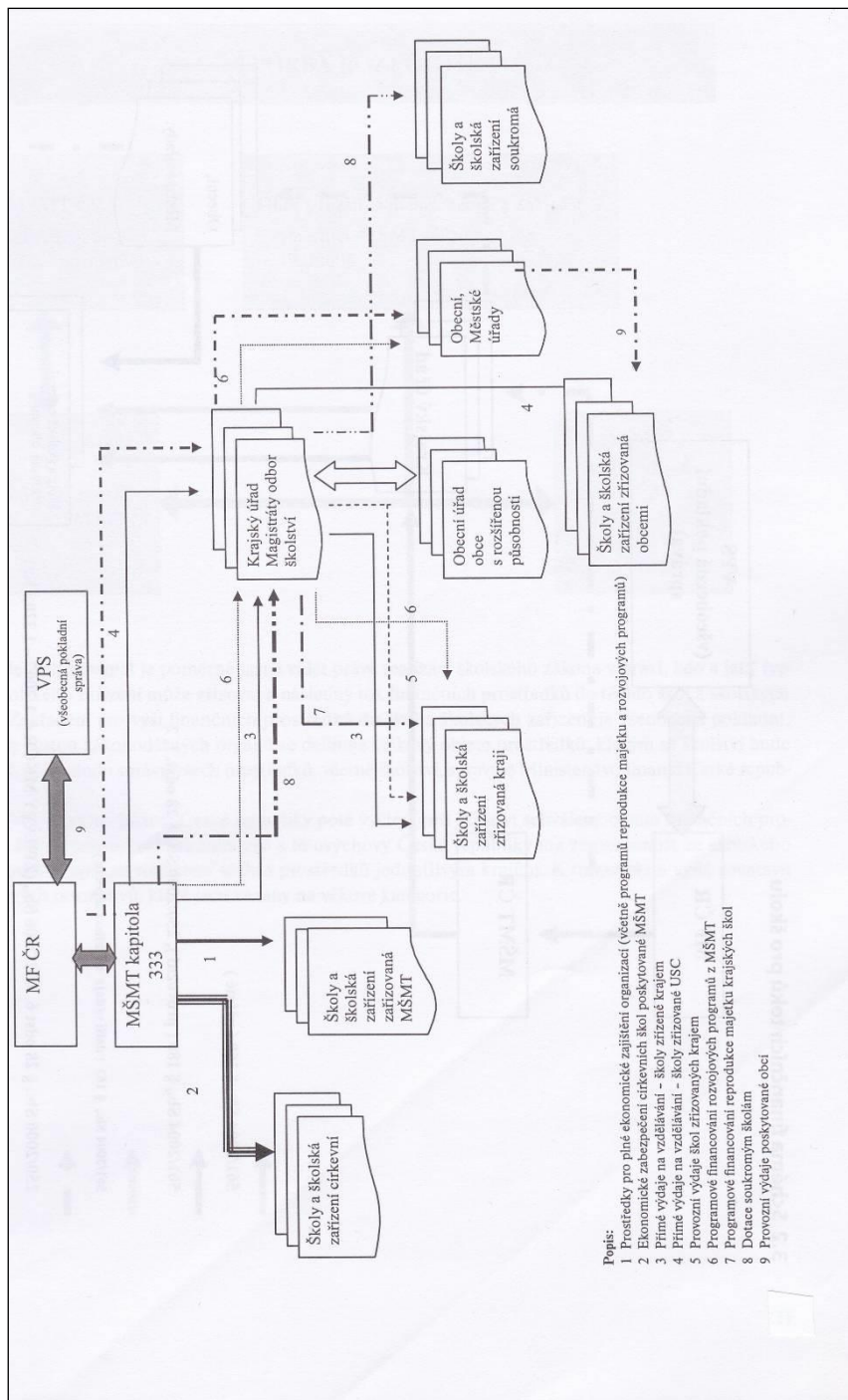
Příloha č. 1: Vzdělávací soustava ČR

Zdroj: MŠMT, [online] <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava>

Příloha č. 2: Schéma finančních toků

Finanční prostředky rozpočtované ve schváleném rozpočtu v kapitole 333 MŠMT a finanční prostředky pro školství jednotlivých zřizovatelů.

Zdroj: SVOBODA, Ivo. MARINČÁK, Miroslav. Správní řízení a finance v životě školy. První vydání. Olomouc:Univerzita Palackého v Olomouci. 2007. Strana 11. ISBN 978-80-244-1827-8

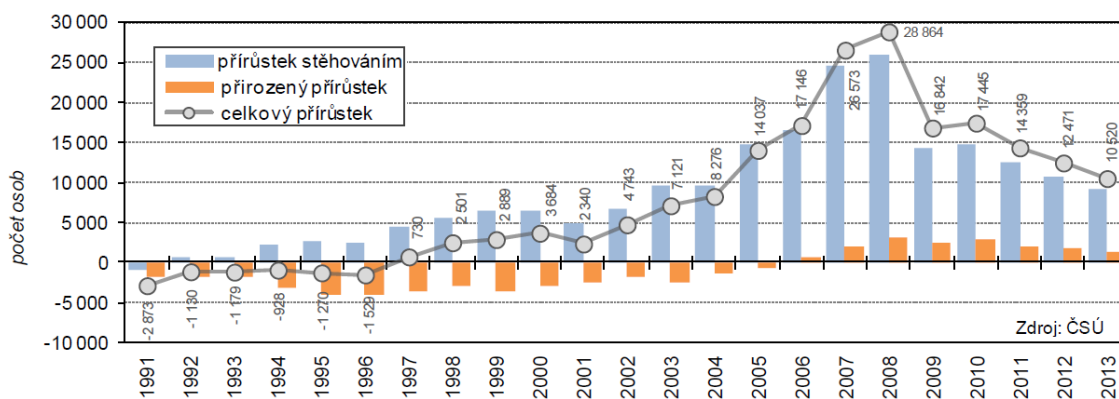
Příloha č. 3: Normativní rozpis rozpočtu regionálního školství územně správních celků na rok 2013 – rozpočet kapitoly 333 – MŠMT (rozdělení jednotlivých závazných ukazatelů mezi jednotlivé školské úseky)

Území	Závazné ukazatele (v tis. Kč)				Orientační ukazatele (v tis. Kč)			Počet zaměstnanců
	NIV celkem	MP celkem	v tom		odvody pojist.	odvody FKSP	ONIV	
			platy	OON				
RgŠ celkem	77 387 285,0	56 284 696,0	55 609 196,0	675 500,0	19 136 796,0	556 090,0	1 409 703,0	210 510,5
Hlavní město Praha	8 128 218,0	5 911 802,0	5 820 702,0	91 100,0	2 010 013,0	58 207,0	148 196,0	22 075,7
Středočeský kraj	8 919 275,0	6 487 132,0	6 413 032,0	74 100,0	2 205 625,0	64 130,0	162 388,0	24 407,9

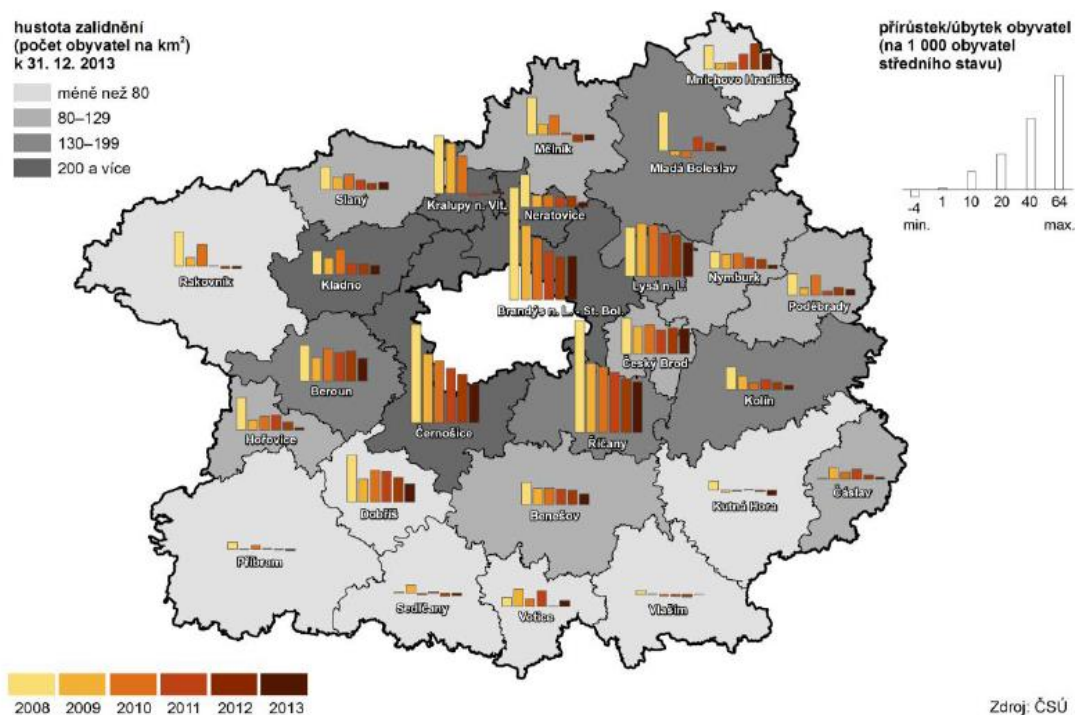
Zdroj: Statistická ročenka školství – soubor ekonomických ukazatelů [online]

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/statisticka-rocenka-skolstvi-soubor-ekonomickych-ukazatelu-5>

Příloha č. 4: Přírůstek (úbytek) obyvatel ve Středočeském kraji v letech 1991 až 2003 a Pohyb obyvatel ve správních obvodech ORP Středočeského kraje v letech 2008 až 2013

Pohyb obyvatel ve správních obvodech ORP Středočeského kraje v letech 2008 až 2013

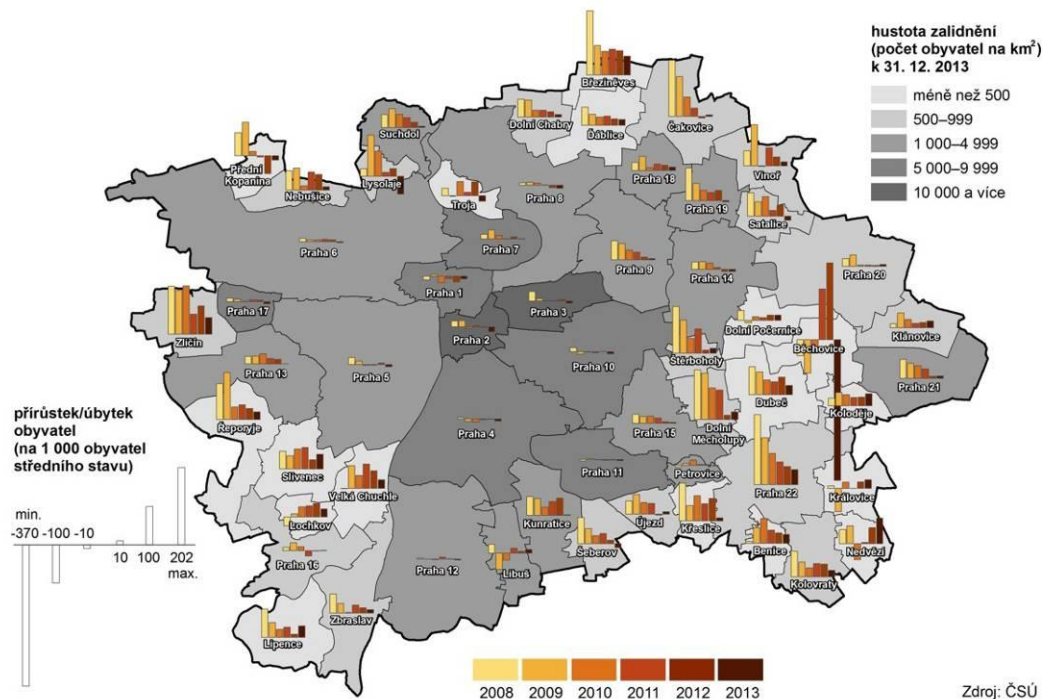
Zdroj: Český statistický úřad [online]

[http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/3B00401EAA/\\$File/3301261401.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/3B00401EAA/$File/3301261401.pdf)

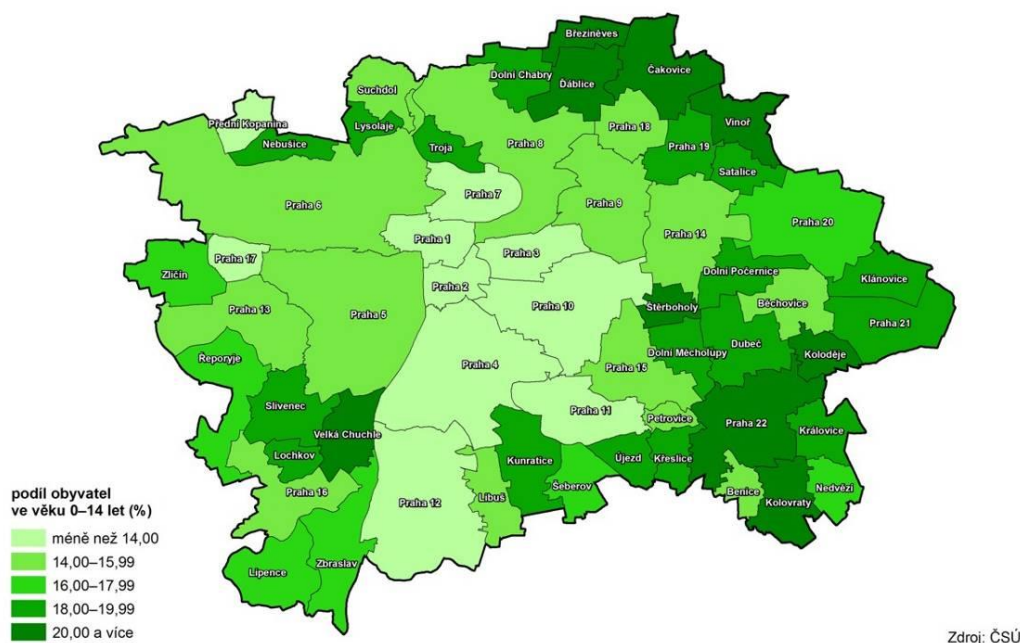

Příloha č. 5: Pohyb obyvatel v městských částech hlavního města Prahy v letech 2008 až 2013 a Děti v městských částech hlavního města Prahy v letech 2008 až 2013

Pohyb obyvatel v městských částech hlavního města Prahy v letech 2008 až 2013

Děti v městských částech hlavního města Prahy v letech 2008 až 2013

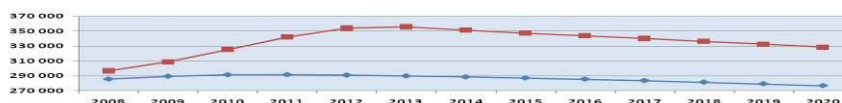
Zdroj: Český statistický úřad [online]

http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/krajkapitola/330138-14-n_2014-20

Příloha č. 6: Srovnání použitých populačních prognóz v DZ 2007 (modrá) a DZ 2011 (červená)

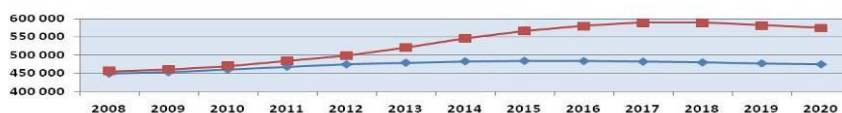
věková skupina 3-5 let

(MŠ)

věková skupina 6-10 let

(ZŠ – 1. stupeň)

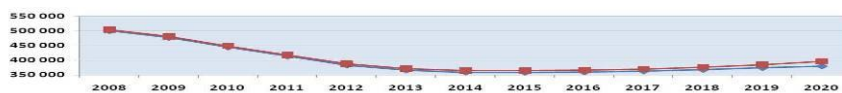
věková skupina 11-14 let

(ZŠ – 2. stupeň)

věková skupina 15-18 let

(SŠ)

věková skupina 19-21 let

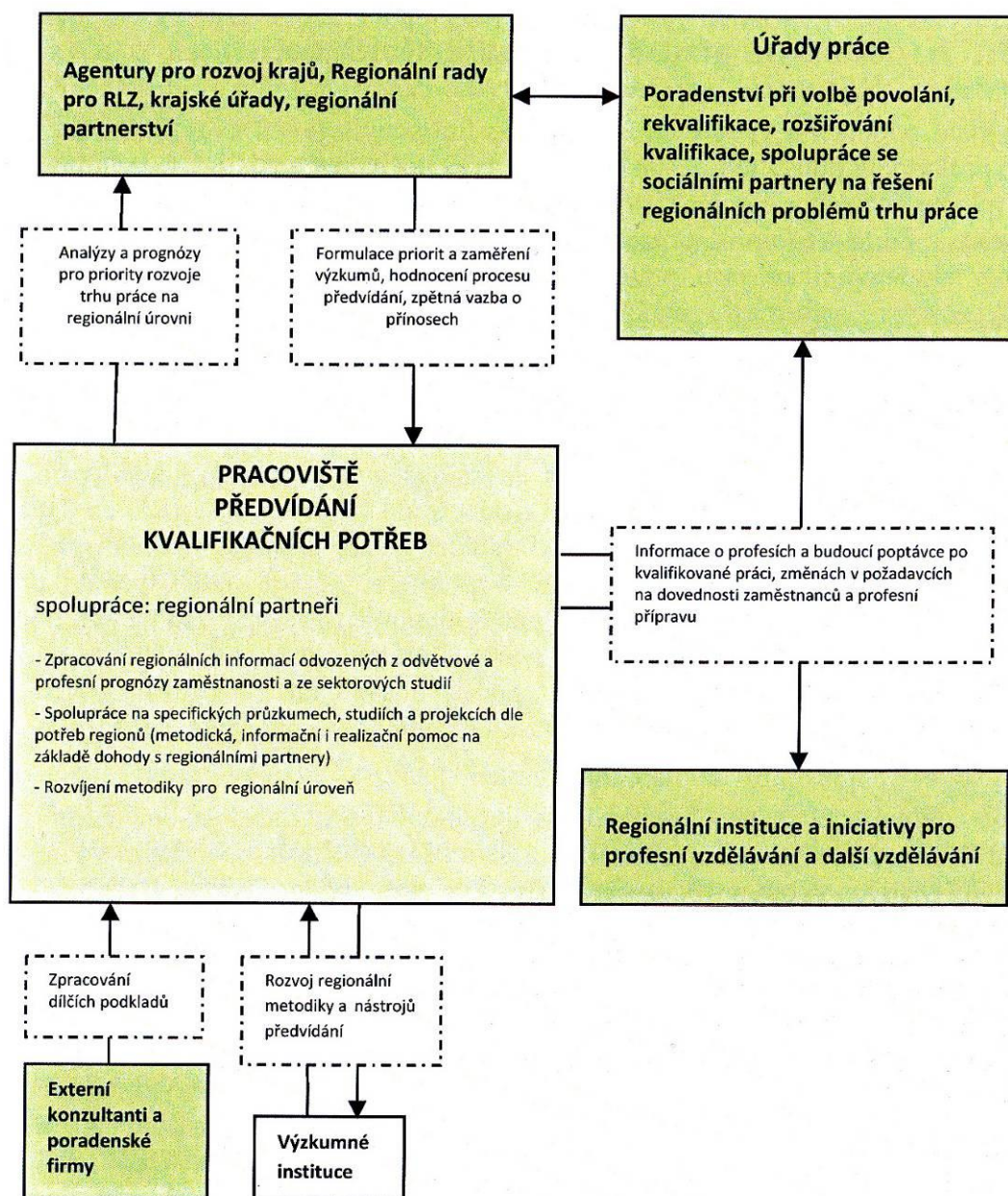
(VOŠ)

Zdroj dat: ČSÚ

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015, Příloha I, kap. Rozvoj společnosti a vzdělávání, s. 9

Příloha č. 7: Činnosti a kooperační vazby v Systému předvídání – regionální úroveň

Zdroj: CZESANÁ, Věra a kol. Předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce. Praha: Linde, 2009. 272 stran, ISBN 978-80-86131-84-9, s. 33

Příloha č. 8: Struktury zaměstnaných podle postavení v zaměstnání

Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání v Praze – podle CZ-ICSE, v % (zdroj VŠPS 2013, ČSÚ)

Území	Hl. m. Praha			Česká republika		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Postavení v zaměstnání						
Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev	78,0	74,5	82,3	82,1	78,8	86,5
z toho v průmyslu	14,5	19,7	7,9	31,8	39,6	21,6
z toho ve službách	63,1	54,5	74,0	48,0	36,4	63,2
Zaměstnavatelé	3,2	4,3	1,8	3,4	4,5	1,9
z toho v průmyslu	0,9	1,5	.	1,0	1,6	0,2
z toho ve službách	2,3	2,8	1,7	2,2	2,7	1,6
Pracující na vlastní účet	17,6	20,7	13,7	13,6	16,3	10,0
z toho v průmyslu	4,3	6,9	1,0	4,4	7,3	0,6
z toho ve službách	13,3	13,8	12,7	8,6	8,2	9,2
Pomáhající rodinní příslušníci	1,3	0,5	2,2	0,9	0,5	1,6

Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Praze – podle ISCED 97, v % (zdroj VŠPS 2013, ČSÚ)

Území	Hl. m. Praha			Česká republika		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Dokončené vzdělání						
Základní	2,3	2,2	2,5	4,2	3,5	5,1
Střední bez maturity	18,9	23,0	13,7	36,3	42,6	28,0
Střední s maturitou	38,7	33,9	44,6	37,2	32,7	43,1
Vysokoškolské	40,1	40,9	39,2	22,3	21,2	23,8

Připravil NÚV s využitím dat Českého statistického úřadu.

Zdroj: Národní ústav pro vzdělávání [online] 2014

http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/Zakladni_info/01_Praha_zakl_uka_zatele14.pdf

Příloha č. 8: Struktury zaměstnaných podle postavení v zaměstnání - pokračování

Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání ve Středočeském kraji – podle CZ-ICSE, v % (zdroj VŠPS 2013, ČSÚ)

Území	Středočeský kraj			Česká republika		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Postavení v zaměstnání						
Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev	78,2	74,1	83,6	82,1	78,8	86,5
z toho v průmyslu	26,8	33,2	18,6	31,8	39,6	21,6
z toho ve službách	49,1	38,2	63,2	48,0	36,4	63,2
Zaměstnavatelé	4,7	6,5	2,4	3,4	4,5	1,9
z toho v průmyslu	1,2	1,9	0,3	1,0	1,6	0,2
z toho ve službách	3,4	4,5	1,9	2,2	2,7	1,6
Pracující na vlastní účet	15,6	18,6	11,9	13,6	16,3	10,0
z toho v průmyslu	5,6	9,1	0,9	4,4	7,3	0,6
z toho ve službách	9,8	9,2	10,6	8,6	8,2	9,2
Pomáhající rodinní příslušníci	1,4	0,8	2,2	0,9	0,5	1,6

Vzdělanostní struktura zaměstnaných ve Středočeském kraji – podle ISCED 97, v % (zdroj VŠPS 2013, ČSÚ)

Území	Středočeský kraj			Česká republika		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Dokončené vzdělání						
Základní	4,1	3,2	5,3	4,2	3,5	5,1
Střední bez maturity	36,1	43,0	27,2	36,3	42,6	28,0
Střední s maturitou	39,0	34,1	45,2	37,2	32,7	43,1
Vysokoškolské	20,8	19,7	22,3	22,3	21,2	23,8

Připravil NÚV s využitím dat Českého statistického úřadu.

Zdroj: Národní ústav pro vzdělávání [online] 2014

http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/Zakladni_info/02_Stredocesky_za_kl_ukazatele14.pdf

Příloha č. 9: Přehled vývoje počtu základních škol, žáků a tříd v krajích, zřizovaných církvemi, soukromými zřizovateli a krajem

Kraj – zřizovatel Církev	Počet základních škol ve školním roce 2013/2014	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	10	1 186	779	407	92
Středočeský kraj	3	147	89	58	17
Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2012/2013	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	10	1 094	719	375	85
Středočeský kraj	3	131	68	63	15
Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2011/2012	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	10	1 066	700	366	79
Středočeský kraj	3	121	65	56	17

H

Kraj – zřizovatel soukromník	Počet základních škol ve školním roce 2013/2014	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	19	1 611	1 440	171	117
Středočeský kraj	13	571	509	62	53
Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2012/2013	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	15	1 374	1 273	161	104
Středočeský kraj	8	450	411	39	39
Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2011/2012	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	14	1 262	1 093	169	92
Středočeský kraj	6	360	337	23	34

H

Kraj – zřizovatel kraj	Počet základních škol ve školním roce 2013/2014	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	28	2 432	1 235	1 197	304
Středočeský kraj	35	1 989	918	1 071	260
Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2012/2013	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	28	2 305	1 234	1 071	289
Středočeský kraj	36	2 072	906	1 166	276
Kraj	Počet základních škol ve školním roce 2011/2012	Počet žáků v základních školách			Počet tříd
		Celkový počet žáků	z toho: na 1. stupni ZŠ	z toho: na 2. stupni ZŠ	
Hl. m Praha	28	2 224	1 128	1 096	288
Středočeský kraj	37	2 213	983	1 230	305

Zdroj: MŠMT: Statistická ročenka školství 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, vlastní zpracování

Příloha č. 10: Přehled programů pro programovací období 2014 až 2020

Programy pro programové období 2014 – 2020, které byly vymezeny usnesením vlády ČR č. 867 ze dne 28. listopadu 2012.
Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, řízený Ministerstvem průmyslu a obchodu
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání, řízený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy
Operační program Zaměstnanost, řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí
Operační program Doprava, řízený Ministerstvem dopravy
Operační program Životní prostředí, řízený Ministerstvem životního prostředí
Integrovaný regionální operační program, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program Praha - pól růstu ČR, řízený Magistrátem hlavního města Prahy
Operační program Technická pomoc, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program Rybářství 2014-2020, řízený Ministerstvem zemědělství
Program rozvoje venkova, řízený Ministerstvem zemědělství
Operační program přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskou republikou, řízený Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program přeshraniční spolupráce mezi Slovenskou republikou a Českou republikou, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program přeshraniční spolupráce mezi Rakouskou republikou a Českou republikou, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Bavorsko a Českou republikou, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj
Program nadnárodní spolupráce Central Europe 2020, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj
Operační program nadnárodní spolupráce Danube, koordinovaný na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj (schválen dodatečně usnesením vlády ČR č. 447 ze dne 12. června 2013)
Operační programy meziregionální spolupráce, koordinované na území České republiky Ministerstvem pro místní rozvoj.
ESPON 2020
Operační program INTERACT III

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

Příloha č. 11: Kritéria rozvoje regionálního školství v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015

Kritéria rozvoje regionálního školství	
1.	Do struktury oborů odborného vzdělávání s maturitní zkouškou i výučním listem může být zařazen nebo kapacitně posílen jen obor, který bude odpovídat předpokládaným nebo očekávaným dlouhodobým budoucím potřebám trhu práce, a který bude nahrazovat jiný aktivní nevyhovující obor vzdělání. Ohled bude brán na strategii regionálního rozvoje příslušného kraje (ekonomický a sociální vývoj, potřeby kvalifikované pracovní síly, analýzy uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce) a další faktory, jako je například vzdálenost jiné školy, která má stejný nebo příbuzný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání.
2.	V případě zařazení nových oborů vzdělání, které mají unikátní obsah nebo jsou jedinečné v rámci ČR, bude k jejich novému zařazení do oborového portfolia v jiné škole (i jiném kraji) nutná dohoda v rámci Asociace krajů a s MŠMT (např. v případě oborů vzdělání z oblasti rybářství, vinařství, obory ze skupiny oborů 82 Umění a užité umění ...).
3.	Při redukci kapacit středního vzdělávání by měl být utlumen obor, jehož absolventi vykazují výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr kraje (posuzuje příslušný kraj); obory, do kterých se více než 3 roky nepřijímalo, budou ve smyslu ustanovení školského zákona vymazány, ledaže by v těchto školách probíhala rekvalifikace podle zvláštního zákona.
4.	Náhradou za aktivní nevyhovující obor vzdělání (např. z hlediska problémů s umístěním absolventů) může být podpořen obor všeobecného vzdělávání (s výjimkou 6 a 8letých gymnázií) a s přihlédnutím ke stávajícímu zastoupení kapacit všeobecného vzdělávání v jednotlivých krajích).
5.	Nepředpokládá se vznik nových středních škol ani míst poskytování vzdělání vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra oborů vzdělání středního vzdělávání a disponibilní kapacitě škol. Pokud výjimečně a v odůvodněných případech taková seriózně podložená potřeba nastane, bude brán ohled na strategii regionálního rozvoje a na dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy příslušného kraje a další faktory (viz bod první); rozvoj škol zřizovaných pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami by měl být posuzován odděleně s přihlédnutím k jejich specifikům.
6.	Při zařazování nové střední školy nebo oboru vzdělání bude, pokud nebudou naplněna výše uvedená kritéria, respektováno zdůvodněné negativní stanovisko kraje.

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2011 – 2015, s. 8

Příloha č. 12: Statistické ukazatele – střední školy

Gymnázia

Kraj	Počet gymnázií škol ve školním roce 2013/2014	Počet žáků v gymnáziích			Počet tříd
		Celkový počet žáků	Přijetí do 1. ročníku	Absolventi za šk. r. 2012/2013	
Hl. m Praha	69	22 928	4 091	3 662	911
Středočeský kraj	34	11 977	2 289	2 028	449
Kraj	Počet gymnázií škol ve školním roce 2012/2013	Počet žáků v gymnáziích			Počet tříd
		Celkový počet žáků	Přijetí do 1. ročníku	Absolventi za šk. r. 2011/2012	
Hl. m Praha	69	23 174	4 032	3 718	913
Středočeský kraj	34	11 958	2 122	2 013	450
Kraj	Počet gymnázií škol ve školním roce 2011/2012	Počet žáků v gymnáziích			Počet tříd
		Celkový počet žáků	Přijetí do 1. ročníku	Absolventi za šk. r. 2010/2011	
Hl. m Praha	68	23 450	4 157	3 639	920,99
Středočeský kraj	34	12 179	2 101	2 107	455,01

Zdroj: MŠMT: Statistická ročenka školství 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, vlastní zpracování

Příloha č. 13: Opatření, která určuje Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020 v oblasti středního vzdělávání k zapracování do dlouhodobých záměrů jednotlivých krajů

Nové střední školy, vyšší odborné školy a konzervatoře (vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra jejich oborů vzdělání a disponibilní kapacitě škol) zřizovat pouze ve výjimečných a odůvodněných případech (např. s obory vzdělání technického nebo přírodovědného zaměření nebo s obory vzdělání pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s obory čtyřletého gymnázia).

Do struktury oborů vzdělání s maturitní zkouškou nebo vyšší odborné škole může být nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude nahrazovat jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou o stejné kapacitě.

Do struktury oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou ve střední škole nebo vyšší odborné vzdělání ve vyšší odborné škole může být nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým budoucím potřebám trhu práce a podpořen odůvodněným stanoviskem zástupce sociálních partnerů (Svazu průmyslu a dopravy Hospodářské komory, Agrární komory). Při optimalizaci kapacit oborů vzdělání středního a vyššího odborného vzdělávání bude utlumen obor, jehož absolventi vykazují výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr kraje (posuzuje příslušný krajský úřad).

V oborech vzdělání, které mají unikátní obsah nebo jsou jedinečné v rámci ČR nebo jejichž oborová kapacita je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, jejichž seznam byl dohodnut společně MŠMT a Asociací krajů (např. obory vzdělání z oblasti rybářství, vinařství, obory ze skupiny oborů 82 Umění a užité umění), zahrne MŠMT do podkladů pro vydání rozhodnutí k zařazení uvedeného oboru vzdělání do struktury oborů vzdělání ve střední škole, vyšší odborné škole nebo konzervatoři odůvodněný souhlas Asociace krajů ČR. Seznam těchto oborů vzdělání MŠMT dohodne s Asociací krajů ČR a zveřejní na webových stránkách MŠMT a Věstníku MŠMT.

V oblasti oborů vzdělání s výučním listem (v závislosti na uplatnění absolventů na trhu práce) nezvyšovat kapacity oborů vzdělání ve skupinách oborů,

- a) které mají dlouhodobě nezaměstnanost vyšší než republikový průměr nezaměstnaných absolventů v rámci příslušného kraje – např. skupina oborů 28 Technická chemie a chemie silikátů, 31 Textilní výroba a oděvnictví, 32 Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů, 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče nebo
- b) v případě oborů vzdělání, jejichž oborová kapacita je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, nebo
- c) tyto obory mají unikátní charakter (např. skupina oborů 82 Umění a užité umění).

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2015 až 2020, verze z 5. 2. 2015, s. 36 a 37, vlastní zpracování

Příloha č. 14: Rozvojové programy MŠMT vyhlášené v roce 2014

Zajištění bezplatné přípravy k začlenění do základního vzdělávání dětí osob se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie – rozvojový program slouží ke krytí zvýšených nákladů souvisejících s poskytováním bezplatné přípravy (kurzy českého jazyka) žáků cizinců k začlenění do základního vzdělávání. Finanční prostředky z rozvojového programu lze využít na náklady, vyplývající z pracovně právních vztahů, ale i na školní pomůcky a učebnice.

Zajištění podmínek základního vzdělávání nezletilých azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky a dětí cizinců umístěných v zařízení pro zajištění cizinců – cílem tohoto rozvojového programu je podpora základních škol, které mají zvýšené náklady v souvislosti s poskytováním základního vzdělávání žákům se sociálním znevýhodněním a dětem cizinců umístěných v zařízení pro zajištění cizinců. Hlavní cíl je uzpůsobit počet žáků ve třídách a náročnost, kde se vzdělávají žáci cizinci.

Bezplatná výuka českého jazyka přizpůsobená potřebám žáků – cizinců z třetích zemí na rok 2014 – rozvojový program umožňuje poskytnout finanční prostředky na částečnou úhradu nebo krytí zvýšených nákladů v souvislosti s poskytováním základního vzdělávání, které zahrnuje výuku českého jazyka přizpůsobenou žákům cizincům z tzv. třetích zemí (mimo EU).

Vybavení školských poradenských zařízení diagnostickými nástroji v roce 2014 – rozvojový program slouží pro pedagogické pracovníky, kteří mohou dalším vzděláváním rozvíjet své diagnostické schopnosti v oblasti diagnostického procesu v rámci školských poradenských zařízení. Podpora je tedy mířena k dofinancování vzdělávacích akcí pedagogických pracovníků provádějících diagnostiku dětí k doporučení zařadit dítě do programu RVP ZV-LMP.

Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním – tento velmi využívaný rozvojový program obsahuje dva moduly pro, které je rozvrženo financování asistentů pedagoga. Modul A – Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením v soukromých a církevních školách na rok 2014, jehož cílem je pomocí

asistenta pedagoga zajistit takové činnosti, které umožní udržet děti, žáky a studenty se zdravotním postižením v hlavním vzdělávacím proudu. Tento modul je určen výhradně pro církevní a soukromé školy. Modul B – Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním ve školách všech zřizovatelů na rok 2014, jehož cíl je poskytnout finance pro asistenty pedagoga dětí, žáků či studentů, kteří podléhají jakékoliv formě sociálního znevýhodnění. Modul B je určen pro všechny zřizovatele (veřejné, církevní i soukromé). Tento rozvojový program doznává v každém kalendářním roce posílení finančních prostředků.

Rozvojový program na podporu odborného vzdělávání v roce 2014 – nový rozvojový program má za cíl zlepšení kvality středních škol ve vybraných oborech vzdělání, ve kterých jsou budoucí absolventi vyžadováni trhem práce, nebo pokud je obor vzdělání unikátní a nenahraditelný, a je tak nutné zajistit pokračování a udržení tradice konkrétního oboru lidské činnosti. Program je určen pouze pro školy veřejných a soukromých zřizovatelů. Zpracování podkladů a stanovení podporovaných oborů mají zajistit krajské úřady. Podklady získané od krajských úřadů – zpracování konkrétní struktury oborů odborného vzdělání – poslouží nadále jako podklad pro chystané změny v systému financování regionálního školství v oblasti odborného vzdělávání.

Rozvojový program na podporu organizace a ukončování středního vzdělávání maturitní zkouškou na vybraných školách v podzimním zkušebním období roku 2014 – zajímavostí tohoto rozvojového programu je fakt, že má kompenzovat zvýšené náklady spádovým školám pro konání státní maturitní zkoušky na podzim kalendářního roku.

Podpora logopedické prevence v předškolním vzdělávání v roce 2014 – tento rozvojový program má posílit zvyšování kvality předškolního vzdělávání zvýšením kvality pedagogických pracovníků rozvíjejících řečové dovednosti dětí předškolního věku. Prostředkem pro dosažení vyšší kvality pedagogických pracovníků má být další vzdělávání pedagogických pracovníků, ale i zlepšení pracovního prostředí pro zajištění logopedické péče.

Zdroj informací k vypsaným rozvojovým programům v rámci regionálního školství: MŠMT - <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/rozvojove-programy>